

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎี งานวิเคราะห์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์การจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2553 - 2557
มหาวิทยาลัย มหาสารคาม ผู้วิเคราะห์ได้รวบรวมแนวคิดทฤษฎี งานวิเคราะห์ และงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎี

1.1 หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

1.1.1 มาตรฐานการอุดมศึกษา

1.1.2 เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี

1.1.3 แนวปฏิบัติการเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาตรี

1.1.4 มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา

1.2 หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1.2.1 การจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี

1.2.2 การเทียบโอนผลการเรียนตามระเบียบมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ว่าด้วย
การโอนผลการเรียน การเทียบโอนผลการเรียนและการเทียบโอนความรู้ ทักษะและประสบการณ์
ตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัย

1.2.3 แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการลงทะเบียนเรียน การเพิ่มและถอนรายวิชา
และการชำระเงินค่าหน่วยกิตและค่าธรรมเนียมการศึกษา

1.2.4 ข้อมูลค่าหน่วยกิตและค่าธรรมเนียมการศึกษาในระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามระเบียบมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ว่าด้วยการเก็บเงินค่าหน่วยกิต
ค่าธรรมเนียมการศึกษา และค่าธรรมเนียมอื่นๆ

1.2.5 หลักเกณฑ์การอนุมัติและส่งผลการศึกษา

1.2.6 แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการสำเร็จการศึกษา

1.3 หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์

2. งานวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิเคราะห์ในประเทศ

2.2 งานวิเคราะห์ต่างประเทศ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดทฤษฎี

1. หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

- 1.1 มาตรฐานการอุดมศึกษา

มาตรฐานการอุดมศึกษา ประกอบด้วย มาตรฐาน 3 ด้าน 12 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ (สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 : 2 - 4)

1. มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต

บัณฑิตระดับอุดมศึกษาเป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความสำนึกและความรับผิดชอบต่อในฐานะพลเมืองและพลโลก

- ตัวบ่งชี้

- 1.1 บัณฑิตมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในศาสตร์ของตน สามารถเรียนรู้ สร้างและประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง สามารถปฏิบัติงานและสร้างงานเพื่อพัฒนาสังคม ให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล

- 1.2 บัณฑิตมีจิตสำนึก ดำรงชีวิต และปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบต่อโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม

- 1.3 บัณฑิตมีสุขภาพดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีการดูแลเอาใจใส่ รักษาสุขภาพของตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสม

2. มาตรฐานด้านการบริหารจัดการการอุดมศึกษา

มีการบริหารจัดการการอุดมศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล และพันธกิจของการอุดมศึกษาอย่างมีคุณภาพ

- 2.1 มาตรฐานด้านธรรมาภิบาลของการบริหารการอุดมศึกษา มีการบริหารจัดการการอุดมศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โดยคำนึงถึงความหลากหลายและความเป็นอิสระทางวิชาการ

ตัวบ่งชี้

2.1.1 มีการบริหารจัดการบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของประเภทสถาบันและสังคมเพื่อเพิ่มศักยภาพ ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.2 มีการบริหารจัดการทรัพยากรและเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คล่องตัว โปร่งใสและตรวจสอบได้ มีการจัด การศึกษาผ่านระบบและวิธีการต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและคุ้มค่าคุ้มทุน

2.1.3 มีระบบการประกันคุณภาพเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2.2 มาตรฐานด้านพันธกิจของการบริหารการอุดมศึกษา

การดำเนินงานตามพันธกิจของการอุดมศึกษาทั้ง 4 ด้าน อย่างมี คุณภาพ โดยมีการประสานความร่วมมือรวมพลังจากทุกภาคส่วนของชุมชน และสังคมในการจัดการ ความรู้

ตัวบ่งชี้

2.2.1 มีหลักสูตรและการเรียน การสอนที่ทันสมัย ยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของประเภทสถาบันและสังคม โดยให้ความสำคัญ กับการพัฒนาผู้เรียนแบบผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการเรียนรู้และการสร้างงานด้วยตนเองตามสภาพจริง ใช้การวิจัยเป็นฐาน มีการประเมิน และใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน และการบริหารจัดการ หลักสูตร ตลอดจนมีการบริหารกิจการนิสิตนักศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับหลักสูตรและการเรียน การสอน

2.2.2 มีการวิจัยเพื่อสร้างและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ใหม่ที่เป็น การขยายพรมแดนความรู้ และทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมตามศักยภาพของประเภทสถาบัน มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่าง สถาบันอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ ของสังคมและประเทศชาติ

2.2.3 มีการให้บริการวิชาการที่ทันสมัย เหมาะสม สอดคล้องกับ ความต้องการของสังคมตามระดับความเชี่ยวชาญของประเภทสถาบัน มีการประสานความร่วมมือ ระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับภาคธุรกิจอุตสาหกรรมทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเสริมสร้าง ความแข็งแกร่งและความยั่งยืนของสังคมและประเทศชาติ

2.2.4 มีการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบสาน พัฒนา เผยแพร่ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีการปรับใช้ ศิลปะ วัฒนธรรมต่างประเทศอย่างเหมาะสม เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

3. มาตรฐานด้านการสร้างและพัฒนาสังคมฐานความรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้
การแสวงหา การสร้างและการจัดการความรู้ตามแนวทาง/หลักการอันนำไปสู่
สังคมฐานความรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้

3.1 มีการแสวงหา การสร้าง และการใช้ประโยชน์ความรู้ ทั้งส่วนที่เป็น
ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทศ เพื่อเสริมสร้างสังคมฐานความรู้

3.2 มีการบริหารจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ โดยใช้หลักการวิจัยแบบ
บูรณาการ หลักการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หลักการสร้างเครือข่ายและหลักการประสานความร่วมมือรวม
พลังอันนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้

1.2 เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี

ช่วงระยะเวลาการจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2548 - 2558
สถาบันอุดมศึกษาได้ใช้ดำเนินการตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร
ระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 โดยมีหลักการและสาระสำคัญ ดังนี้ (สำนักมาตรฐานและประเมินผล
อุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 : 11 - 18)

1. ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมุ่งให้มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนา
การศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ปรัชญาของการอุดมศึกษา ปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษา
และมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพของสาขาวิชานั้น ๆ โดยมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตให้มีความรอบรู้
ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการคิด
วิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ หมั่นแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และสามารถติดต่อสื่อสาร
กับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี รวมทั้งให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม

2. ระบบการจัดการศึกษา ใช้ระบบทวิภาค โดย 1 ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น
2 ภาคการศึกษาปกติ 1 ภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์
สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดการศึกษาภาคฤดูร้อน ให้กำหนดระยะเวลาและจำนวนหน่วยกิตโดยมีสัดส่วน
เทียบเคียงกันได้กับการศึกษาภาคปกติ

สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาในระบบไตรภาค หรือระบบจตุรภาค
ให้ถือแนวทางดังนี้

ระบบไตรภาค 1 ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ภาคการศึกษาปกติ
1 ภาคการศึกษาปกติ มีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 12 สัปดาห์

ระบบจตุรภาค 1 ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ภาคการศึกษาปกติ
1 ภาคการศึกษาปกติ มีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 10 สัปดาห์

สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาระบบอื่น ให้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับระบบ
การศึกษานั้น รวมทั้งรายละเอียดการเทียบเคียงหน่วยกิตกับระบบทวิภาคไว้ในหลักสูตรให้ชัดเจนด้วย

3. การคิดหน่วยกิต

- 3.1 รายวิชาทฤษฎี ที่ใช้เวลาบรรยาย หรืออภิปรายปัญหาไม่น้อยกว่า 15 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค
- 3.2 รายวิชาภาคปฏิบัติ ที่ใช้เวลาฝึกหรือทดลองไม่น้อยกว่า 30 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค
- 3.3 การฝึกงานหรือฝึกภาคสนาม ที่ใช้เวลาฝึกไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค
- 3.4 การทำโครงการหรือกิจกรรมการเรียนอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายที่ใช้เวลาทำโครงการหรือกิจกรรมนั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

4. จำนวนหน่วยกิตรวมและระยะเวลาการศึกษา

- 4.1 หลักสูตรปริญญาตรี (4 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 120 หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 8 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่เกิน 12 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา
- 4.2 หลักสูตรปริญญาตรี (5 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 150 หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 10 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่เกิน 15 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา
- 4.3 หลักสูตรปริญญาตรี (ไม่น้อยกว่า 6 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 180 หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 12 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่เกิน 18 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา
- 4.4 หลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 72 หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 4 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่เกิน 6 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

หลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) จะต้องถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรปริญญาตรี และจะต้องสะท้อนปรัชญาและเนื้อหาสาระของหลักสูตรปริญญาตรีนั้น ๆ โดยครบถ้วน และให้ระบุคำว่า “ต่อเนื่อง” ในวงเล็บต่อท้ายชื่อหลักสูตร

ทั้งนี้ ให้นับเวลาศึกษาจากวันที่เปิดภาคการศึกษาแรกที่รับเข้าศึกษา
ในหลักสูตรนั้น

5. โครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วยหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี โดยมีสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตของแต่ละหมวดวิชา ดังนี้

- 5.1 หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง วิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้ อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติ ตนเอง ผู้อื่นและสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้

สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดี มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี

สถาบันอุดมศึกษาอาจจัดวิชาศึกษาทั่วไปในลักษณะจำแนกเป็นรายวิชา หรือลักษณะบูรณาการใด ๆ ก็ได้ โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษา และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ ในสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไป โดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

อนึ่ง การจัดวิชาศึกษาทั่วไปสำหรับหลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) อาจได้รับการยกเว้นรายวิชาที่ได้ศึกษามาแล้วในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรือระดับอนุปริญญา ทั้งนี้ จำนวนหน่วยกิตของรายวิชาที่ได้รับการยกเว้นดังกล่าว เมื่อนับรวมกับรายวิชาที่จะศึกษาเพิ่มเติมในหลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) ต้องไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

5.2 หมวดวิชาเฉพาะ หมายถึง วิชาแกน วิชาเฉพาะด้าน วิชาพื้นฐานวิชาชีพ และวิชาชีพ ที่มุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติงานได้ โดยให้มีหน่วยกิตรวม ดังนี้

5.2.1 หลักสูตรปริญญาตรี (4 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะรวมไม่น้อยกว่า 84 หน่วยกิต

5.2.2 หลักสูตรปริญญาตรี (5 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะรวมไม่น้อยกว่า 114 หน่วยกิต

5.2.3 หลักสูตรปริญญาตรี (ไม่น้อยกว่า 6 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะรวมไม่น้อยกว่า 144 หน่วยกิต

5.2.4 หลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) ให้มีจำนวนหน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะรวมไม่น้อยกว่า 42 หน่วยกิต

สถาบันอุดมศึกษาอาจจัดหมวดวิชาเฉพาะในลักษณะวิชาเอกเดี่ยว วิชาเอกคู่หรือวิชาเอกและวิชาโทก็ได้ โดยวิชาเอกต้องมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต และวิชาโทต้องมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต ในกรณีที่จัดหลักสูตรแบบวิชาเอกคู่ ต้องเพิ่มจำนวนหน่วยกิตของวิชาเอกอีกไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต และให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 150 หน่วยกิต

5.3 หมวดวิชาเลือกเสรี หมายถึง วิชาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ ตามที่ตนเองถนัดหรือสนใจ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาใด ๆ ในหลักสูตรระดับปริญญาตรีโดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต

สถาบันอุดมศึกษาอาจยกเว้นหรือเทียบโอนหน่วยกิตรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี ให้กับนักศึกษาที่มีความรู้ความสามารถที่สามารถวัดมาตรฐานได้ ทั้งนี้ นักศึกษาต้องศึกษาให้ครบตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในเกณฑ์มาตรฐาน

หลักสูตรและเป็นไปตามหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบ และแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการเทียบโอนของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

6. จำนวนและคุณสมบัติของอาจารย์ ต้องมีอาจารย์ประจำหลักสูตรตลอด ระยะเวลาที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรนั้น ซึ่งมีคุณสมบัติหรือสัมพันธ์กับสาขาที่เปิดสอนไม่น้อยกว่า 5 คน และในจำนวนนั้นต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติไม่ต่ำกว่าปริญญาโทหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรง ตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ อย่างน้อย 2 คน ทั้งนี้ อาจารย์ประจำ ในแต่ละหลักสูตรจะเป็นอาจารย์ประจำเกินกว่า 1 หลักสูตรในเวลาเดียวกันไม่ได้

7. คุณสมบัติผู้เข้าศึกษา

7.1 หลักสูตรปริญญาตรี (4 ปี 5 ปี และไม่น้อยกว่า 6 ปี) จะต้อง เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

7.2 หลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) จะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรือเทียบเท่า หรือระดับอนุปริญญา (3 ปี) หรือเทียบเท่า ตามเกณฑ์ มาตรฐานหลักสูตรของทบวงมหาวิทยาลัยหรือตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐาน หลักสูตรระดับอนุปริญญา พ.ศ. 2548

8. การลงทะเบียนเรียน ให้ลงทะเบียนเรียนได้ไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต และไม่เกิน 22 หน่วยกิต ในแต่ละภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และให้ลงทะเบียนเรียนได้ไม่เกิน 9 หน่วยกิต ในแต่ละภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียน ไม่เต็มเวลา และจะสำเร็จการศึกษาได้ดังนี้

8.1 หลักสูตรปริญญาตรี (4 ปี) สำเร็จการศึกษาได้ไม่ก่อน 6 ภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่ก่อน 14 ภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

8.2 หลักสูตรปริญญาตรี (5 ปี) สำเร็จการศึกษาได้ไม่ก่อน 8 ภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่ก่อน 17 ภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

8.3 หลักสูตรปริญญาตรี (ไม่น้อยกว่า 6 ปี) สำเร็จการศึกษาได้ไม่ก่อน 10 ภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่ก่อน 20 ภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

8.4 หลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) สำเร็จการศึกษาได้ไม่ก่อน 4 ภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่ก่อน 8 ภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

สำหรับการลงทะเบียนเรียนในภาคฤดูร้อน ให้ลงทะเบียนเรียนได้ไม่เกิน 9 หน่วยกิต

หากสถาบันอุดมศึกษาใดมีเหตุผลและความจำเป็น การลงทะเบียนเรียน ที่มีจำนวนหน่วยกิตแตกต่างไปจากเกณฑ์ข้างต้นก็อาจทำได้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่กระทบกระเทือน ต่อมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ ต้องเรียนให้ครบตามจำนวนหน่วยกิตตามที่ระบุไว้ในหลักสูตร

9. เกณฑ์การวัดผลและการสำเร็จการศึกษา ให้สถาบันอุดมศึกษากำหนดเกณฑ์ การวัดผล เกณฑ์ขั้นต่ำของแต่ละรายวิชา และเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร โดยต้องเรียน ครบตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และต้องได้รับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 2.00 จากระบบ 4 ระดับ คะแนนหรือเทียบเท่า จึงถือว่าเรียนจบหลักสูตรปริญญาตรี

สถาบันอุดมศึกษาที่ใช้ระบบการวัดผลและการสำเร็จการศึกษาที่แตกต่างจากนี้ จะต้องกำหนดให้มีค่าเทียบเคียงกันได้

10. ชื่อปริญญา สถาบันอุดมศึกษาที่มีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยปริญญา ในสาขาวิชา และอักษรย่อสำหรับสาขาวิชาไว้แล้ว ให้ใช้ชื่อปริญญาตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา นั้นในกรณีที่ปริญญาใดยังมีได้กำหนดชื่อไว้ในพระราชกฤษฎีกา หรือกรณีที่สถาบันอุดมศึกษาใดไม่มี การตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยปริญญาในสาขาวิชา และอักษรย่อสำหรับสาขาวิชาให้ใช้ชื่อปริญญา ตามหลักเกณฑ์การกำหนดชื่อปริญญา ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด

11. การประกันคุณภาพของหลักสูตร ให้ทุกหลักสูตรกำหนดระบบการประกัน คุณภาพของหลักสูตรให้ชัดเจน ซึ่งอย่างน้อยประกอบด้วยประเด็นหลัก 4 ประเด็น คือ

11.1 การบริหารหลักสูตร

11.2 ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

11.3 การสนับสนุนและการให้คำแนะนำนักศึกษา

11.4 ความต้องการของตลาดแรงงาน สังคม และ/หรือความพึงพอใจ

ของผู้ใช้บัณฑิต

12. การพัฒนาหลักสูตร ให้ทุกหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย แสดงการปรับปรุงดัชนีด้านมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาเป็นระยะ ๆ อย่างน้อยทุก ๆ 5 ปี และมีการประเมิน เพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุก 5 ปี

1.3 แนวปฏิบัติการเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาตรี

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 15 กำหนดให้มีการเทียบโอน ผลการเรียนจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และในการจัด การศึกษาระดับปริญญาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว เน้นให้สถานศึกษามีความเป็น อิสระ ความคล่องตัว และมีเสรีภาพทางวิชาการ ภายใต้การกำกับดูแลของสภาสถาบันศึกษา โดยที่ การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาสามารถดำเนินการได้หลายวิธี ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ควรจะกำหนดแนวปฏิบัติการเทียบโอน

ผลการเรียนระดับปริญญา เพื่อเป็นข้อแนะนำทั่วไปเกี่ยวกับหลักปฏิบัติที่ดีในการเทียบโอนผลการเรียน ให้สถาบันต่าง ๆ นำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดหลักเกณฑ์ กระบวนการและวิธีปฏิบัติที่จะทำให้ การเทียบรายวิชาหรือกลุ่มวิชาเป็นไปอย่างยุติธรรม เชื่อถือและตรวจสอบได้ มีมาตรฐานเดียวกัน ทั้งยังคงรักษาไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานทางวิชาการ โดยมีแนวปฏิบัติที่ดีในการเทียบโอนผลการเรียน ระดับปริญญา ดังนี้ (สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 : 90 - 97)

หลักการ

1. การเทียบโอนผลการเรียนต้องสามารถเทียบโอนผลการเรียนทั้งการศึกษา ในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
2. การเทียบโอนผลการเรียนยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล แต่สถาบันอุดมศึกษายังคงรักษาไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
3. สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดให้มีบุคลากร/หน่วยงานรับผิดชอบการเทียบโอน ผลการเรียน เพื่อทำหน้าที่ให้คำแนะนำ/ปรึกษาและดำเนินการให้มีการเทียบผลการเรียน ตามกระบวนการและหลักเกณฑ์ที่กำหนด
4. วิธีการและหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินการเทียบความรู้และโอนหน่วยกิต ต้องชัดเจน สมเหตุสมผล และเชื่อถือได้ รวมทั้งทำให้กระบวนการประเมินมีความโปร่งใส และประกันได้ว่าผู้ขอเทียบโอนผลการเรียนทุกคนได้รับการพิจารณาอย่างยุติธรรม
5. การประเมินการเทียบโอนผลการเรียนจะต้องชัดเจน และกรณีที่ผลการเรียน คล้ายกันจะต้องได้รับการพิจารณาด้วยบรรทัดฐานเดียวกัน
6. ควรมีการทบทวนวิธีการประเมินการเทียบโอนผลการเรียนเป็นระยะๆ เพื่อเพิ่มความชัดเจน ลดความซ้ำซ้อนของวิธีการประเมิน และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ทางวิชาการและสังคม

แนวทางสำหรับวิธีการและหลักเกณฑ์การประเมิน

1. วิธีการทั่วไป
 - 1.1 การประเมินผลการเรียน ควรดำเนินการดังนี้
 - 1.1.1 ระบุระดับการศึกษา หลักสูตรและรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชา ที่จะเทียบโอนผลการเรียนให้ชัดเจน
 - 1.1.2 ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนในรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชา ในหลักสูตรระดับอุดมศึกษา หรือเทียบเท่าตามที่กระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจ ตามกฎหมายรับรอง
 - 1.1.3 สถาบันอุดมศึกษาจะเป็นผู้พิจารณาตัดสินว่าผลการเรียนนั้น เพียงพอที่จะให้เทียบโอนผลการเรียนหรือไม่

1.2 สถาบันอุดมศึกษาต้องประกาศวิธีการเทียบโอนผลการเรียนพร้อมแสดงรายละเอียดและขั้นตอนการขอเทียบโอนและการประเมินอย่างชัดเจน

1.3 สถาบันอุดมศึกษาต้องกำหนดให้มีหน่วยงานหรืออาจารย์หรือผู้เชี่ยวชาญในรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่จะเทียบโอนผลการเรียนเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน รวมถึงการให้คำแนะนำแก่ผู้ขอเทียบโอนผลการเรียนด้วย

1.4 การประเมินต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักฐานการแสดงผลการเรียนตามวิธีการและเวลาที่กำหนด

1.5 การประเมินจะต้องคำนึงถึงการพิจารณาที่ผ่านมาของกรณีที่ผลการเรียนรู้คล้ายกัน และควรมีการรวบรวมการพิจารณาที่ผ่านมาเพื่อให้แนวทางการตัดสินใจเป็นบรรทัดฐานเดียวกัน

2. หลักเกณฑ์การประเมิน

2.1 ผู้ขอเทียบโอนผลการเรียนต้องมีคุณสมบัติด้านความรู้พื้นฐานตามที่กำหนดในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในระดับที่ขอเทียบโอนผลการเรียน โดยกรณีการขอเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาตรีจะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป

2.2 สถาบันอุดมศึกษาอาจกำหนดคุณสมบัติอื่น ๆ (ถ้ามี) ของผู้ขอเทียบโอนผลการเรียนให้ชัดเจน เช่น ผู้ขอเทียบโอนผลการเรียนจะต้องสอบเข้าสถาบันอุดมศึกษาในคณะวิชาที่ต้องการขอเทียบโอนผลการเรียนตามวิธีที่สถาบันอุดมศึกษาหรือคณะวิชากำหนด เป็นต้น

2.3 สถาบันอุดมศึกษาควรดำเนินการเทียบความรู้และโอนหน่วยกิตภายใต้หลักเกณฑ์ ดังนี้

2.3.1 หลักเกณฑ์การเทียบวิชาเรียนและโอนหน่วยกิตระหว่างการศึกษาในระบบระดับปริญญาตรี

2.3.1.1 เป็นรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาในหลักสูตรระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าที่กระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายรับรอง

2.3.1.2 เป็นรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่มีเนื้อหาสาระครอบคลุมไม่น้อยกว่าสามในสี่ของรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่ขอเทียบ

2.3.1.3 เป็นรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าระดับคะแนนตัวอักษร C หรือแต้มระดับคะแนน 2.00 หรือเทียบเท่า

2.3.1.4 เทียบรายวิชาเรียนและโอนหน่วยกิตได้ไม่เกินสามในสี่ของจำนวนหน่วยกิตรวมของหลักสูตรที่รับโอน

2.3.1.5 รายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่เทียบโอนจากต่างสถาบันอุดมศึกษาจะไม่นำมาคำนวณแต้มระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม

2.3.1.6 นักศึกษาจะต้องใช้เวลาศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาที่รับโอนอย่างน้อยหนึ่งปีการศึกษา

2.3.1.7 ในกรณีที่สถาบันอุดมศึกษาเปิดหลักสูตรใหม่จะเทียบโอนนักศึกษาได้ไม่เกินกว่าชั้นปีและภาคการศึกษาที่ได้รับอนุญาตให้นักศึกษาเรียนอยู่ตามหลักสูตรที่ได้รับความเห็นชอบแล้ว

2.3.2 หลักเกณฑ์การเทียบโอนความรู้และการให้หน่วยกิตจากการศึกษานอกระบบ/หรือการศึกษาตามอัธยาศัยเข้าสู่การศึกษาในระบบ

2.3.2.1 การเทียบความรู้และเทียบเป็นรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาตามหลักสูตร และระดับการศึกษาที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษาที่ผู้ขอเทียบต้องการ

2.3.2.2 การเทียบประสบการณ์จากการทำงานต้องคำนึงถึงความรู้ที่ได้จากประสบการณ์เป็นหลัก

2.3.2.3 วิธีการประเมินเพื่อการเทียบความรู้ในแต่ละรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาและเกณฑ์การตัดสินของการประเมินในแต่ละวิธีให้เป็นไปตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนดโดยความเห็นชอบของสภาสถาบันอุดมศึกษา

2.3.2.4 ผลการประเมินต้องเทียบได้ไม่ต่ำกว่าระดับคะแนนตัวอักษร C หรือแต่มีระดับคะแนน 2.00 หรือเทียบเท่าสำหรับรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาระดับปริญญาตรี จึงจะให้จำนวนหน่วยกิตของรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชานั้น แต่จะไม่ให้ระดับคะแนนตัวอักษรและไม่มีให้นำมาคิดคะแนนผลการเรียนหรือคำนวณแต่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม

2.3.2.5 การบันทึกผลการเรียนให้บันทึกตามวิธีการประเมิน เช่น ถ้าได้หน่วยกิตจากการทดสอบมาตรฐาน (Standard Tests) ให้บันทึก “CS” (Credits from Standardized Tests) ถ้าได้หน่วยกิตจากการทดสอบที่ไม่ใช่การทดสอบมาตรฐาน (Non-standardized Tests) ให้บันทึก “CE” (Credits from Exam) ถ้าได้หน่วยกิตจากการประเมินการศึกษา/อบรมที่จัดโดยหน่วยงานอื่นไม่ใช่สถาบันอุดมศึกษา (Evaluation of Non-sponsored Training) ให้บันทึก “CT” (Credits from Training) และถ้าได้หน่วยกิตจากการเสนอแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) ให้บันทึก “CP” (Credits from Portfolio) เป็นต้น

2.3.2.6 การเทียบรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาจากการศึกษานอกระบบและ/หรือการศึกษาตามอัธยาศัยให้หน่วยกิตได้รวมกันไม่เกินสามในสี่ของจำนวนหน่วยกิตรวมของหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่ขอเทียบและใช้เวลาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาที่รับโอนอย่างน้อยหนึ่งปีการศึกษา

ระยะเวลาการดำเนินการ

สถาบันอุดมศึกษาต้องประกาศปฏิทินการดำเนินการเพื่อการเทียบโอนผลการเรียนให้ชัดเจน

1. กำหนดการเข้ารับฟังคำชี้แจงวิธีการและหลักเกณฑ์การประเมินรวมทั้งการพบอาจารย์ที่ปรึกษา/อาจารย์ผู้ให้คำแนะนำในการเทียบโอนผลการเรียน
2. กำหนดการในการยื่นใบสมัครขอเทียบโอนรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชา
3. กำหนดการประเมิน เช่น วัน เวลา การทดสอบหรือการส่งแฟ้มสะสมผลงานหรือเสนอการเรียนรู้อื่น
4. ระยะเวลาที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้อื่น และแจ้งผลการประเมินให้ผู้ขอเทียบโอนความรู้ทราบ

ค่าธรรมเนียม

ค่าธรรมเนียมในการดำเนินการเพื่อการเทียบโอนผลการเรียนและหน่วยกิตให้เป็นไปตามที่สถาบันอุดมศึกษาโดยความเห็นชอบของสภาสถาบันอุดมศึกษากำหนด

ข้อมูลและสารสนเทศที่ต้องการ

1. สถาบันอุดมศึกษาควรเผยแพร่สารสนเทศที่เป็นมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการขอเทียบโอนผลการเรียนแก่ผู้สนใจ เช่น จัดทำเอกสาร คู่มือ แนะนำวิธีการขอเทียบโอนผลการเรียน ซึ่งมีรายละเอียดทุกขั้นตอนตั้งแต่การยื่นขอเทียบโอนผลการเรียน ค่าธรรมเนียม และการประเมิน เช่น การเตรียมตัว วิธีการวัดและประเมินผล หลักเกณฑ์ การตัดสิน การแจ้งผล และการอุทธรณ์ผลการประเมินในกรณีที่ผู้ขอเทียบโอนผลการเรียนเห็นว่าไม่เป็นธรรม เป็นต้น
2. ผู้ขอเทียบโอนผลการเรียนมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ความรู้และทักษะที่ตนได้เรียนรู้มาว่าสอดคล้องกับรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่ขอเทียบตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินที่สถาบันอุดมศึกษา/คณะศึกษากำหนด ผู้ขอเทียบโอนผลการเรียนจึงต้องจัดทำรายละเอียดต่าง ๆ ให้ถูกต้อง ชัดเจน และครบถ้วน

1.4 มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา

คณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดการจัดทำมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาตามกลุ่มสถาบันที่มีปรัชญา วัตถุประสงค์ และพันธกิจในการจัดตั้งที่แตกต่างกัน เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนี้ (สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 : 126 - 133)

1. มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาประกอบด้วยมาตรฐาน 2 ด้าน ดังนี้

1.1 มาตรฐานด้านศักยภาพและความพร้อมในการจัดการศึกษา

ประกอบด้วยมาตรฐานย่อยด้านต่าง ๆ 4 ด้าน

1.1.1 ด้านกายภาพ

สถาบันอุดมศึกษามีอาคารที่ประกอบด้วยลักษณะสำคัญของอาคารเรียนที่ดี มีห้องครบทุกประเภท พื้นที่ใช้สอยที่ใช้ในการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมทุกประเภทมีจำนวน

เพียงพอ และเหมาะสมกับจำนวนอาจารย์ประจำ จำนวนนักศึกษาในแต่ละหลักสูตร และจำนวนนักศึกษาตามแผนการรับนักศึกษา ตามเกณฑ์พื้นที่ใช้สอยอาคารโดยประมาณ รวมทั้งต้องจัดให้มีห้องสมุดตามเกณฑ์มาตรฐาน มีครุภัณฑ์ประจำอาคาร ครุภัณฑ์การศึกษา และคอมพิวเตอร์จำนวนเพียงพอต่อการจัดการศึกษา

ทั้งนี้ อาคารและบริเวณอาคารจะต้องมีความมั่นคง ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะหรือความจำเป็นอย่างอื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด

1.1.2 ด้านวิชาการ

สถาบันอุดมศึกษามีศักยภาพและความพร้อมในการปฏิบัติการกิจ ด้านวิชาการสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ ของสถาบันอุดมศึกษาและแผนการผลิตบัณฑิต ที่ตอบสนองความต้องการของประเทศและผู้ใช้บัณฑิตโดยรวม มีหลักประกันว่าผู้เรียนจะได้รับการบริการการศึกษาที่ดี สามารถแสวงหาความรู้ได้อย่างมีคุณภาพ สถาบันต้องมีการบริหารวิชาการที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลทั้งในด้านการวางแผนรับนักศึกษาและการผลิตบัณฑิต การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนรู้ การประกันคุณภาพการเรียนการสอน และการพัฒนาปรับปรุงการบริหารวิชาการ

1.1.3 ด้านการเงิน

สถาบันอุดมศึกษามีความพร้อมด้านการเงินทั้งงบการเงินรวมและงบที่จำแนกตามกองทุน มีแผนการเงินที่มั่นคง เป็นหลักประกันได้ว่าสถาบันจะสามารถจัดการศึกษาได้ตามพันธกิจและเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งสอดคล้องกับแผนการพัฒนาในอนาคต เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนและผู้ให้บริการอุดมศึกษา สถาบันมีการจัดทำรายงานการเงินที่แสดงถึงการได้มาของรายได้ รายรับ การจัดสรร การใช้จ่ายที่มีประสิทธิภาพและทั่วถึงเป็นธรรมอย่างชัดเจน รวมทั้งการนำรายได้ไปลงทุนภายใต้การประเมินและวิเคราะห์ความเสี่ยง มีระบบการติดตาม ตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานควบคู่ไปกับการใช้เงินทุกประเภท และมีระบบการติดตาม ตรวจสอบผลประโยชน์ทับซ้อนของบุคลากรทุกระดับ

1.1.4 ด้านการบริหารจัดการ

สถาบันอุดมศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ในการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ ค่านิยม ไปสู่การปฏิบัติที่สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และพันธกิจที่กำหนดไว้ โดยมีสภาสถาบันทำหน้าที่กำกับ นโยบาย การดำเนินการตามแผน การบริหารบุคคล การบริหารงบประมาณและทรัพย์สิน การบริหารสวัสดิการที่จัดให้กับนักศึกษาและบุคลากรทุกระดับ รวมทั้งกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับและกฎหมายที่กำหนดไว้ มีการเผยแพร่ผลการกำกับ การดำเนินงานของสภาสถาบันและการบริหารจัดการของผู้บริหารทุกระดับสู่ประชาคมภายในสถาบันและภายนอก

สถาบัน ภายใต้หลักธรรมาภิบาลที่ประกอบด้วย หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการตรวจสอบได้ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า

1.2 มาตรฐานด้านการดำเนินการตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา

ประกอบด้วยมาตรฐานย่อยด้านต่าง ๆ 4 ด้าน

1.2.1 ด้านการผลิตบัณฑิต

สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการรับนักศึกษาเข้าเรียนที่มีคุณสมบัติ และจำนวนตรงตามแผนการรับนักศึกษาและสอดคล้องกับเป้าหมายการผลิตบัณฑิตอย่างมีคุณภาพ สามารถผลิตบัณฑิตได้ตามคุณลักษณะ จุดเน้นของสถาบัน ตรงตามเป้าหมายที่กำหนด และจัดให้มีข้อเสนอแนะที่ชัดเจน เผยแพร่ต่อสาธารณะในเรื่องหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน คณาจารย์ ที่ส่งเสริมการจัดกิจกรรม การพัฒนาการเรียนรู้ทั้งในและนอกหลักสูตรและตอบสนองความต้องการของนักศึกษา

1.2.2 ด้านการวิจัย

สถาบันอุดมศึกษามีการดำเนินพันธกิจด้านการวิจัยอย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และภายใต้จุดเน้นเฉพาะ โดยมีการดำเนินการตามนโยบาย แผน งบประมาณ มีการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนคณาจารย์ นักวิจัย บุคลากรให้มีสมรรถนะในการทำวิจัย ส่งเสริมและสร้างเครือข่ายการทำวิจัยกับหน่วยงานภาคนอกสถาบันเพื่อให้ได้ผลงานวิจัย ผลงานประดิษฐ์ และงานริเริ่มสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพ มีประโยชน์ สนองยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้ในวงกว้างและก่อให้เกิดประโยชน์แก่สาธารณชน

1.2.3 ด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม

สถาบันอุดมศึกษามีการให้บริการทางวิชาการที่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย ทั้งในวงกว้างและกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งอาจให้บริการโดยการใช้ทรัพยากรร่วมกันทั้งในระดับสถาบันและระดับบุคคลได้ในหลายลักษณะ อาทิ การให้คำปรึกษา การศึกษาวิจัย การค้นคว้าเพื่อแสวงหาคำตอบให้กับสังคม การให้บริการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นต่าง ๆ การจัดให้มีการศึกษาต่อเนื่องบริการแก่ประชาชนทั่วไป การให้บริการทางวิชาการนี้ สามารถจัดในรูปแบบของการให้บริการแบบให้เปล่าหรือเป็นการให้บริการเชิงพาณิชย์ที่ให้ผลตอบแทนเป็นรายได้หรือเป็นข้อมูลย้อนกลับมาพัฒนาและปรับปรุงเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่

1.2.4 ด้านการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม

สถาบันอุดมศึกษามีการดำเนินการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม ของชาติทั้งในระดับหน่วยงานและระดับสถาบัน มีระบบและกลไกในการส่งเสริมและสนับสนุน ให้ศิลปและวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนโดยตรงหรือโดยอ้อม เพื่อให้ผู้เรียน และบุคลากรของสถาบันได้รับการปลูกฝังให้มีความรู้ ตระหนักถึงคุณค่า เกิดความซาบซึ้ง และมีสุนทรียะต่อศิลปและวัฒนธรรมของชาติ สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องจรรโลงความดีงาม

ในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ มีวิถีชีวิตที่ปรารถนาและเรียนรู้วิธีการจัดการวัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่ไม่พึงปรารถนาได้ สถาบันมีการควบคุมการดำเนินงานด้านนี้อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพตามเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านการทำนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรมของสถาบัน

2. ประเภทหรือกลุ่มสถาบันที่กำหนดไว้ภายใต้มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษานี้ แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

2.1 กลุ่ม ก วิทยาลัยชุมชน หมายความว่า สถาบันที่เน้นการผลิตบัณฑิต ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จัดฝึกอบรมสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น เพื่อเตรียมกำลังคน ที่มีความรู้เข้าสู่ภาคการผลิตจริงในชุมชน สถาบันสนับสนุนรองรับการเปลี่ยนอาชีพพื้นฐาน เช่น แรงงานที่ออกจากภาคเกษตร เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.2 กลุ่ม ข สถาบันที่เน้นระดับปริญญาตรี หมายความว่า สถาบันที่เน้น การผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถเป็นหลักในการขับเคลื่อน การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในระดับภูมิภาค สถาบันมีบทบาทในการสร้างความเข้มแข็งให้กับ หน่วยงาน ธุรกิจและบุคคลในภูมิภาค เพื่อรองรับการดำรงชีพ สถาบันอาจมีการจัดการเรียนการสอน ในระดับบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะระดับปริญญาโทด้วยก็ได้

2.3 กลุ่ม ค สถาบันเฉพาะทาง หมายความว่า สถาบันที่เน้นการผลิต บัณฑิตเฉพาะทางหรือเฉพาะกลุ่มสาขาวิชา ทั้งสาขาวิชาทางวิทยาศาสตร์กายภาพ วิทยาศาสตร์ ชีวภาพ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ รวมทั้งสาขาวิชาชีพเฉพาะทาง สถาบันอาจเน้นการทำ วิทยานิพนธ์หรือการวิจัย หรือเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะและสมรรถนะ ในการประกอบอาชีพระดับสูง หรือเน้นทั้งสองด้าน รวมทั้งสถาบันอาจมีบทบาทในการพัฒนา ภาคการผลิตจริงทั้งอุตสาหกรรมและบริการ สถาบันในกลุ่มนี้อาจจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ

2.3.1 ลักษณะที่ 1 เป็นสถาบันที่เน้นระดับบัณฑิตศึกษา

2.3.2 ลักษณะที่ 2 เป็นสถาบันที่เน้นระดับปริญญาตรี

2.4 กลุ่ม ง สถาบันที่เน้นการวิจัยขั้นสูงและผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะระดับปริญญาเอก หมายความว่า สถาบันที่เน้นการผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะระดับปริญญาเอก และเน้นการทำวิทยานิพนธ์และการวิจัยรวมถึงการวิจัยหลังปริญญาเอก สถาบันเน้นการผลิตบัณฑิตที่เป็นผู้นำทางความคิดของประเทศ สถาบันมีศักยภาพในการขับเคลื่อน อุดมศึกษาไทยให้อยู่ในแนวหน้าระดับสากล มุ่งสร้างองค์ความรู้ทฤษฎี และข้อค้นพบใหม่ทางวิชาการ

สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งจะเป็นผู้เลือกประเภทหรือกลุ่มสถาบันตนเอง ตามปรัชญา วัตถุประสงค์ และพันธกิจที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาอาจเปลี่ยนแปลงกลุ่ม ที่เลือกไว้ได้

2. หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2.1 การจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี ดังนี้ (กองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2558 : 61 - 85)

ระบบการศึกษา

ระบบการจัดการศึกษา ให้ใช้ระบบดังนี้

1. ระบบทวิภาค โดยหนึ่งปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ภาคการศึกษาปกติ หนึ่ง ภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์ มหาวิทยาลัยอาจจัดการศึกษาภาคการศึกษาพิเศษ โดยกำหนดระยะเวลาและจำนวนหน่วยกิตโดยมีสัดส่วนเทียบเคียงกันกับการศึกษาภาคการศึกษาปกติ

2. ระบบไตรภาค หนึ่งปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ภาคการศึกษาปกติ รวมภาคฤดูร้อน หนึ่งภาคการศึกษาปกติระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 12 สัปดาห์

3. มหาวิทยาลัยอาจจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือรูปแบบผสมผสาน โดยการจัดการเรียนการสอนแต่ละรูปแบบให้พิจารณาตามความเหมาะสมกับแต่ละหลักสูตร ทั้งนี้ จะต้องจัดให้ได้เนื้อหาสอดคล้องกับจำนวนหน่วยกิตของหลักสูตร โดยเทียบได้ตามการคิดหน่วยกิตตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดและให้จัดทำเป็นประกาศของมหาวิทยาลัย

การคิดหน่วยกิต

1. ระบบทวิภาค

1.1 รายวิชาภาคทฤษฎี ที่ใช้เวลาบรรยายหรืออภิปรายปัญหาไม่น้อยกว่า 15 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

1.2 รายวิชาภาคปฏิบัติ ที่ใช้เวลาฝึกหรือทดลองไม่น้อยกว่า 30 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

1.3 การฝึกงานหรือการฝึกภาคสนาม ที่ใช้เวลาฝึกไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

1.4 การทำโครงการหรือกิจกรรมการเรียนรู้อื่นใดตามที่ได้รับมอบหมาย ที่ใช้เวลาทำโครงการหรือกิจกรรมนั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

2. ระบบไตรภาค

หนึ่งหน่วยกิตระบบไตรภาค เทียบได้กับ 12/15 หน่วยกิตระบบทวิภาค หรือ 4 หน่วยกิตระบบทวิภาค เทียบได้กับ 5 หน่วยกิตระบบไตรภาค

จำนวนหน่วยกิตและระยะเวลาการศึกษา

ให้จัดหลักสูตรระดับปริญญาตรี ไว้ดังนี้

1. หลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 120 หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 8 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลาและไม่เกิน 12 ปีการศึกษาสำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา
2. หลักสูตรปริญญาตรี 5 ปี ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 150 หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 10 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเต็มเวลาและไม่เกิน 15 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา
3. หลักสูตรปริญญาตรี 6 ปี ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 180 หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 12 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลาและไม่เกิน 18 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา
4. หลักสูตรปริญญาตรี (ระบบเทียบเข้า) ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวม เท่ากับ หลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี 5 ปี และ 6 ปี แล้วแต่กรณีใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 6 ปีการศึกษา การลงทะเบียนเรียนของนิสิตหลักสูตรปริญญาตรี (ระบบเทียบเข้า) เป็นการลงทะเบียนไม่เต็มเวลา ทั้งนี้ ให้นับเวลาศึกษาจากวันที่เปิดการศึกษาแรกที่รับเข้าศึกษา ในหลักสูตรนั้น

ในกรณีที่มีความจำเป็นสภามหาวิทยาลัยอาจอนุมัติจำนวนหน่วยกิตแตกต่าง จากที่กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้ได้ แต่ทั้งนี้ ต้องไม่กระทบกระเทือนต่อมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ต้องเรียนให้ครบหลักสูตรตามจำนวนหน่วยกิตตามที่ระบุไว้ในหลักสูตร

การรับเข้าเป็นนิสิต ประเภทนิสิตและสภาพนิสิต

1. คุณสมบัติของผู้สมัครเข้าเป็นนิสิต
 - 1.1 หลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี หรือ 5 ปี หรือ 6 ปี จะต้องเป็นผู้สำเร็จ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า
 - 1.2 หลักสูตรปริญญาตรีระบบเทียบเข้าจะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรือเทียบเท่า
 - 1.3 เป็นผู้มีคุณสมบัติอื่นตามเกณฑ์คุณสมบัติผู้มีสิทธิ์เข้าศึกษาที่กำหนดไว้ ในหลักสูตรระดับปริญญาตรีสาขาวิชานั้น ๆ และหรือตามประกาศมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่เกี่ยวข้อง กับการรับเข้าศึกษาในหลักสูตรระดับปริญญาตรีสาขาวิชานั้น ๆ หรือของสำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา
2. การรับบุคคลเข้าเป็นนิสิต สามารถดำเนินการได้ ดังนี้
 - 2.1 การรับผ่านระบบการคัดเลือกกลางของสำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา (Admissions)

2.2 การรับโดยวิธีรับตรงและวิธีพิเศษ

2.3 การรับเข้าศึกษาตามข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสถาบัน หรือข้อตกลงของเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบัน

2.4 การรับโดยวิธีอื่น ๆ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย

3. การขึ้นทะเบียนเป็นนิสิต

3.1 ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้าเป็นนิสิตจะมีสภาพเป็นนิสิตเมื่อได้ขึ้นทะเบียนเป็นนิสิตและได้ชำระเงินค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

3.2 ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้าเป็นนิสิตที่ไม่รายงานตัวและขึ้นทะเบียนเป็นนิสิต ตามวัน เวลา และสถานที่ที่มหาวิทยาลัยกำหนดเป็นอันหมดสิทธิ์ที่จะขึ้นทะเบียนเป็นนิสิต เว้นแต่จะได้แจ้งเหตุขัดข้องให้มหาวิทยาลัยทราบเป็นลายลักษณ์อักษรภายในวันที่กำหนดให้รายงานตัว และเมื่อได้รับอนุมัติแล้วต้องมารายงานตัวภายในเจ็ดวัน นับจากวันสุดท้ายที่มหาวิทยาลัยกำหนดให้รายงานตัว

3.3 ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้าเป็นนิสิตจะต้องขึ้นทะเบียนเป็นนิสิต ณ ศูนย์การจัดการศึกษานั้น ๆ

3.4 ผู้ที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นนิสิตและได้ชำระเงินค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดแล้ว มหาวิทยาลัยจะไม่คืนเงินให้ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย

4. ประเภทนิสิตแบ่งเป็น 2 ประเภท

4.1 นิสิตระบบปกติ ได้แก่ นิสิตที่ได้รับการคัดเลือกเข้าศึกษาในระบบปกติ ตามประกาศมหาวิทยาลัยหรือของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

4.2 นิสิตระบบพิเศษ ได้แก่ นิสิตที่ได้รับการคัดเลือกเข้าศึกษาในระบบพิเศษ ตามประกาศมหาวิทยาลัย

5. การย้ายศูนย์การจัดการศึกษา

5.1 นิสิตที่สอบคัดเลือกได้ ณ ศูนย์การจัดการศึกษาใดจะต้องศึกษา ณ ศูนย์การจัดการศึกษานั้น ในกรณีที่มีเหตุผลความจำเป็นอาจขอย้ายไปศึกษา ณ ศูนย์การจัดการศึกษาอื่นได้

5.2 ระยะเวลาการศึกษาของนิสิตที่ย้ายศูนย์การจัดการศึกษา ให้นับตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษา ณ ศูนย์การจัดการศึกษาเดิม

6. การย้ายคณะเรียน การเปลี่ยนสาขา และวิชาโท

6.1 การย้ายคณะเรียน มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

6.1.1 มีเวลาศึกษาอยู่ในคณะเดิมมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ภาคการศึกษา ทั้งนี้ ไม่นับภาคการศึกษาที่ลาพักการเรียนหรือถูกให้พักการเรียนและมีหน่วยกิตสะสมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

6.1.2 นิสิตย้ายคณะเรียนได้ไม่เกิน 2 ครั้ง และให้เป็นไปตามประกาศของมหาวิทยาลัย

6.1.3 นิสิตที่ประสงค์จะย้ายคณะเรียน จะต้องยื่นเอกสารต่าง ๆ ต่อกองทะเบียนและประมวลผลตามระยะเวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนด

6.1.4 การย้ายคณะเรียนจะกระทำได้เมื่อได้รับการอนุมัติจากคณบดีที่สังกัดเดิม และคณบดีที่จะรับย้ายคณะเรียน

6.1.5 การนับระยะเวลาการศึกษาให้นับตั้งแต่เข้าศึกษาในคณะเดิม

6.1.6 คุณสมบัติและเงื่อนไขการย้ายคณะให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะ

6.1.7 นิสิตที่ได้รับอนุมัติให้ย้ายคณะเรียนจะต้องชำระค่าธรรมเนียมตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

6.2 การเปลี่ยนสาขา และวิชาโท มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

6.2.1 นิสิตอาจเปลี่ยนสาขาได้ไม่เกิน 2 ครั้ง และให้เป็นไปตามประกาศของมหาวิทยาลัย

6.2.2 นิสิตที่เปลี่ยนสาขาจะต้องมีเวลาเรียนในสาขาเดิมมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ภาคการศึกษา

6.2.3 นิสิตอาจขอเปลี่ยนวิชาโทได้ไม่เกิน 2 ครั้ง ทั้งนี้ โดยความเห็นชอบของหัวหน้าภาควิชาหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าหัวหน้าภาควิชา และได้รับอนุมัติจากคณบดี

6.2.4 นิสิตที่ประสงค์จะเปลี่ยนสาขาและวิชาโท จะต้องยื่นคำร้องต่อกองทะเบียนและประมวลผลตามระยะเวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนด

6.2.5 นิสิตที่ได้รับอนุมัติให้เปลี่ยนสาขาและวิชาโทจะต้องชำระค่าธรรมเนียมตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

6.3 หลักเกณฑ์การโอนรายวิชา

6.3.1 การโอนรายวิชาต้องได้รับอนุมัติจากคณะที่รับผิดชอบสาขานั้น

6.3.2 การคิดค่าธรรมเนียมค่านานเฉลี่ยสะสม นิสิตที่ย้ายคณะเรียนหรือเปลี่ยนสาขาให้คำนวณค่าธรรมเนียมเฉลี่ยสะสมจากรายวิชาทั้งหมดที่ได้รับอนุมัติให้โอนรายวิชามาจากคณะ/สาขาเดิมรวมกับรายวิชาที่เรียนในคณะ/สาขาที่รับเข้าศึกษาด้วย

7. การรับโอนนิสิตหรือนักศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาอื่น

7.1 มหาวิทยาลัยอาจพิจารณารับโอนนิสิตหรือนักศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาอื่น และกำลังศึกษาในหลักสูตรที่มีระดับและมาตรฐานเทียบเคียงกับหลักสูตรของมหาวิทยาลัยและให้คณะที่จะรับเข้าศึกษาเป็นผู้พิจารณารับโอนโดยได้รับอนุมัติจากคณบดี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการประจำคณะที่รับโอน

7.2 คุณสมบัติของนิสิต หรือนักศึกษาที่จะได้รับการพิจารณารับโอน

7.2.1 คุณสมบัติครบถ้วนตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

7.2.2 เป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันเดิม

7.2.3 ได้ศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ภาคการศึกษาปกติ ทั้งนี้ ไม่นับภาคการศึกษาที่ลาพักการเรียน

7.3 นิสิตหรือนักศึกษา ที่ประสงค์จะโอนมาศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จะต้องยื่นคำร้องต่อมหาวิทยาลัยเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสี่สัปดาห์ ก่อนวันเปิดภาคการศึกษาที่ประสงค์เข้าศึกษานั้น พร้อมกับแนบเอกสารตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

7.4 การเทียบโอนผลการเรียน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด

8. การโอนผลการเรียน

นิสิตหลักสูตรระดับปริญญาตรี อาจขอโอนผลการเรียนในหลักสูตรระดับเดียวกันที่ได้เคยศึกษามาแล้วจากการศึกษาในหลักสูตรอื่น หรือหลักสูตรเดียวกันในมหาวิทยาลัย หรือจากสถาบันการศึกษาอื่นที่มหาวิทยาลัยรับรอง โดยให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด

9. การพ้นจากสภาพนิสิต

9.1 ตาย

9.2 ลาออก

9.3 โอนย้ายสถานศึกษา

9.4 สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

9.5 ไม่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาแรกที่ขึ้นทะเบียนเป็นนิสิต

9.6 เมื่อพ้นกำหนดเวลาหนึ่งภาคการศึกษาแล้วไม่ชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาต่าง ๆ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดเพื่อรักษาสภาพนิสิต

9.7 ขาดคุณสมบัติหรือคุณสมบัติตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดอย่างใดอย่างหนึ่ง

9.8 ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึง 1.50 เมื่อมีหน่วยกิตสะสมตั้งแต่ 30 - 59 หน่วยกิต ตามระดับคะแนนตัวอักษรในข้อ 30.1 ยกเว้นรายวิชาที่เทียบโอนหน่วยกิตจากสถาบันอื่น

9.9 ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึง 1.75 เมื่อมีหน่วยกิตสะสมตั้งแต่ 60 หน่วยกิต ขึ้นไป ตามระดับคะแนนตัวอักษรในข้อ 30.1 ยกเว้นรายวิชาที่เทียบโอนหน่วยกิตจากสถาบันอื่น

9.10 ไม่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรภายในระยะเวลาที่กำหนดตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

9.11 ต้องโทษโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

9.12 กระทำการทุจริตหรือมีความประพฤติอันเป็นการเสื่อมเสียแก่มหาวิทยาลัย ใช้หลักฐานเท็จต่อมหาวิทยาลัย และกระทำการร้ายในระบบทะเบียนของมหาวิทยาลัยแทนบุคคลอื่น โดยมีได้รับอนุญาตแล้วก่อให้เกิดความเสียหาย และมหาวิทยาลัยเห็นสมควรให้ออกตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย ว่าด้วยวินัยนิสิต

10. การคืนสภาพนิสิต

นิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิตตามข้อ 9.6 อาจขอคืนสภาพนิสิตได้ ทั้งนี้ ต้องได้รับอนุมัติจากอธิการบดี โดยความเห็นชอบจากคณบดี เมื่อได้รับอนุมัติแล้วให้ถือว่าเป็น การลาพักการเรียนตั้งแต่ภาคการศึกษาที่พ้นสภาพนิสิตจนถึงปัจจุบัน และให้ชำระค่าธรรมเนียม การคืนสภาพนิสิตและค่าธรรมเนียมการลาพักการเรียนย้อนหลัง

การลงทะเบียนเรียน

1. การลงทะเบียนเรียน

1.1 นิสิตทุกคนต้องลงทะเบียนเรียน และชำระเงินตามระเบียบมหาวิทยาลัย ว่าด้วยการเก็บเงินค่าหน่วยกิต ค่าธรรมเนียมการศึกษา และค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ในแต่ละ ภาคการศึกษาให้เสร็จสิ้นภายในวันและเวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนด

1.2 ในแต่ละภาคการศึกษาปกติ นิสิตต้องลงทะเบียนเรียนภาคการศึกษาละ ไม่ต่ำกว่า 9 หน่วยกิต และไม่เกิน 22 หน่วยกิต ส่วนในภาคการศึกษาพิเศษไม่ต่ำกว่า 3 หน่วยกิต และไม่เกิน 15 หน่วยกิต

1.3 ในกรณีที่มีเหตุผลความจำเป็นที่จะต้องลงทะเบียนเรียนเกินกว่าที่ได้กำหนด นิสิตต้องยื่นคำร้องขออนุมัติจากคณบดี แต่เพิ่มได้ไม่เกินภาคการศึกษาละ 3 หน่วยกิต

1.4 การลงทะเบียนเรียนที่มีจำนวนหน่วยกิตต่ำกว่าที่กำหนดจะกระทำได้อีกกรณีที่ นิสิตจะจบหลักสูตรและเหลือรายวิชาเรียนตามหลักสูตรมีจำนวนหน่วยกิตต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หรือกรณีอื่น ๆ ต้องได้รับอนุมัติจากอธิการบดี

1.5 นิสิตที่ไม่มาลงทะเบียนตามวันและเวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนดจะต้องชำระ ค่าธรรมเนียมการลงทะเบียนเรียนซ้ำตามอัตราที่มหาวิทยาลัยกำหนด

1.6 เมื่อพ้นระยะเวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนด มหาวิทยาลัยจะไม่อนุญาต
ให้นิสิตลงทะเบียนเรียน เว้นแต่จะมีเหตุผลอันสมควรและต้องได้รับอนุมัติจากอธิการบดี

1.7 ในรายวิชาใดที่หลักสูตรมีข้อกำหนดว่าต้องเรียนรายวิชาอื่นก่อน
หรือบูรณาการ นิสิตต้องลงทะเบียนและสอบผ่านรายวิชาหรือบูรณาการที่กำหนดไว้ก่อน เว้นแต่ได้รับ
อนุมัติจากคณบดี จึงจะมีสิทธิ์ลงทะเบียนเรียนในรายวิชานั้นได้

1.8 นิสิตที่ไม่ได้ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาปกติจะต้องลาพักการเรียน
ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด มิฉะนั้นจะพ้นสภาพการเป็นนิสิต

1.9 คณะสามารถพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อควบคุมดูแล
การลงทะเบียนเรียนของนิสิตให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้

1.10 วิธีและขั้นตอนการลงทะเบียนเรียนให้เป็นไปตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

2. การลงทะเบียนเรียนรายวิชาโดยไม่นับหน่วยกิต (Audit)

2.1 การลงทะเบียนเรียนรายวิชาโดยไม่นับหน่วยกิต หมายถึง
การลงทะเบียนเรียนโดยไม่นับหน่วยกิตรวมเข้าในจำนวนหน่วยกิตในภาคการศึกษา และจำนวน
หน่วยกิตตามหลักสูตร ไม่บังคับให้นิสิตสอบและมีผลการเรียนเป็น AU

2.2 นิสิตจะลงทะเบียนเรียนรายวิชาโดยไม่นับหน่วยกิตได้ เมื่อได้รับ
ความเห็นชอบจากอาจารย์ผู้สอนรายวิชานั้น และให้นิสิตระบุในการลงทะเบียนด้วยว่าเป็น
การลงทะเบียนเรียนรายวิชาโดยไม่นับหน่วยกิต

2.3 การลงทะเบียนเรียนรายวิชาโดยไม่นับหน่วยกิตให้ลงในช่องผลการเรียน
รายวิชา ที่เรียนโดยไม่นับหน่วยกิตเฉพาะผู้ที่มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด
ของรายวิชานั้น

2.4 มหาวิทยาลัยอาจอนุมัติให้บุคคลภายนอกที่มีใบนิสิต เข้าเรียนบางรายวิชาได้
แต่ผู้นั้นจะต้องมีคุณสมบัติตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

3. การเพิ่ม หรือถอนรายวิชา

ให้นิสิตทำรายการผ่านระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยตามระยะเวลา
ที่มหาวิทยาลัยกำหนด

4. การรับเงินคืนในรายวิชาที่ถอน ให้เป็นไปตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

5. การรักษาสภาพนิสิต

5.1 นิสิตต้องลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาแรกที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย
และลงทะเบียนเรียนให้ต่อเนื่องทุกภาคการศึกษา พร้อมทั้งชำระเงินค่าธรรมเนียมตามที่มหาวิทยาลัย
กำหนด

5.2 การรักษาสภาพนิสิต โดยไม่ต้องลงทะเบียนเรียน สามารถทำได้ในกรณี
ต่อไปนี้

5.2.1 การลาพักการเรียน

5.2.2 ถูกสั่งพักการเรียน

5.2.3 นิสิตที่ลงทะเบียนเรียนครบทุกรายวิชาตามหลักสูตรแล้วแต่ยังไม่ผ่านเงื่อนไขการสำเร็จการศึกษาอื่น ๆ เช่น ไม่ยื่นขอสำเร็จการศึกษาในภาคการศึกษาที่คาดว่าจะสำเร็จการศึกษาหรือรอผลการศึกษา กรณีนี้ ต้องรักษาสภาพนิสิตและชำระค่าธรรมเนียมรักษาสภาพตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด ทั้งนี้ ต้องคงสถานภาพนิสิตได้ไม่เกินระยะเวลาการศึกษาตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

5.3 นิสิตที่ลงทะเบียนเรียนครบทุกรายวิชาตามหลักสูตรแล้ว แต่อยู่ระหว่างรอผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หรืออื่น ๆ ตามเงื่อนไขที่หลักสูตรกำหนด ซึ่งไม่ต้องลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษานั้น ๆ เมื่อคณะแจ้งผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หรืออื่น ๆ ตามเงื่อนไขที่หลักสูตรกำหนดไปยังกองทะเบียนและประมวลผลแล้วให้กองทะเบียนและประมวลผลบันทึกข้อมูลแล้วแต่กรณีในระบบทะเบียนของมหาวิทยาลัย โดยนิสิตไม่ต้องชำระค่าธรรมเนียมรักษาสภาพ

6. การลาพักการเรียน

6.1 นิสิตอาจยื่นคำร้องขอลาพักการเรียนได้ ในกรณีต่อไปนี้

6.1.1 ถูกเกณฑ์หรือระดมพลเข้ารับราชการทหารกองประจำการ

6.1.2 ได้รับทุนแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างประเทศหรือทุนอื่นใด

ที่มหาวิทยาลัยเห็นสมควรสนับสนุน

6.1.3 เจ็บป่วยจนต้องพักรักษาตัวเป็นเวลานานเกินร้อยละ 20

ของเวลาเรียนทั้งหมดในภาคการศึกษานั้นตามคำสั่งแพทย์โดยมีใบรับรองแพทย์จากสถานพยาบาลของทางราชการหรือสถานพยาบาลของเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล ซึ่งเป็นของเอกชนที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด

6.1.4 เมื่อนิสิตมีความจำเป็นส่วนตัว อาจยื่นคำร้องขอลาพักการเรียนได้ ถ้าได้ลงทะเบียนโดยสมบูรณ์ในมหาวิทยาลัยมาแล้วอย่างน้อยหนึ่งภาคการศึกษา

6.2 การลาพักการเรียน นิสิตต้องยื่นคำร้องภายในสัปดาห์ที่สามของภาคการศึกษาที่ลาพักการเรียน โดยต้องได้รับอนุมัติจากคณบดี ยกเว้นการลาพักการเรียนในกรณี ข้อ 6.1.1

ข้อ 6.1.2 และข้อ 6.1.3 ต้องได้รับอนุมัติจากอธิการบดี

6.3 การลาพักการเรียน ให้อนุมัติครั้งละไม่เกินหนึ่งภาคการศึกษา ถ้านิสิตยังมีความจำเป็นที่จะต้องขอลาพักการเรียนในภาคการศึกษาต่อไปให้นิสิตยื่นคำร้องขอลาพักการเรียนใหม่

6.4 ในกรณีที่นิสิตได้รับอนุมัติให้ลาพักการเรียน ให้นับระยะเวลาที่ลาพักการเรียนรวมอยู่ในระยะเวลาการศึกษาด้วย

6.5 กรณีนิสิตถูกสั่งให้พักการเรียนตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยว่าด้วยวินัยนิสิต กองทะเบียนและประมวลผลจะบันทึกการลาพักการเรียนในระบบทะเบียน

6.6 นิสิตที่ลาพักการเรียนต้องชำระค่าธรรมเนียมการลาพักการเรียนตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดจึงจะถือว่าการลาพักการเรียนสมบูรณ์

7. การลาออก

นิสิตต้องยื่นคำร้องขอลาออกและหลักฐานการแสดงว่าไม่มีหนี้สินค้างชำระ โดยผ่านการพิจารณาของอาจารย์ที่ปรึกษาและได้รับอนุมัติจากคณบดีที่นิสิตสังกัด การลาออกจะสมบูรณ์ให้ถือตามวันที่อนุมัติจากคณบดี

การวัดและการประเมินผลการศึกษา

1. นิสิตต้องมีเวลาเรียนในรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมดของรายวิชา จึงจะมีสิทธิ์เข้าสอบ
2. ให้มีการวัดผลการศึกษาระหว่างภาคการศึกษาและปลายภาคการศึกษา
3. การประเมินผลการศึกษา ให้คณะกรรมการประจำคณะอนุมัติผลการศึกษาแต่ละรายวิชา

3.1 เมื่อสิ้นสุดภาคการศึกษาให้มีการประเมินผลการศึกษาตามระดับคะแนนตัวอักษร ความหมาย และค่าคะแนน ดังนี้

ระดับคะแนนตัวอักษร	ความหมาย	ค่าคะแนน
A	ดีเยี่ยม (Excellent)	4.0
B+	ดีมาก (Very Good)	3.5
B	ดี (Good)	3.0
C+	ดีพอใช้ (Fairly Good)	2.5
C	พอใช้ (Fair)	2.0
D+	อ่อน (Poor)	1.5
D	อ่อนมาก (Very Poor)	1.0
F	ตก (Failed)	0.0

3.2 ในกรณีที่ไม่สามารถประเมินผลเป็นค่าระดับคะแนนตัวอักษรได้ ให้ประเมินผลโดยกำหนดตัวอักษร ดังนี้

ตัวอักษร	ความหมาย
S	ผลการประเมินผ่านเกณฑ์ (Satisfactory)
U	ผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์ (Unsatisfactory)
I	ผลการประเมินยังไม่สมบูรณ์ (Incomplete)
W	การถอนรายวิชา (Withdrawn)
AU	การเรียนรายวิชาโดยไม่นับหน่วยกิต (Audit)
R	ลงทะเบียนเรียนซ้ำแล้วผ่าน (Course Repeated Later)

3.3 การให้ระดับคะแนนตัวอักษร F ในรายวิชาใดจะกระทำได้ในกรณีต่อไปนี้

3.3.1 นิสิตถูกตัดสิทธิ์ไม่ให้เข้าสอบหรือขาดสอบปลายภาค

3.3.2 นิสิตทำผิดระเบียบการสอบ และได้รับการตัดสินโทษให้ได้

ระดับคะแนนตัวอักษร F ตามระเบียบเกี่ยวกับการสอบประจำภาคที่มหาวิทยาลัยกำหนดหรือไม่ ปฏิบัติตามเกณฑ์หรือเงื่อนไขการประเมินตามเกณฑ์การวัดผลและการประเมินผลในแต่ละรายวิชา

3.3.3 นิสิตมีเวลาเรียนไม่ครบตามเกณฑ์ (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

ของเวลาเรียนทั้งหมดของรายวิชา)

3.3.4 นิสิตทุจริตในการสอบ

3.3.5 นิสิตได้รับการให้ตัวอักษร I แต่มิได้ดำเนินการขอประเมินผล

เพื่อแก้ตัวอักษร I ให้เสร็จสิ้นภายในสองสัปดาห์แรกของภาคการศึกษาถัดไปที่นิสิตมีสิทธิ์ลงทะเบียนเรียน

3.4 การให้ตัวอักษร S กระทำได้ในการประเมินรายวิชาเรียนที่ไม่นับหน่วยกิต

และผลการเรียนในรายวิชานั้นผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด

3.5 การให้ตัวอักษร U กระทำได้ในการประเมินรายวิชาเรียนที่ไม่นับหน่วยกิต

และผลการเรียนรายวิชานั้นไม่ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด

3.6 การให้ตัวอักษร I ในรายวิชาใดจะกระทำได้ในกรณีต่อไปนี้

3.6.1 นิสิตมีเวลาเรียนครบตามเกณฑ์ (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

ของเวลาเรียนทั้งหมดของรายวิชา) แต่ไม่ได้สอบเพราะป่วยหรือเหตุสุดวิสัยและได้รับอนุมัติจากคณบดี

3.6.2 อาจารย์ผู้สอนและคณบดี เห็นสมควรให้รอผลการศึกษาระหว่างนิสิต

ยังปฏิบัติงานซึ่งเป็นส่วนประกอบการศึกษาวิชานั้นไม่สมบูรณ์โดยมิใช่เป็นความผิดของนิสิต นิสิตที่ได้ตัวอักษร I จะต้องขอรับการประเมินผลเพื่อเปลี่ยนตัวอักษร I ให้เสร็จสิ้นภายในสองสัปดาห์แรกของภาคการศึกษาถัดไปที่นิสิตมีสิทธิ์ลงทะเบียนเรียน หากพ้นกำหนดดังกล่าวมหาวิทยาลัยจะเปลี่ยนตัวอักษร I เป็นระดับคะแนนตัวอักษร F โดยอัตโนมัติ เว้นแต่อธิการบดีอนุมัติให้ขยายเวลา เนื่องจากเหตุสุดวิสัยอันมิใช่เกิดจากการกระทำหรือร่วมกระทำของนิสิตผู้นั้น

การนับภาคการศึกษาที่นิสิตระบบปกติมีสิทธิ์ลงทะเบียนนั้น ให้นับเฉพาะภาคต้นและภาคปลายเท่านั้น

3.7 การให้ตัวอักษร W ในรายวิชาใดจะกระทำได้ในกรณีต่อไปนี้

3.7.1 นิสิตได้รับอนุมัติให้ถอนรายวิชานั้น

3.7.2 นิสิตได้รับอนุมัติให้ลาพักการเรียนตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

3.7.3 นิสิตถูกสั่งพักการเรียนในภาคการศึกษานั้น

3.7.4 นิสิตได้รับอนุมัติจากคณบดีให้เปลี่ยนจากตัวอักษร I แล้วแต่

การป่วยหรือเหตุอันสุดวิสัยยังไม่สิ้นสุด โดยมีหลักฐานที่เชื่อถือได้

3.8 การให้ตัวอักษร AU ในรายวิชาใดจะกระทำในกรณีที่นิสิตได้รับอนุมัติให้ลงทะเบียนเรียนเป็นพิเศษโดยไม่นับหน่วยกิตตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

3.9 การนับจำนวนหน่วยกิตเพื่อใช้ในการคำนวณหาค่าระดับคะแนนเฉลี่ยให้นับจากรายวิชาที่มีระบบการให้คะแนนแบบระดับคะแนนตัวอักษร ในกรณีที่นิสิตลงทะเบียนเรียนซ้ำหรือเรียนแทนในรายวิชาใดให้นำจำนวนหน่วยกิตและค่าระดับคะแนนตัวอักษรที่ได้ไปใช้ในการคำนวณหาค่าระดับคะแนนเฉลี่ยด้วย

3.10 การนับจำนวนหน่วยกิตสะสมของนิสิตเพื่อให้ครบหลักสูตร ให้นับเฉพาะหน่วยกิตของรายวิชาที่สอบได้เท่านั้น

3.11 ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยเฉพาะรายภาคการศึกษาให้คำนวณจากผลการเรียนของนิสิตในภาคการศึกษานั้น โดยนำผลรวมของผลคูณของจำนวนหน่วยกิตกับค่าระดับคะแนนตัวอักษรของแต่ละรายวิชาเป็นตัวตั้งหารด้วยจำนวนหน่วยกิตรวมของภาคการศึกษานั้น การคำนวณดังกล่าวให้ตั้งหารถึงทศนิยม 3 ตำแหน่ง และให้ปัดเศษเฉพาะทศนิยมตำแหน่ง ที่ 3 ที่มีค่าตั้งแต่ 5 ขึ้นไปเพื่อให้เหลือทศนิยม 2 ตำแหน่ง

3.12 ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมให้คำนวณจากผลการเรียนของนิสิตตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนจนถึงภาคการศึกษาสุดท้าย โดยนำผลรวมของผลคูณของจำนวนหน่วยกิตกับค่าระดับคะแนนตัวอักษรของแต่ละรายวิชาที่เรียนทั้งหมดตามข้อ 3.9 เป็นตัวตั้งหารด้วยจำนวนหน่วยกิตรวมทั้งหมด การคำนวณดังกล่าวให้ตั้งหารถึงทศนิยม 3 ตำแหน่ง และให้ปัดเศษเฉพาะทศนิยมตำแหน่งที่ 3 ที่มีค่าตั้งแต่ 5 ขึ้นไปเพื่อให้เหลือทศนิยม 2 ตำแหน่ง

4. การลงทะเบียนเรียนซ้ำ หรือเรียนแทน

4.1 รายวิชาใดที่นิสิตสอบได้ระดับคะแนนตัวอักษร D หรือ D+ นิสิตอาจลงทะเบียนเรียนซ้ำได้ โดยได้รับอนุมัติจากคณบดี

4.2 รายวิชาเลือกที่นิสิตได้รับระดับคะแนนตัวอักษร F นิสิตจะต้องลงทะเบียนเรียนซ้ำหรือจะเลือกเรียนรายวิชาอื่นที่มีลักษณะเนื้อหาคล้ายคลึงแทนกันได้ และรายวิชาเลือกเสรีนิสิตจะเลือกเรียนรายวิชาอื่นแทนได้ โดยต้องได้รับอนุมัติจากคณบดี

4.3 นิสิตที่สอบได้ระดับคะแนนตัวอักษร D+ D หรือ F ในรายวิชาใดเมื่อได้รับอนุมัติให้ลงทะเบียนเรียนซ้ำหรือเรียนแทนในรายวิชานั้น และได้รับคะแนนตัวอักษรสูงกว่าเดิม ผลการศึกษาในรายวิชาที่เคยได้รับค่าคะแนนตัวอักษร D+ D หรือ F จะถูกเปลี่ยนเป็นตัวอักษร R ในใบแสดงผลการศึกษา เมื่อนิสิตได้ลงทะเบียนเรียนซ้ำหรือเรียนแทนในรายวิชานั้น

4.4 นิสิตที่ได้ผลการประเมินตัวอักษร U ในรายวิชาใด จะปรากฏตัวอักษร U ในใบแสดงผลการศึกษา นิสิตต้องลงทะเบียนซ้ำหรือเรียนแทนในรายวิชานั้นจนกว่าจะได้ผลการประเมินตัวอักษร S และตัวอักษร U จะถูกเปลี่ยนเป็นตัวอักษร R ในใบแสดงผลการศึกษาเมื่อนิสิตได้ลงทะเบียนเรียนซ้ำหรือเรียนแทนในรายวิชานั้น

5. การจำแนกสภาพนิสิต

5.1 การจำแนกสภาพนิสิต จะกระทำเมื่อสิ้นสุดภาคการศึกษาแต่ละภาค

5.2 นิสิตที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาในภาคฤดูร้อนหรือภาคการศึกษาพิเศษ

ให้ถือว่าเป็นภาคการศึกษาต่อเนื่องในการจำแนกสภาพนิสิต

6. การสอบ ให้เป็นไปตามระเบียบมหาวิทยาลัยว่าด้วยการสอบของนิสิต

การสำเร็จการศึกษา การขอรับปริญญา และการอนุมัติปริญญา

1. การสำเร็จการศึกษา

1.1 ให้คณะกรรมการประจำคณะเป็นผู้รับรองการสำเร็จการศึกษา และวันที่สำเร็จการศึกษาให้ถือวันที่กองทะเบียนและประมวลผลส่งรายชื่อผู้สำเร็จการศึกษาให้คณะกรรมการประจำคณะพิจารณาอนุมัติ

1.2 คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษา

1.2.1 สอบผ่านทุกรายวิชาให้ครบถ้วนตามหลักสูตร รวมทั้งรายวิชาอื่นที่ลงทะเบียนเรียนและผ่านเงื่อนไขการสำเร็จการศึกษาตามที่หลักสูตรกำหนด

1.2.2 มีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00

1.2.3 ต้องมีเวลาเรียนครบตามหลักสูตรไม่น้อยกว่า 3 ปีการศึกษา หรือไม่น้อยกว่า 2 ปีการศึกษา สำหรับหลักสูตรเทียบเข้าหรือไม่น้อยกว่า 1 ปีการศึกษา สำหรับกรณีเทียบโอนรายวิชา

1.2.4 ไม่มีพันธะหนี้สินใด ๆ กับมหาวิทยาลัย

1.2.5 ไม่อยู่ระหว่างการถูกสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาสารคามว่าด้วยวินัยนิสิต

1.3 นิสิตที่คาดว่าจะสำเร็จการศึกษาในภาคการศึกษาใด ต้องยื่นความจำนงขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยภายในระยะเวลาสามสิบวันนับตั้งแต่วันเปิดภาคการศึกษานั้น และให้เป็นไปตามประกาศของมหาวิทยาลัย

2. การขอรับปริญญา

ผู้มีสิทธิ์ขอรับปริญญาต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไข ดังนี้

2.1 เป็นผู้สำเร็จการศึกษาตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

2.2 เป็นผู้มีความประพฤติดี

2.3 ไม่มีพันธะหนี้สินใด ๆ กับมหาวิทยาลัย

3. การให้ปริญญา

มหาวิทยาลัยจะพิจารณาให้ปริญญาแก่ผู้สำเร็จการศึกษา ตามเกณฑ์

ดังต่อไปนี้

3.1 ปริญาบัณฑิต

นิสิตผู้มีสิทธิ์ได้รับปริญญาบัณฑิตต้องสอบได้จำนวนหน่วยกิตครบตามหลักสูตรและได้ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00

3.2 ปริญาเกียรตินิยมอันดับหนึ่งและเหรียญทอง

นิสิตผู้มีสิทธิ์ได้รับปริญญาเกียรตินิยมอันดับหนึ่งและเหรียญทองต้องเป็นผู้ได้ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมสูงสุดในกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาที่เข้าศึกษาในปีการศึกษาเดียวกันของแต่ละคณะ ทั้งนี้ ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมต้องไม่ต่ำกว่า 3.75 ขึ้นไป และไม่เคยสอบได้ระดับคะแนนตัวอักษร D หรือ D+ หรือ F หรือ U หรือ R ในรายวิชาใด กรณีที่ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมเท่ากัน ให้พิจารณาถึงทศนิยมตำแหน่งที่ 4 หากยังเท่ากันให้พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยสะสมในหมวดวิชาเฉพาะในรายวิชาบังคับหรือวิชาเอกของหลักสูตร

3.3 ปริญาเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง

นิสิตผู้มีสิทธิ์ได้รับปริญญาบัณฑิตเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง ต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.75 ขึ้นไป และไม่เคยสอบได้ระดับคะแนนตัวอักษร D หรือ D+ หรือ F หรือ U หรือ R ในรายวิชาใด

3.4 ปริญาเกียรตินิยมอันดับสอง

นิสิตผู้มีสิทธิ์ได้รับปริญญาบัณฑิตเกียรตินิยมอันดับสองต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.25-3.74 และไม่เคยสอบได้ระดับคะแนนตัวอักษร D หรือ D+ หรือ F หรือ U หรือ R ในรายวิชาใด

3.5 นิสิตทุกระบบที่ขอเทียบโอนหน่วยกิตรายวิชา หรือนิสิตที่ศึกษาในหลักสูตรเทียบเข้า หรือนิสิตที่โอนจากสถาบันการศึกษาอื่น หรือนิสิตที่ย้ายคณะเรียน/เปลี่ยนสาขาวิชา ไม่มีสิทธิ์ได้รับปริญญาเกียรตินิยมอันดับหนึ่งหรืออันดับสอง

4. การให้เกียรติบัตรผู้มีผลการเรียนดี

มหาวิทยาลัยจะพิจารณาเสนอชื่อนิสิตที่สำเร็จการศึกษาและที่มีผลการเรียนดีต่อคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย เพื่ออนุมัติให้เกียรติบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาที่มีผลการเรียนดี มีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

4.1 นิสิตผู้มีสิทธิ์ได้รับเกียรติบัตรผู้มีผลการเรียนดีเยี่ยมต้องสอบได้จำนวนหน่วยกิตครบหลักสูตรได้ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.75 ขึ้นไป

4.2 นิสิตผู้มีสิทธิ์ได้รับเกียรติบัตรผู้มีผลการเรียนดีต้องสอบได้จำนวนหน่วยกิตครบหลักสูตรได้ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.25 ขึ้นไป

4.3 นิสิตผู้มีสิทธิ์ได้รับเกียรติบัตรผู้มีผลการเรียนดีและเกียรติบัตรผู้มีผลการเรียน ดีเยี่ยม ต้องไม่เป็นนิสิตที่ได้ปริญญาบัณฑิตเกียรตินิยม

5. การอนุมัติปริญญา ให้มหาวิทยาลัยเสนอชื่อผู้สมควรได้รับปริญญา
ต่อสภามหาวิทยาลัยเพื่ออนุมัติ

2.2 การเทียบโอนผลการเรียนตามระเบียบมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ว่าด้วยการโอน
ผลการเรียน การเทียบโอนผลการเรียนและการเทียบโอนความรู้ ทักษะและประสบการณ์
ตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัย ดังนี้ (กองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
2551 : 131 - 141)

2.2.1 การโอนผลการเรียน มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

2.2.1.1 นิสิตหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่เคยศึกษาในหลักสูตรที่เปิดสอนใน
มหาวิทยาลัยมาแล้วไม่เกิน 2 ปีหรือสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยมาแล้วไม่เกิน 4 ปี อาจขอ
โอนหน่วยกิต รายวิชาในระดับเดียวกับที่ได้เคยศึกษามาแล้ว เพื่อใช้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
โดยยื่นคำร้องต่อคณะภายในระยะเวลา 15 วัน นับแต่วันเปิดภาคเรียนที่เข้าศึกษา

2.2.1.2 รายวิชาที่นำมาขอโอนผลการเรียน ต้องมีเนื้อหาสาระครอบคลุม
ไม่น้อยกว่าสามในสี่ของรายวิชาใหม่ที่ขอโอนและจำนวนหน่วยกิตที่ขอโอนได้จะต้องไม่เกินสามในสี่
ของจำนวนหน่วยกิตรวมของหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่รับโอน และมหาวิทยาลัยอาจให้โอนหน่วยกิต
ในรายวิชาวิทยานิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าอิสระ หรือการศึกษาปัญหาพิเศษ แล้วแต่กรณี ทั้งให้เป็นไป
ตามประกาศของมหาวิทยาลัย ในกรณีที่ขอโอนหน่วยกิตเกินกว่าที่กำหนดไว้ให้อยู่ในดุลยพินิจ
ของคณะกรรมการประจำคณะ หรือคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะ

2.2.1.3 ให้คณะกรรมการประจำคณะ ตั้งแต่คณะกรรมการจากภาควิชาหรือสาขา
ที่เกี่ยวข้อง พิจารณาดำเนินการโอนผลการเรียนของนิสิตที่ยื่นคำร้องเฉพาะรายวิชาที่มีผลการเรียน
ในหลักสูตรระดับปริญญาตรีไม่ต่ำกว่าระดับชั้น C หรือ S แล้วแต่กรณี แล้วนำเสนอคณะกรรมการ
ประจำคณะ เพื่อพิจารณาอนุมัติ

2.2.1.4 นิสิตต้องชำระค่าธรรมเนียมการโอนผลการเรียนตามที่มีมหาวิทยาลัย
กำหนด ทั้งนี้รายวิชาและผลการเรียนที่โอนได้ให้รวมเป็นหน่วยกิตตามหลักสูตรที่ศึกษาได้
และนำไปคิดค่าธรรมเนียมระดับชั้นเฉลี่ยสะสม

2.2.1.5 นิสิตต้องลงทะเบียนศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยอย่างน้อยหนึ่งปีการศึกษา
นิสิตที่พ้นสภาพหรือสำเร็จการศึกษามาแล้วเกินระยะเวลาตามที่มีมหาวิทยาลัยกำหนด อาจยื่นคำร้อง
ขอโอนผลการเรียนเป็นกรณีพิเศษได้ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการประจำคณะ
และจะต้องยื่นคำร้องต่อคณะภายในกำหนดเวลาตามที่มีมหาวิทยาลัยกำหนดด้วย

2.2.2 การเทียบโอนผลการเรียน มีหลักเกณฑ์ดังนี้

2.2.2.1 นิสิตหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่เคยศึกษาในหลักสูตรที่เปิดสอน
ในสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่มหาวิทยาลัยรับรองมาแล้วไม่เกิน 2 ปี หรือสำเร็จการศึกษาจาก

สถาบันอุดมศึกษาอื่นที่มหาวิทยาลัยรับรองมาแล้วไม่เกิน 4 ปี อาจขอเทียบโอนหน่วยกิตรายวิชาในระดับเดียวกับที่ได้เคยศึกษามาแล้ว เพื่อขึ้นนับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา โดยยื่นคำร้องต่อคณะภายในระยะเวลา 15 วัน นับแต่วันเปิดภาคเรียนที่เข้าศึกษา

2.2.2.2 รายวิชาที่นำมาขอเทียบโอนผลการเรียน ต้องมีเนื้อหาสาระครอบคลุมไม่น้อยกว่าสามในสี่ของรายวิชาใหม่ที่ขอเทียบโอน และจำนวนหน่วยกิตที่เทียบโอนได้จะต้องไม่เกินสามในสี่ของจำนวนหน่วยกิตรวมของหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่รับโอน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามประกาศของมหาวิทยาลัย

2.2.2.3 ให้คณะกรรมการประจำคณะ แต่งตั้งคณะกรรมการจากภาควิชาหรือสาขาที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนของนิสิตที่ยื่นคำร้อง เฉพาะรายวิชาที่มีผลการเรียนในหลักสูตรระดับปริญญาตรีไม่ต่ำกว่าชั้น C หรือ S แล้วแต่กรณี แล้วนำเสนอคณะกรรมการประจำคณะ เพื่อพิจารณาอนุมัติ

2.2.2.4 นิสิตต้องชำระค่าธรรมเนียมการโอนผลการเรียนตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด ทั้งนี้จำนวนรายวิชาและผลการเรียนที่เทียบโอนได้ ให้รวมเป็นหน่วยกิตตามหลักสูตรที่ศึกษาได้ แต่ไม่ต้องนำไปคิดค่าระดับชั้นเฉลี่ยสะสม

2.2.2.5 นิสิตต้องลงทะเบียนศึกษาอยู่ในระดับมหาวิทยาลัยอย่างน้อยหนึ่งปีการศึกษา นิสิตที่พ้นสภาพหรือสำเร็จการศึกษามาแล้วเกินระยะเวลาตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด อาจยื่นคำร้องขอเทียบโอนผลการเรียนเป็นกรณีพิเศษได้ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการประจำคณะ และจะต้องยื่นคำร้องต่อคณะภายในกำหนดเวลาตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดด้วย

2.2.3 การเทียบโอนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

2.2.3.1 นิสิตของมหาวิทยาลัยอาจยื่นคำร้องต่อคณะให้เทียบโอนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ของนิสิต เพื่อนับเป็นหน่วยกิตเทียบเท่ากับรายวิชาที่เปิดสอนในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยภายในภาคเรียนที่เข้าศึกษา

2.2.3.2 ให้คณะกรรมการประจำคณะ แต่งตั้งคณะกรรมการจากภาควิชาหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง พิจารณาดำเนินการเทียบระดับความรู้ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ของนิสิตที่ยื่นคำร้อง ด้วยวิธีการหลากหลายทั้งด้วยการทดสอบ การประเมินแฟ้มสะสมงาน หรือการสังเกตพฤติกรรมต่างๆ ให้ครอบคลุมลักษณะของนิสิตตามมาตรฐานของรายวิชาที่เทียบโอน โดยผลการประเมินจะต้องเทียบได้ไม่ต่ำกว่าระดับชั้น C หรือ S แล้วแต่กรณีสำหรับรายวิชาในหลักสูตรระดับปริญญาตรี แล้วนำเสนอผลการเทียบโอนให้คณะกรรมการประจำคณะ เพื่อพิจารณาอนุมัติ

2.2.3.3 จำนวนหน่วยกิตที่เทียบโอนได้จะต้องไม่เกินสามในสี่ของจำนวนหน่วยกิตรวมของหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่ขอเทียบ ทั้งนี้ นิสิตจะต้องชำระค่าธรรมเนียมการเทียบโอนตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

2.2.3.4 ความรู้ ทักษะและประสบการณ์ที่เทียบโอนได้ ให้รวมเป็นหน่วยกิตตามหลักสูตรที่ศึกษา แต่ไม่ต้องนำไปคิดค่าระดับชั้นเฉลี่ยสะสม

2.2.3.5 นิสิตต้องลงทะเบียนศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยอย่างน้อยหนึ่งปีการศึกษา

2.2.4 นิสิตที่กำลังศึกษาในหลักสูตรของมหาวิทยาลัย หากสอบผ่านและมีหน่วยกิตสะสมครบสามในสี่ของหลักสูตรที่กำลังศึกษา อาจยื่นคำร้องต่อคณะที่นิสิตสังกัดหรือคณะอื่นที่นิสิตต้องการเข้าศึกษาเพื่อขอโอนรายวิชาที่ได้ศึกษามาแล้วเทียบเข้าศึกษา เพื่อขอรับปริญญาในสาขาอื่นที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยได้ สาขาวิชาที่นิสิตสามารถเข้าศึกษา และจำนวนหน่วยกิตที่ขอโอนได้ให้เป็นไปตามประกาศของมหาวิทยาลัย และต้องชำระค่าธรรมเนียมตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

2.2.5 การเทียบโอนผลการเรียนของนิสิตระดับปริญญาเทียบเข้าตามระเบียบมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ว่าด้วยหลักเกณฑ์การเทียบรายวิชาและโอนหน่วยกิต สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี หลักสูตรเทียบเข้า ดังนี้ (กองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2551 : 142 - 145)

2.2.5.1 ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าในหลักสูตรที่เปิดสอนในสถาบันการศึกษาอื่นที่มหาวิทยาลัยรับรองมาแล้วไม่เกินสี่ปี การเทียบรายวิชาและโอนหน่วยกิตในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าที่ได้เคยศึกษามาแล้ว เพื่อใช้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาของหลักสูตรเทียบเข้า โดยให้คณะกรรมการประจำคณะดำเนินการพิจารณาเทียบโอนหน่วยกิตเสนอกองทะเบียนและประมวลผล ภายในสิบห้าวันนับแต่วันเปิดภาคเรียนที่เข้าศึกษา

2.2.5.2 รายวิชาที่ศึกษาในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าที่นำมาขอเทียบรายวิชาและโอนหน่วยกิตต้องมีเนื้อหาสาระครอบคลุมไม่น้อยกว่าสามในสี่ของรายวิชาใหม่ที่ขอเทียบโอนผลการเรียน และจำนวนหน่วยกิตที่ขอเทียบโอนผลการเรียนได้ จะต้องไม่เกินสามในสี่ของจำนวนหน่วยกิตรวมของหลักสูตรเทียบเข้า ในกรณีที่ขอเทียบรายวิชาและโอนหน่วยกิตรวมเกินกว่าที่กำหนดไว้ หรือในกรณีหน่วยกิตรายวิชาที่เทียบโอนสูงกว่าวิชาที่ขอเทียบรายวิชาและโอนหน่วยกิตให้พิจารณาเทียบจากทักษะและประสบการณ์ของนิสิตหรือกรณีอื่นใดที่ไม่เป็นไปตามระเบียบของมหาวิทยาลัยให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการประจำคณะ

2.2.5.3 การพิจารณาเทียบรายวิชาและโอนหน่วยกิตให้พิจารณาดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนของนิสิตเฉพาะรายวิชาที่มีผลการเรียน ไม่ต่ำกว่าชั้น C หรือ S หรือ 2.00 แล้วแต่กรณี โดยให้คณะกรรมการประจำคณะพิจารณาอนุมัติ ส่วนจำนวนรายวิชาและผลการเรียนที่เทียบรายวิชาและโอนหน่วยกิต ให้รวมเป็นหน่วยกิตตามหลักสูตรที่ศึกษาได้ แต่ไม่ต้องนำมาคิดค่าระดับชั้นเฉลี่ยสะสม

2.2.5.4 นิสิตที่ศึกษาในหลักสูตรระดับปริญญาตรีเทียบเข้า หรือผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า ที่เปิดสอนในสถาบันการศึกษาอื่นที่มหาวิทยาลัยรับรองมาแล้วเกินระยะเวลาสี่ปี อาจยื่นคำร้องขอเทียบรายวิชาและโอนหน่วยกิตได้ เพื่อใช้นับเป็นส่วนหนึ่ง

ของการศึกษาหลักสูตรเทียบเข้า โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการประจำคณะ เสนอมายัง กองทะเบียนและประมวลผลภายในสัปดาห์วัน นับแต่วันเปิดภาคเรียนที่เข้าศึกษา

2.2.5.5 ในกรณีที่มหาวิทยาลัยเปิดหลักสูตรใหม่จะเทียบโอนนิสิตเข้าศึกษาได้ ไม่เกินกว่าชั้นปีและภาคการศึกษาที่ได้รับอนุญาตให้มินิสิตเรียนอยู่ตามหลักสูตรที่ได้รับความเห็นชอบแล้ว

2.2.5.6 ให้ออกเว้นการชำระค่าธรรมเนียมการเทียบรายวิชาและโอนหน่วยกิต สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี

2.2.5.7 นิสิตที่จะสำเร็จการศึกษาได้ต้องลงทะเบียนศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย อย่างน้อยหนึ่งปีการศึกษา

2.3 แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการลงทะเบียนเรียน การเพิ่มและถอนรายวิชาและการชำระเงิน ค่าหน่วยกิตและค่าธรรมเนียมการศึกษา ดังนี้ (กองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัย มหาสารคาม. 2558 : 87 - 95)

2.3.1 การลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคการศึกษาให้ดำเนินการ ดังนี้

2.3.1.1 การลงทะเบียนเรียนช่วงก่อนเปิดภาคการศึกษา มีหลักเกณฑ์ดังนี้

การลงทะเบียนเรียนช่วงก่อนวันเปิดภาคการศึกษา นิสิตสามารถลงทะเบียนเรียน ผ่านระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ สามารถแบ่งช่วงของการลงทะเบียนเรียนเป็นชั้นปี หรือวิธีการอื่นได้ตามความเหมาะสม โดยจะต้องชำระค่าหน่วยกิตและค่าธรรมเนียมการศึกษา ตามวิธีการ อัตรา และระยะเวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้ในปฏิทินการศึกษาจึงจะถือเป็นการลงทะเบียนเรียนโดยสมบูรณ์

2.3.1.2 การลงทะเบียนเรียนช่วงเปิดภาคการศึกษา มีหลักเกณฑ์ดังนี้

การลงทะเบียนเรียนช่วงเปิดภาคการศึกษา นิสิตสามารถลงทะเบียนเรียน ได้ภายในหนึ่งสัปดาห์นับจากวันเปิดภาคการศึกษา

นิสิตสามารถลงทะเบียนเรียนผ่านระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ สามารถแบ่งช่วงของการลงทะเบียนเรียนเป็นชั้นปี หรือวิธีการอื่นได้ตามความเหมาะสม โดยจะต้อง ชำระค่าหน่วยกิตและค่าธรรมเนียมการศึกษาตามวิธีการ อัตรา และระยะเวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนด ไว้ในปฏิทินการศึกษาจึงจะถือเป็นการลงทะเบียนเรียนโดยสมบูรณ์

2.3.1.3 การลงทะเบียนเรียนซ้ำ

ในกรณีที่ไม่สามารถลงทะเบียนเรียนโดยสมบูรณ์ได้ภายในกำหนด นิสิตสามารถ ลงทะเบียนเรียนซ้ำผ่านระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ จะต้องดำเนินการลงทะเบียนเรียน โดยสมบูรณ์ให้เสร็จภายในหนึ่งสัปดาห์ถัดมา นับจากครบกำหนดลงทะเบียนเรียนตามข้อ 2.31.2 และนิสิตจะต้องชำระค่าธรรมเนียมการลงทะเบียนเรียนซ้ำตามอัตราที่มหาวิทยาลัยกำหนดด้วย

2.3.2 นิสิตที่ไม่สามารถลงทะเบียนเรียนโดยสมบูรณ์ได้ภายในสองสัปดาห์นับจากวันเปิดภาคการศึกษาให้ถือว่าเป็นผู้ไม่มีสิทธิ์เรียนในภาคการศึกษานั้น และนิสิตจะต้องทำเรื่องลาพักการเรียนในภาคการศึกษานั้น ๆ

2.3.3 กรณีนิสิตไม่อาจลงทะเบียนเรียนโดยสมบูรณ์ได้ตามกำหนด โดยมีเหตุผลจำเป็นตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดให้อธิการบดีหรือคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยเป็นผู้พิจารณาอนุมัติแล้วแต่กรณี

2.3.4 คณะหรือบัณฑิตวิทยาลัยสามารถพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อควบคุมดูแลและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการลงทะเบียนเรียนของนิสิตให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้

2.3.5 การเพิ่มรายวิชาจะกระทำได้ตั้งแต่การลงทะเบียนเรียนก่อนเปิดภาคการศึกษาและภายในสองสัปดาห์นับจากวันเปิดภาคการศึกษาผ่านระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัย

2.3.6 การถอนรายวิชา นิสิตสามารถดำเนินการผ่านระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัย หรือวิธีการ ดังนี้

2.3.6.1 การถอนรายวิชาช่วงก่อนวันเปิดภาคการศึกษาและภายในสองสัปดาห์นับจากวันเปิดภาคการศึกษา รายวิชาที่ถอนจะไม่ปรากฏในใบแสดงผลการศึกษาและได้รับเงินคืนค่าถอนรายวิชาเต็มจำนวน ทั้งนี้ กรณีที่ถอนทุกรายวิชาและได้ชำระเงินค่าธรรมเนียมการศึกษาแล้ว หากมีเหตุผลความจำเป็นสามารถขออนุมัติค่าธรรมเนียมการศึกษาคืน โดยให้อธิการบดีหรือคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยเป็นผู้พิจารณาอนุมัติแล้วแต่กรณี และจะต้องดำเนินการลาพักการเรียนในภาคการศึกษานั้น ๆ และชำระเงินค่าธรรมเนียมการลาพักการเรียนตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

2.3.6.2 การถอนรายวิชาหลังจากที่กำหนดไว้ในข้อ 2.3.6.1 ต้องดำเนินการก่อนถึงวันแรกของวันสอบปลายภาคไม่น้อยกว่าสี่สัปดาห์ รายวิชาที่ถอนจะไม่ปรากฏในใบแสดงผลการศึกษาและไม่ได้รับเงินคืนค่าถอนรายวิชา

2.3.6.3 การถอนรายวิชาหลังจากที่กำหนดไว้ในข้อ 2.3.6.2 ต้องดำเนินการก่อนถึงวันแรกของวันสอบปลายภาคไม่น้อยกว่าสองสัปดาห์ รายวิชาที่ถอนจะปรากฏตัวอักษร W ในใบแสดงผลการศึกษาและไม่ได้รับเงินคืนค่าถอนรายวิชา

2.3.7 การเพิ่มหรือถอนรายวิชาแล้ว จำนวนหน่วยกิตที่ลงทะเบียนเรียนจะต้องเป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2.3.8 การลงทะเบียนเรียน การเพิ่มหรือถอนรายวิชา หลังจากที่กำหนดไว้ในข้อ 6.3 จะไม่สามารถดำเนินการได้ไม่ว่ากรณีใด ๆ

2.3.9 การลงทะเบียน การเพิ่ม หรือถอน รายวิชาวิทยานิพนธ์หรือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา สามารถดำเนินการได้ภายในภาคการศึกษานั้น ๆ โดยต้องมาชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาภายในสองสัปดาห์นับจากวันเปิดภาคการศึกษาตามปฏิทิน ทั้งนี้ การถอนรายวิชาให้ดำเนินการตามข้อ 2.3.6

2.3.10 การลงทะเบียนเรียนกรณีที่พ้นระยะเวลาที่กำหนดในข้อ 2.3.1.3 ให้ดำเนินการ ดังนี้

2.3.10.1 การลงทะเบียนเรียน การลงทะเบียนเรียนซ้ำ การลงทะเบียนเพิ่ม - ถอนรายวิชา การยกเลิกการลงทะเบียนเรียน การยกเลิกการถอนรายวิชา การขอรับเงินคืน หรือกรณีอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนหรือการลงทะเบียนเรียน เมื่อพ้นกำหนดตามปฏิทินการศึกษาแล้ว ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนวันแรกของวันสอบกลางภาคของแต่ละภาคการศึกษา เท่านั้น

2.3.10.2 การขออนุมัติกรณีพิเศษเกี่ยวกับการลงทะเบียนเรียน ตามข้อ 2.3.10.1 วรรคหนึ่ง เมื่อพ้นกำหนดตามปฏิทินการศึกษาจะไม่อนุมัติให้ดำเนินการใด ๆ ทั้งสิ้น ยกเว้นมีเหตุผลความจำเป็น ดังนี้

- 1) นิสิตที่เข้าศึกษาต่อในภาคการศึกษาแรก
- 2) นิสิตที่คาดว่าจะสำเร็จการศึกษาในภาคการศึกษานั้น ๆ
- 3) นิสิตที่เข้าศึกษาก่อนปีการศึกษา 2557 และมีสถานภาพอุปนิสิต (มีค่าระดับชั้นคะแนนเฉลี่ยสะสม (GPAX) ต่ำกว่าเกณฑ์ตามข้อบังคับ)
- 4) นิสิตเจ็บป่วย หรือประสบอุบัติเหตุจนต้องพักรักษาตัวเป็นระยะเวลานาน ตามคำสั่งของแพทย์ (มีใบรับรองแพทย์จากโรงพยาบาลของรัฐ) จนไม่สามารถดำเนินการได้ทันตามระยะเวลาที่กำหนด

2.3.11 การลงทะเบียนเรียนทุกภาคการศึกษา นิสิตต้องดำเนินการชำระเงินค่าหน่วยกิตและค่าธรรมเนียมการศึกษาภายในระยะเวลาที่กำหนดในปฏิทินการศึกษา จึงจะถือว่าเป็นการลงทะเบียนเรียนโดยสมบูรณ์

2.3.12 การชำระเงินค่าหน่วยกิตและค่าธรรมเนียมการศึกษา นิสิตสามารถชำระเงินได้ตั้งแต่วันแรกของการลงทะเบียนเรียนช่วงก่อนวันเปิดภาคการศึกษา ช่วงเปิดภาคการศึกษาจนถึงช่วงการลงทะเบียนเรียนซ้ำตามที่ปฏิทินการศึกษากำหนด

2.3.13 การลงทะเบียนเรียนทุกภาคการศึกษา หากนิสิตไม่ชำระเงินค่าหน่วยกิตและค่าธรรมเนียมการศึกษาภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในปฏิทินการศึกษา กองทะเบียนและประมวลผล จะดำเนินการยกเลิกผลการลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษานั้น ทั้งนี้ กรณีเป็นภาคการศึกษาบังคับ นิสิตต้องดำเนินการลาพักการเรียนและชำระเงินค่าธรรมเนียมการลาพักการเรียนตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

2.3.14 นิสิตสามารถชำระเงินค่าหน่วยกิตและค่าธรรมเนียมการศึกษา ได้ช่องทาง ดังนี้

2.13.14.1 ชำระเงินผ่านเคาน์เตอร์ธนาคาร ได้แก่

- 1) ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)
- 2) ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน)
- 3) ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
- 4) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)
- 5) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)
- 6) ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)
- 7) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)
- 8) ธนาคารธนาชาติ จำกัด (มหาชน)

2.13.14.2 ชำระเงินผ่านเคาน์เตอร์เซอร์วิส

2.13.14.3 ชำระเงินผ่านช่องทางอื่นที่มหาวิทยาลัยกำหนด

2.3.15 การขอรับเงินค่าลงทะเบียนเรียน หรือการถอนรายวิชาภายในระยะเวลาที่กำหนดแล้วได้เงินคืนค่าถอนรายวิชา หรือการได้รับเงินค่าลงทะเบียนเรียนกรณีได้รับอนุมัติให้ปิดรายวิชาเรียน สามารถรับเงินคืนได้ที่กองคลังและพัสดุ

2.4 ข้อมูลค่าหน่วยกิตและค่าธรรมเนียมการศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามระเบียบมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ว่าด้วยการเก็บเงินค่าหน่วยกิต ค่าธรรมเนียมการศึกษา และค่าธรรมเนียมอื่นๆ ดังนี้ (กองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2551 : 96 - 123, 363 - 366)

2.4.1 การเก็บเงินค่าหน่วยกิต ค่าธรรมเนียมการศึกษา และค่าธรรมเนียมอื่นๆ ในแต่ละภาคการศึกษาของระดับปริญญาตรี ให้เก็บตามตารางแนบท้าย

2.4.2 กรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่ม ลดหย่อน ยกเว้น หรือเรียกเก็บค่าหน่วยกิต ค่าธรรมเนียมการศึกษาหรือค่าธรรมเนียมอื่นๆ ให้แก่นิสิตรายใดที่ต่างไปจากที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ ให้คณะกรรมการบริหารพิจารณาอนุมัติเป็นรายๆ ไป แล้วทำเป็นประกาศของมหาวิทยาลัย กรณีที่มีเหตุผลหรือความจำเป็นพิเศษ อธิการบดีโดยความเห็นชอบ ของคณะกรรมการบริหาร จะประกาศลดหรือยกเว้นค่าธรรมเนียมการศึกษาให้แก่นิสิตเป็นการทั่วไปตามระยะเวลาที่กำหนดก็ได้ แล้วให้นำเสนอสภามหาวิทยาลัยเพื่อทราบ

2.4.3 สรุปข้อมูลสรุปอัตราค่าหน่วยกิตและค่าธรรมเนียมการศึกษาระดับปริญญาตรี และค่าธรรมเนียมการศึกษาอื่นๆ เรียกเก็บตามรายการทุกครั้ง ดังตาราง 1 - 2

ตาราง 1 สรุปข้อมูลสรุปอัตราค่าหน่วยกิตและค่าธรรมเนียมการศึกษาระดับปริญญาตรี

คณะ/สาขาวิชา	ค่าหน่วยกิต		ค่าธรรมเนียมการศึกษา	
	ปกติ	พิเศษ	ปกติ	พิเศษ
คณะศึกษาศาสตร์				
กศ.บ. วิทยาศาสตร์ทั่วไป (หลักสูตร 5 ปี)	200	-	2,000	-
กศ.บ. คณิตศาสตร์ (หลักสูตร 5 ปี)	200	-	2,000	-
กศ.บ. สังคมศึกษา (หลักสูตร 5 ปี)	200	-	2,000	-
กศ.บ. ภาษาอังกฤษ (หลักสูตร 5 ปี)	200	-	2,000	-
กศ.บ. ภาษาไทย (หลักสูตร 5 ปี)	200	-	2,000	-
กศ.บ. การศึกษาปฐมวัย (หลักสูตร 5 ปี)	200	-	2,000	-
กศ.บ. เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา (หลักสูตร 5 ปี)	200	-	2,000	-
วท.บ. จิตวิทยา	200	400	2,000	4,000
วท.บ. วิทยาศาสตร์การกีฬา	200	400	2,000	4,000
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์				
ศศ.บ. ภาษาไทย	200	400	3,000	6,000
ศศ.บ. ภาษาเพื่อการสร้างสรรค์งานสื่อสิ่งพิมพ์	200	400	2,000	4,000
ศศ.บ. ภาษาอังกฤษ	200	400	4,000	8,000
ศศ.บ. ภาษาจีน	200	400	2,000	4,000
ศศ.บ. ภาษาญี่ปุ่น	200	400	4,000	8,000
ศศ.บ. ภาษาเกาหลี	200	400	2,000	10,000
ศศ.บ. ภาษาฝรั่งเศส	200	400	2,000	4,000
ศศ.บ. ประวัติศาสตร์	200	400	2,000	4,000
ศศ.บ. การพัฒนาชุมชน	200	400	2,000	4,000
ศศ.บ. ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนานาชาติ (หลักสูตรนานาชาติ)	800	800	8,000	10,000
ศศ.บ. (ภาษาอังกฤษธุรกิจ)	500	500	5,000	8,000
วท.บ. ภูมิศาสตร์พัฒนาเพื่อการจัดการทรัพยากร	200	400	4,000	8,000
ศศ.บ. ภาษาและวัฒนธรรมอาเซียน	200	400	4,000	6,000

ตาราง 1 (ต่อ)

คณะ/สาขาวิชา	ค่าหน่วยกิต		ค่าธรรมเนียมการศึกษา	
	ปกติ	พิเศษ	ปกติ	พิเศษ
คณะวิทยาศาสตร์				
วท.บ. เคมี	200	-	4,000	-
วท.บ. ชีววิทยา	200	-	4,000	-
วท.บ. ฟิสิกส์	200	-	4,000	-
วท.บ. ฟิสิกส์ประยุกต์	200	-	4,000	-
วท.บ. คณิตศาสตร์	200	-	4,000	-
วท.บ. สถิติ	200	-	4,000	-
วท.บ. จุลชีววิทยา	200	-	6,000	-
คณะเทคโนโลยี				
วท.บ. เทคโนโลยีการอาหาร	200	400	4,000	8,000
วท.บ. เทคโนโลยีชีวภาพ	200	400	4,000	8,000
วท.บ. เทคโนโลยีการเกษตร	200	400	4,000	8,000
วท.บ. พัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร	200	400	4,000	8,000
วท.บ. สัตวศาสตร์	200	400	4,000	8,000
วท.บ. ประมง	200	400	4,000	8,000
คณะวิทยาการสารสนเทศ				
ศศ.บ. สารสนเทศศาสตร์	200	400	2,000	4,000
วท.บ. เทคโนโลยีสารสนเทศ	200	400	4,000	8,000
วท.บ. วิทยาการคอมพิวเตอร์	200	400	4,000	8,000
วท.บ. คอมพิวเตอร์แอนิเมชันและเกม	300	500	6,000	6,000
วท.บ. ภูมิสารสนเทศ	200	400	4,000	8,000
นศ.บ. นิเทศศาสตร์	200	400	2,000	4,000

ตาราง 1 (ต่อ)

คณะ/สาขาวิชา	ค่าหน่วยกิต		ค่าธรรมเนียม การศึกษา	
	ปกติ	พิเศษ	ปกติ	พิเศษ
คณะกรรมการบัญชีและการจัดการ				
บัญชีบัณฑิต (หลักสูตรภาษาอังกฤษ)	1,000	-	20,000	-
บัญชีบัณฑิต	500	-	5,000	-
บธ.บ. การตลาด	500	-	5,000	-
บธ.บ. การจัดการ	500	-	5,000	-
บธ.บ. คอมพิวเตอร์ธุรกิจ	500	-	5,000	-
บธ.บ. ธุรกิจระหว่างประเทศ (หลักสูตรนานาชาติ)	500	-	15,000	-
บธ.บ. การบริหารการเงิน	500	-	5,000	-
บธ.บ. เทคโนโลยีสารสนเทศธุรกิจ	500	-	5,000	-
บธ.บ. การจัดการการประกอบการ	500	-	5,000	-
บธ.บ. การจัดการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	500	-	5,000	-
บธ.บ. การจัดการทรัพยากรมนุษย์	500	-	5,000	-
ศ.บ. เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ	500	-	5,000	-
คณะศิลปกรรมศาสตร์				
ศป.บ. ทัศนศิลป์	200	400	2,000	4,000
ศป.บ. ศิลปะการแสดง	200	400	2,000	4,000
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์				
สถ.บ. สถาปัตยกรรม (หลักสูตร 5 ปี)	400	400	6,000	8,000
สถ.บ. สถาปัตยกรรมผังเมือง (หลักสูตร 5 ปี)	200	400	4,000	8,000
สถ.บ. สถาปัตยกรรมภายใน (หลักสูตร 5 ปี)	400	400	6,000	8,000
ศป.บ. นฤมิตศิลป์	400	400	6,000	8,000
ภ.สถ.บ. ภูมิสถาปัตยกรรม	400	400	6,000	8,000

ตาราง 1 (ต่อ)

คณะ/สาขาวิชา	ค่าหน่วยกิต		ค่าธรรมเนียม การศึกษา	
	ปกติ	พิเศษ	ปกติ	พิเศษ
คณะวิศวกรรมศาสตร์				
วศ.บ. วิศวกรรมชีวภาพ	200	400	10,000	20,000
วศ.บ. วิศวกรรมโยธา	200	400	10,000	20,000
วศ.บ. วิศวกรรมเครื่องกล	200	400	10,000	20,000
วศ.บ. วิศวกรรมการผลิต	200	400	10,000	20,000
วศ.บ. วิศวกรรมเมคคาทรอนิกส์	200	400	10,000	20,000
วศ.บ. วิศวกรรมไฟฟ้า	200	400	10,000	20,000
วศ.บ. วิศวกรรมสิ่งแวดล้อม	200	400	10,000	20,000
คณะพยาบาลศาสตร์				
พย.บ. พยาบาลศาสตร์	200	-	4,000	-
คณะเภสัชศาสตร์				
ภ.บ. การบริหารทางเภสัชกรรม เฉพาะชั้นปีที่ 6 ค่าฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพ เภสัชกรรม รายวิชาละ 2,500	400	400	10,000	25,000
คณะสาธารณสุขศาสตร์				
ส.บ. สาธารณสุขศาสตร์	200	400	4,000	8,000
วท.บ. โภชนาการและการจัดการความปลอดภัยในอาหาร	200	400	4,000	8,000
วท.บ. อนามัยสิ่งแวดล้อม	200	400	4,000	8,000
คณะแพทยศาสตร์				
พ.บ. แพทยศาสตร์ (หลักสูตร 6 ปี)	500	-	10,000	-
การแพทย์แผนไทยประยุกต์บัณฑิต	400	-	6,000	-
วท.บ. เวชกิจฉุกเฉิน	400	-	6,000	-

ตาราง 1 (ต่อ)

คณะ/สาขาวิชา	ค่าหน่วยกิต		ค่าธรรมเนียมการศึกษา	
	ปกติ	พิเศษ	ปกติ	พิเศษ
คณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม				
ศศ.บ. การจัดการท่องเที่ยว	400	-	6,000	-
ศศ.บ. การจัดการโรงแรม	400	-	6,000	-
ศศ.บ. การจัดการท่องเที่ยวนานาชาติ (หลักสูตรภาษาอังกฤษ)	800	-	10,000	-
คณะสิ่งแวดล้อมทรัพยากรศาสตร์				
วท.บ. เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม	200	400	4,000	8,000
วท.บ. การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร	200	400	4,000	8,000
วท.บ. สิ่งแวดล้อมศึกษา	200	400	4,000	8,000
วิทยาลัยการเมืองการปกครอง				
ร.บ. รัฐศาสตรบัณฑิต	200	400	2,000	4,000
ศศ.บ. สิทธิมนุษยชนศึกษา	200	400	2,000	4,000
คณะนิติศาสตร์				
น.บ. นิติศาสตร์	200	400	2,000	4,000
คณะสัตวแพทยศาสตร์				
สพ.บ. สัตวแพทยศาสตร์	500	500	10,000	20,000
วิทยาลัยดุริยางคศิลป์				
ดุริยางคศาสตรบัณฑิต	200	400	4,000	8,000
คณะวัฒนธรรมศาสตร์				
ศศ.บ. การจัดการวัฒนธรรม	400	400	6,000	6,000

ตาราง 2 ค่าธรรมเนียมการศึกษาอื่นๆ เรียกเก็บตามรายการ

รายการ	ระบบปกติ	ระบบพิเศษ
1. ค่าธรรมเนียมการลงทะเบียนเรียนซ้ำ ภาคการศึกษาละ	500	500
2. ค่าธรรมเนียมการลาพักการเรียน ภาคการศึกษาละ	500	800
- ภาคการศึกษาปกติ	500	500
- ภาคการศึกษาฤดูร้อน		
3. ค่าธรรมเนียมรักษาสถานภาพนิสิต (กรณีศึกษาครบหลักสูตร) และค่าธรรมเนียมการคืนสภาพนิสิต	500 500	800 500
- ภาคการศึกษาปกติ		
- ภาคการศึกษาฤดูร้อน		
4. ค่าย้ายคณะ ครึ่งละ	500	500
5. ค่าเปลี่ยนสาขาวิชา/เปลี่ยนสาขาวิชาโท ครึ่งละ	300	300
6. ค่าเปลี่ยนประเภทนิสิต ย้ายสถานศึกษา และรับโอนนิสิต หรือนักเรียนจากสถาบันอุดมศึกษาอื่น รายละเอียด	500	500
7. ค่าใบแสดงผลการศึกษา (Transcript) กรณีกำลังศึกษา ฉบับละ	30	30
8. ค่าใบแสดงผลการศึกษา (Transcript) กรณีสำเร็จศึกษา ฉบับละ	100	100
9. ค่าใบรับรองทางการศึกษา ทุกประเภท ฉบับละ	30	30
10. ค่าใบแทนใบรับรองคุณวุฒิ (ยกเว้นฉบับแรก) ฉบับละ	100	100
11. ค่าแปลใบปริญญาบัตร/ใบรับรองคุณวุฒิ/หนังสือรับรอง ทางการศึกษา ฉบับภาษาต่างประเทศ ฉบับละ	150	150
12. ค่าขึ้นทะเบียนปริญญา (นิสิตชำระพร้อมกับการยื่นคำร้อง ขอสำเร็จการศึกษา) ครึ่งละ	500	500
13. ค่าธรรมเนียมการส่งเอกสารทางการศึกษาทางไปรษณีย์	100	100
- ภายในประเทศ ครึ่งละ	300	300
- ต่างประเทศ ครึ่งละ		
14. ค่ากองทุนสวัสดิการและสวัสดิภาพนิสิต ตามอัตรามหาวิทยาลัย กำหนด ปีการศึกษาละ	200	200
15. ค่าเทียบโอนรายวิชา รายวิชาละ	100	200
16. ค่าทำบัตรประจำตัวนิสิต (ยกเว้นฉบับแรก)	100	100
17. ค่าธรรมเนียมการยื่นคำร้องขอสำเร็จการศึกษาล่าช้า ครึ่งละ	100	100
18. ค่าธรรมเนียมการสอบถามรหัสผ่าน ครึ่งละ	10	10

2.4.4 ค่าธรรมเนียมการศึกษาในภาคการศึกษาฤดูร้อน ให้เรียกเก็บเป็นครั้งหนึ่งของภาคการศึกษาปกติ

2.4.5 กรณีที่จัดการเรียนการสอนนอกจังหวัดมหาสารคาม ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมการจัดการศึกษานอกสถานที่เพิ่มเติม ในอัตราภาคการศึกษาปกติ 2,000 บาท และภาคการศึกษาฤดูร้อน 1,000 บาท

2.4.6 การขอรับเงินค่าลงทะเบียนรายวิชาคืนให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย กรณีมีเหตุผลความจำเป็นอย่างยิ่ง ได้แก่ นิสิตประสบอุบัติเหตุรุนแรง หรือเจ็บป่วยต้องพักรักษาตัวเป็นเวลานานตามคำสั่งแพทย์ต้องมีใบรับรองแพทย์จากสถานพยาบาลของทางราชการ หรือสถานพยาบาลของเอกชน โดยให้อธิการบดี มีอำนาจพิจารณาอนุมัติเป็นรายๆ ไป

2.4.7 กรณีนิสิตพ้นสภาพการเป็นนิสิต ด้วยผลการศึกษาเฉลี่ยสะสมต่ำกว่าเกณฑ์ตามข้อบังคับฯ แต่นิสิตลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาถัดไปแล้ว นิสิตสามารถขอรับเงินคืนค่าหน่วยกิตและค่าธรรมเนียมการศึกษาในภาคการศึกษาถัดจากภาคการศึกษาที่นิสิตพ้นสภาพการเป็นนิสิตได้

2.4.8 กรณีเป็นนิสิตต่างประเทศ ให้เรียกเก็บค่าหน่วยกิตและค่าธรรมเนียมการศึกษา ดังนี้

2.4.8.1 นิสิตชาวต่างประเทศ ให้เรียกเก็บค่าหน่วยกิตและค่าธรรมเนียมการศึกษาเท่าอัตราของนิสิตไทย

2.4.8.2 กรณีนิสิตต่างประเทศ ที่มาจากสถาบันการศึกษาที่มีข้อตกลงแลกเปลี่ยนนักศึกษา กับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ให้เรียกเก็บค่าหน่วยกิตและค่าธรรมเนียมการศึกษาตามข้อตกลงนั้น

2.5 หลักเกณฑ์การอนุมัติและส่งผลการศึกษา ดังนี้ (กองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2551 : 156 - 160)

2.5.1 การอนุมัติผลการศึกษาในแต่ละรายวิชาที่เปิดทำการสอนในมหาวิทยาลัย ให้ดำเนินการใน 3 ระดับ ดังนี้

2.5.1.1 ระดับภาควิชา สาขาวิชาหรือระดับเทียบเท่าภาควิชา

2.5.1.2 ระดับคณะ วิทยาลัย สถาบัน สำนัก

2.5.1.3 ระดับมหาวิทยาลัย

2.5.2 การอนุมัติผลการศึกษาในระดับภาควิชา สาขาวิชาหรือระดับเทียบเท่าภาควิชา ให้ดำเนินการ ดังนี้

2.5.2.1 ให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา จัดทำรายงานแสดงรายละเอียด และข้อมูลการประเมินผลรายวิชา รวมทั้งผลการให้ระดับคะแนนของนิสิตทุกคนที่ลงทะเบียนเรียน

ในภาคการศึกษานั้น เสนอต่อหัวหน้าภาควิชาหรือหัวหน้าสาขาวิชาหรือระดับเทียบเท่าภาควิชาแล้วแต่กรณี ภายในระยะเวลาไม่เกิน 5 วัน นับแต่วันสุดท้ายของการสอบปลายภาค

2.5.2.2 ให้มีการประชุมอาจารย์เพื่อพิจารณาอนุมัติผลการศึกษาพร้อมแสดงระดับชั้นและคะแนนที่นิสิตได้รับ โดยให้พิจารณาความสมบูรณ์ครบถ้วนและถูกต้อง ตลอดจนการกระจายผลการศึกษาอย่างเหมาะสม ตามหลักการประเมินผลการศึกษา การประชุมอาจารย์ของภาควิชา หรือสาขาวิชาเพื่อพิจารณาผลการศึกษา ให้ดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาไม่เกิน 7 วัน นับแต่วันสุดท้ายของการสอบปลายภาค และให้จัดทำบันทึกการประชุมไว้เป็นหลักฐานด้วย

2.5.2.3 ให้หัวหน้าภาควิชาหรือหัวหน้าสาขาวิชาหรือระดับเทียบเท่าภาควิชาแล้วแต่กรณี รายงานผลการศึกษาที่ได้รับอนุมัติจากภาควิชาหรือสาขาวิชาหรือระดับเทียบเท่าภาควิชาต่อคณะกรรมการประจำคณะหรือคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะ หรือคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาระหว่างคณะ แล้วแต่กรณี ภายในระยะเวลาไม่เกิน 2 วัน นับแต่วันประชุมภาควิชาหรือสาขาวิชาหรือระดับเทียบเท่าภาควิชา

2.5.2.4 ในการแจ้งผลการศึกษา ห้ามอาจารย์หรือภาควิชาแจ้งผลการศึกษาให้นิสิตทราบจนกว่าจะได้รับอนุมัติผลการศึกษาอย่างเป็นทางการในระดับคณะ

2.5.3 การอนุมัติผลการศึกษาในระดับคณะให้ดำเนินการ ดังนี้

2.5.3.1 ให้คณะจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการประจำคณะหรือคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะ หรือคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาระหว่างคณะ แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาผลการศึกษาภายในระยะเวลาไม่เกิน 2 วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานผลการศึกษาจากภาควิชาหรือสาขาวิชาหรือระดับเทียบเท่าภาควิชา โดยให้พิจารณาความสมบูรณ์ครบถ้วนและถูกต้อง ตลอดจนการกระจายผลการศึกษาอย่างเหมาะสม คณะกรรมการดังกล่าวอาจมีมติให้ภาควิชาหรือสาขาวิชาทบทวนผลการศึกษาที่เสนอมาใหม่ได้ เมื่อมีข้อบ่งชี้ว่าการอนุมัติผลศึกษานั้นอาจไม่ถูกต้อง และขาดมาตรฐานการประเมินผลที่เพียงพอและห้ามอนุมัติผลการศึกษาในระดับคณะโดยการแจ้งเวียน

2.5.3.2 ให้คณะดำเนินการส่งผลการศึกษาที่เห็นชอบแล้ว พร้อมด้วยต้นฉบับเอกสารที่แสดงรายละเอียดการอนุมัติไปยังกองทะเบียนและประมวลผลภายในระยะเวลาไม่เกิน 2 วัน นับแต่วันประชุมพิจารณาผลระดับคณะ

2.5.4 การอนุมัติผลการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยให้กองทะเบียนและประมวลผลดำเนินการ ดังนี้

2.5.4.1 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของผลการศึกษาในแต่ละรายวิชา หากพบข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดให้มีการดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง แล้วแจ้งผลการตรวจสอบให้คณะได้รับทราบภายในระยะเวลาไม่เกิน 5 วัน นับแต่วันได้รับผลการศึกษาจากคณะ

2.5.4.2 ตรวจสอบรายวิชาที่เปิดสอนในแต่ละภาคการศึกษา หากยังไม่ได้รับผลการศึกษาในรายวิชาใดภายในระยะเวลา 20 วันนับแต่วันสุดท้ายของการสอบปลายภาค

ให้สรุปรายงานเสนออธิการบดี เพื่อวินิจฉัยสั่งการให้คณะดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงต่อไป

2.5.5 ขั้นตอนการส่งผลการศึกษาให้ดำเนินการ ดังนี้

2.5.5.1 ให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา ต้องรายงานผลการศึกษาในรายวิชาที่รับผิดชอบต่อคณะภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในปฏิทินการศึกษา

2.5.5.2 ให้คณะกรรมการประจำคณะหรือคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะหรือคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาระหว่างคณะ แล้วแต่กรณี พิจารณาเห็นชอบผลการศึกษาแล้วส่งผลการศึกษาไปยังกองทะเบียนและประมวลผลภายใน 13 วัน นับจากวันสุดท้ายของการสอบปลายภาค

2.5.5.3 ให้ผลการศึกษามีผลสมบูรณ์ต่อเมื่อคณะได้ส่งผลการศึกษาถึงกองทะเบียนและประมวลผลและปรากฏผ่านระบบบริการการศึกษาแล้วเท่านั้น

2.5.6 กรณีที่อาจารย์ผู้รับผิดชอบในรายวิชาใด ไม่ส่งผลการศึกษา หรือส่งผลการศึกษาล่าช้าตามที่กำหนดในปฏิทินการศึกษา ให้ผู้บังคับบัญชาของอาจารย์ผู้นั้นพิจารณาดำเนินการทางจรรยาบรรณวิชาชีพอาจารย์หรือดำเนินการสอบสวนเพื่อพิจารณาลงโทษทางวินัยตามสมควรแล้วแต่กรณี

2.6 แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการสำเร็จการศึกษา ดังนี้ (กองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2558 : 185 - 187)

2.6.1 นิสิตที่คาดว่าจะสำเร็จการศึกษาในภาคการศึกษาใด ให้ยื่นความจำนงขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบสารสนเทศมหาวิทยาลัย ภายในระยะเวลา 30 วัน นับตั้งแต่วันที่เปิดภาคการศึกษานั้น และให้เป็นไปตามปฏิทินการศึกษาในแต่ละปีการศึกษา

2.6.2 นิสิตต้องสอบผ่านทุกรายวิชาให้ครบถ้วนตามหลักสูตร รวมทั้งรายวิชาอื่นที่ลงทะเบียนเรียนผ่านเงื่อนไขการสำเร็จการศึกษาตามที่หลักสูตรกำหนด และเป็นไปตามคุณสมบัติการสำเร็จการศึกษาตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2.6.3 นิสิตที่ยื่นความจำนงขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบสารสนเทศ ให้ดำเนินการชำระค่าขึ้นทะเบียนปริญญา และค่าธรรมเนียมการขอใบแสดงผลการศึกษา (Transcript Record กรณีสำเร็จการศึกษา) หากไม่ชำระเงินจะถือว่าการยื่นความจำนงขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบสารสนเทศ ไม่สมบูรณ์ และถือเป็นโมฆะในภาคการศึกษานั้น

2.6.4 นิสิตที่คาดว่าจะสำเร็จการศึกษา ต้องตรวจสอบข้อมูลทางการศึกษาให้ถูกต้อง หากมีการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลทางการศึกษา ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนประกาศรายชื่อผู้สำเร็จการศึกษา กรณีสำเร็จการศึกษาแล้วไม่สามารถแก้ไขข้อมูลทางการศึกษาได้

2.6.5 นิสิตที่เคยยื่นความจำนงขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบสารสนเทศ พร้อมทั้งชำระค่าขึ้นทะเบียนปริญญา และค่าธรรมเนียมขอใบแสดงผลการศึกษา (Transcript Record

กรณีสำเร็จการศึกษา) แล้วภายหลังไม่สำเร็จการศึกษาในภาคการศึกษาที่ยื่น นิสิตต้องยื่นความจำนงขอสำเร็จการศึกษาผ่านระบบสารสนเทศใหม่ โดยไม่ต้องชำระค่าขึ้นทะเบียนปริญญาและค่าธรรมเนียมขอใบแสดงผลการศึกษา (Transcript Record กรณีสำเร็จการศึกษา)

2.6.6 กรณีที่นิสิตเรียนครบทุกรายวิชาตามหลักสูตร และยื่นความจำนงขอสำเร็จการศึกษาแล้ว และไม่ประสงค์ขอสำเร็จการศึกษา ต้องดำเนินการยื่นเรื่องผ่านอาจารย์ที่ปรึกษาหัวหน้าภาควิชาหรือประธานกรรมการบริหารหลักสูตร และคณบดีเป็นผู้อนุมัติ ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายใน 15 วัน นับจากวันสุดท้ายของการยื่นความจำนงขอสำเร็จการศึกษา

2.6.7 นิสิตลงทะเบียนเรียนครบทุกรายวิชาตามหลักสูตร แต่ยังไม่ผ่านคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาในภาคการศึกษาที่คาดว่าจะสำเร็จการศึกษาตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาสารคามว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2557 ข้อ 34.2 และตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาสารคามว่าด้วยการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2557 ข้อ 47 นิสิตจะต้องรักษาสภาพนิสิตได้ไม่กินระยะเวลาการศึกษา พร้อมชำระค่าธรรมเนียมตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด และให้ถือว่านิสิตสำเร็จการศึกษาในภาคการศึกษานั้น

2.6.8 วันที่สำเร็จการศึกษา ให้ถือวันที่กองทะเบียนและประมวลผลส่งรายชื่อผู้สำเร็จการศึกษาให้คณะกรรมการประจำคณะหรือคณะกรรมการบัณฑิตประจำคณะเป็นผู้รับรองการสำเร็จการศึกษาพิจารณาอนุมัติ

3. แนวคิดและเอกสารเกี่ยวกับการวิเคราะห์

3.1 ความหมายของการวิเคราะห์ (Analysis)

มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์ ดังนี้

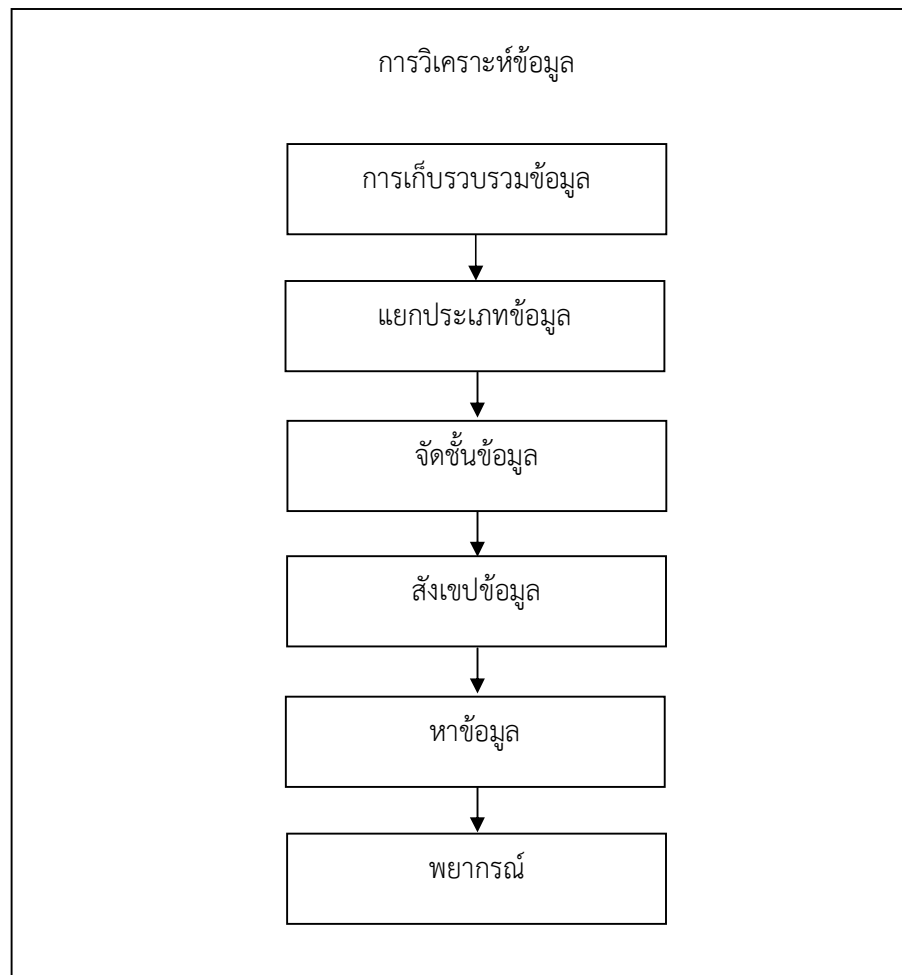
เรื่องชัย จรุงศิริวัฒน์ (2552) ได้นิยามไว้ว่า การวิเคราะห์ หมายถึง กระบวนการจำแนก แยกแยะองค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วน ๆ เพื่อค้นหาว่ามาจากอะไร เชื่อมโยงกับอะไร สัมพันธ์กันอย่างไร การวิเคราะห์เป็นกระบวนการคิดเชิงลึกที่ผู้ศึกษาต้องใช้ความสามารถและทักษะในการตั้งสมมติฐาน การสังเกต การสืบค้นและการหาความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันได้อย่างมีเหตุมีผล

ภัทรศักดิ์ ธรรมศิริรักษ์ และเรื่องชัย จรุงศิริวัฒน์ (2554) ได้นิยามไว้ว่า การวิเคราะห์เป็นการแยกแยะสิ่งที่จะพิจารณาออกเป็นส่วนย่อยที่มีความสัมพันธ์กัน เพื่อทำความเข้าใจแต่ละส่วนให้แจ่มแจ้ง รวมทั้งการสืบค้นความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ เพื่อดูว่าส่วนประกอบปลีกย่อยนั้นสามารถเข้ากันได้หรือไม่ สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างแท้จริง โดยพื้นฐานแล้ว การวิเคราะห์ถือเป็นทักษะที่มนุษย์ฝึกได้ โดยมีผู้กล่าวไว้ว่าทักษะการวิเคราะห์ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) ความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์และทัศนคติในเรื่องที่จะวิเคราะห์นั้น ๆ รวมเรียกว่าศาสตร์ 2) ศิลปะการใช้ภาษา การสื่อสารการถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจ มุมมอง รวมเรียกว่าศิลป์ และ 3) สัญชาตญาณความกล้าหาญ เรียกว่า พรสวรรค์

3.2 การวิเคราะห์และการตีความหมาย (Analysis and Interpretation of Data)

มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์และการตีความหมาย ดังนี้

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (สมโภชน์ ถิ่นปรุ. 2557 : 26 - 30 ; อ้างอิงมาจาก ชูชาติ พ่วงสมจิตร. 2554) ได้นิยามไว้ว่า การวิเคราะห์และการตีความหมาย หมายถึง การเก็บรวบรวม ข้อมูลอย่างรอบด้าน แล้วนำข้อมูลที่ทำกรเก็บรวบรวม ซึ่งโดยทั่วไปจะมีจำนวนมาก มาดำเนินการ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การแยกประเภท การจัดชั้น การสังเขป การหาข้อสรุป เกี่ยวกับลักษณะ ต่าง ๆ ของข้อมูล การพิจารณาหาว่า ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ มีความสัมพันธ์กับข้อมูลอื่นหรือไม่ อย่างไร ตลอดจนอาจทำการพยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคต จากข้อมูลที่ได้รวบรวมได้กระบวนการ ต่าง ๆ เหล่านี้ เรียกว่า การวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจะดำเนินการในรายละเอียดอย่างไร และเพียงไรนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อมูล และเรื่องที่ต้องการศึกษา ในบางกรณี การวิเคราะห์ข้อมูลก็ทำได้โดยใช้ กราฟ ดังนั้น เมื่อพิจารณาให้ดูจะเห็นว่า บางขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น การจัดชั้น การแยกประเภทของข้อมูล จะต้องเตรียมวางแผนพร้อมกันไปกับการเก็บรวบรวม และการนำเสนอ ข้อมูล กระบวนการวิเคราะห์และตีความหมายข้อมูลแสดงให้เห็นได้ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อข้อมูลได้รับการวิเคราะห์แล้ว ขั้นสุดท้ายของการดำเนินการ คือ การตีความหมายข้อมูลเหล่านั้น การตีความหมายก็คือ การพิจารณาหาว่า อะไรคือ ข้อสรุป ที่ได้จากการวิเคราะห์ ตัวเลขที่ได้จากการวิเคราะห์ช่วยสนับสนุน หรือปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ และตัวเลขที่ได้จากการวิเคราะห์บอกอะไรบางอย่างใหม่ ๆ แก่เราบ้าง

การตีความหมายข้อมูลเป็นเรื่องที่ทำได้ไม่มากนัก เนื่องด้วยความรู้ และเอกสาร เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องมักมีจำกัด ดังนั้น การตีความหมายข้อมูล จึงไม่ควรสรุปลงไปยังแน่นอนตายตัวว่า ต้องเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ นอกจากนั้นเหตุผลอีกประการหนึ่ง ที่สนับสนุนการกระทำดังกล่าวนี้ ก็คือ ตัวข้อมูลเองได้เคยกล่าวไว้แล้วว่า ข้อมูลประกอบด้วยข้อเท็จและข้อจริง มิใช่ข้อจริงล้วน ๆ และตัวเลขที่ได้จากการวิเคราะห์ ก็เป็นเพียงค่าประมาณ ดังนั้น การตีความหมายข้อมูล

โดยการสรุปอย่างแน่นอนตายตัว จึงมีโอกาสผิดพลาดได้ง่ายมาก อย่างไรก็ตาม การตีความหมายที่ดีขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. มีความตั้งใจแน่วแน่ที่จะค้นหาความจริงทุกอย่างที่ซ่อนเร้นอยู่ในข้อมูล
2. มีความรู้ความเข้าใจอย่างกว้างขวางในเหตุการณ์หรือเรื่องที่กำลังศึกษา
3. มีความคิดที่เป็นระเบียบและมีเหตุผลในการทำงาน
4. มีความสามารถในการใช้ถ้อยคำที่ชัดเจน ทำให้อ่านเข้าใจได้ง่าย

กระบวนการต่าง ๆ ของการวิเคราะห์ข้อมูลแยกกล่าวเป็นข้อ ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. การแยกประเภทข้อมูล (Classification) ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้อาจมีมากประเภทหรือน้อยประเภท แล้วแต่เรื่องที่ต้องการศึกษา ตัวอย่างข้อมูลเกี่ยวกับชวานา เช่น จำนวนชวานา เนื้อที่เพาะปลูก และผลผลิตของข้าว รายได้ เป็นต้น ข้อมูลแต่ละประเภทเหล่านี้อาจจำแนกเป็นชนิดย่อยออกไปอีก ทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาในรายละเอียดปลีกย่อยต่าง ๆ ให้มากขึ้นตามความต้องการ เช่น จำนวนชวานา อาจจำแนกตามเพศ อายุ และชั้นการศึกษา เนื้อที่เพาะปลูก และผลผลิตข้าวอาจจำแนกออกเป็น ข้าวเจ้า และข้าวเหนียว รายได้ อาจจำแนกตามแหล่งที่มา เช่น เงินที่ได้จากการขายข้าว ค่าเช่าที่นา ค่าแรงงานรับจ้าง เป็นต้น การแยกประเภทข้อมูล อาจเป็นขั้นตอนที่พอเพียงสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลบางอย่าง ซึ่งไม่ต้องศึกษาข้อมูลในขั้นลึกซึ้งนัก แต่การศึกษาบางอย่าง การแยกประเภทข้อมูลเป็นเพียงขั้นเตรียมงานเท่านั้น ซึ่งในประการหลังนี้ ลักษณะต่าง ๆ ของข้อมูลทั้งที่เป็นรายข้อมูล และในส่วนรวมจะต้องได้รับการพิจารณาและศึกษาอย่างละเอียดลออ

2. การสังเขปข้อมูล (Condensation) ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ในขั้นแรก จะอยู่ในสภาพที่ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ยังไม่สามารถทำการหาข้อสรุปของลักษณะต่าง ๆ ของข้อมูลได้ ข้อมูลที่อยู่ในรูปเช่นนี้มีชื่อเรียกว่า “ข้อมูลดิบ” (Raw Data) ดังนั้น เพื่อให้ข้อมูลอยู่ในสภาพพร้อมที่จะสามารถหาข้อสรุปหรือทำการวิเคราะห์โดยวิธีอื่น ๆ ได้ จึงอาจดำเนินการสังเขปข้อมูลดิบหรือจัดข้อมูลดิบทั้งสิ้น ให้อยู่ในรูปแบบใหม่ ซึ่งเป็นระเบียบเรียบร้อย และมีขนาดกะทัดรัดสะดวกต่อการดำเนินการวิเคราะห์ในขั้นต่อไป การสังเขปข้อมูลตามที่ได้กล่าวมานี้เรียกว่า “การแจกแจงความถี่” (Frequency Distribution)

3. การหาข้อสรุปเกี่ยวกับลักษณะต่าง ๆ ของข้อมูล (Summarization) ข้อมูลแต่ละชุดที่เก็บรวบรวมมาได้อาจมีลักษณะการแจกแจงความถี่แตกต่างกันไปดังได้กล่าวแล้วในข้อ 2 (การสังเขปข้อมูล) ในการวิเคราะห์ข้อมูล เราจำเป็นต้องศึกษาอย่างละเอียดลออว่า ข้อมูลชุดนั้น ๆ บอกอะไรแก่เราบ้าง เช่น สมมุติว่ามีข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ต่อปีของคนจำนวนหนึ่ง ซึ่งเป็นตัวอย่างของประชากรทั้งประเทศ สิ่งต่าง ๆ ที่อาจต้องการทราบก็คือ ประชากรมีรายได้ต่อปีเฉลี่ยคนละเท่าไร รายได้ของคนมั่งมี และคนยากจนแตกต่างกันมากหรือไม่ และถ้าคนส่วนใหญ่

ค่อนข้างยากจน คนเหล่านี้มีมากเพียงไร ค่าเหล่านี้คือ ค่าซึ่งบอกลักษณะต่าง ๆ ของข้อมูล ซึ่งเป็นค่าสถิติอย่างหนึ่ง และสามารถคำนวณหาได้

4. แนวโน้มของข้อมูล (Trend) ข้อมูลบางชนิดแสดงถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นรายคาบเวลา เช่น ปริมาณสินค้าส่งออกเป็นรายปี จำนวนอุบัติเหตุรถยนต์บนท้องถนนเป็นรายสัปดาห์ ปริมาณน้ำฝนที่ตกเป็นรายเดือน เป็นต้น ข้อมูลประเภทนี้เรียกว่าข้อมูลอนุกรมเวลา (Time-series Data) ถ้านำข้อมูลประเภทนี้ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่งซึ่งยาวนานพอสมควรมาลงจุดจะได้เส้นกราฟ ซึ่งมีลักษณะโดยส่วนรวมอาจขึ้นขึ้นหรือลาดลง หรือมีทั้งขึ้นขึ้นหรือลาดลงในระยะเวลาหนึ่งในรอบ 1 ปี เป็นต้น ลักษณะโดยส่วนรวมที่ขึ้นขึ้น หรือลาดลงของเส้นกราฟในช่วงเวลายาวนานนี้ เรียกว่า แนวโน้มของข้อมูล วิธีการหาแนวโน้มของข้อมูลอาจแบ่งได้เป็น 2 วิธีใหญ่ ๆ คือ

4.1 วิธีการประมาณ ซึ่งโดยมากใช้การลากเส้นอย่างอิสระ (Freehand Method)

4.2 วิธีการคำนวณ ที่นิยมใช้ก็มีการถ่วงเฉลี่ยเคลื่อนที่ (Moving Average Method) และวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Least Squares Method)

5. การพยากรณ์ทางสถิติ เมื่อเอ่ยคำว่าพยากรณ์ บางคนอาจนึกถึงโหรหรือหมอดู เพราะการพยากรณ์ก็คือ การทำนายล่วงหน้า ซึ่งมักเป็นงานของโหร แต่การพยากรณ์มิใช่ งานผูกขาดของโหร ใคร ๆ ก็พยากรณ์ได้ ต่างกันก็แต่ว่า หลักเกณฑ์หรือวิธีการที่ใช้ในการพยากรณ์ แตกต่างกันอย่างไรมากเท่านั้น การพยากรณ์ที่ทำกันโดยทั่วไปมีอยู่ 3 วิธี คือ

5.1 พยากรณ์โดยอาศัยประสบการณ์และความชำนาญ วิธีนี้นิยมใช้กันมาก เนื่องจากไม่ต้องมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนอะไร เพียงแต่อาศัยประสบการณ์และความรู้ความชำนาญทางด้านนี้ ตลอดจนเข้าใจแจ่มแจ้งในปัญหาของเรื่องที่จะพยากรณ์ เช่น สมาคมผู้ค้าข้าวโพดทำการประเมินผลผลิตข้าวโพดประจำปี โดยการส่งคณะเจ้าหน้าที่ออกไปตรวจดูสภาพของต้นข้าวโพดในท้องที่ที่มีการปลูกข้าวโพดมากทั่วประเทศ แล้วเปรียบเทียบว่า สภาพต้นข้าวโพดในปีที่ดีหรือเลวกว่าปีที่แล้วเพียงไร ปลูกในเนื้อที่มากขึ้นหรือลดลง จากนั้นก็พยากรณ์ผลผลิตข้าวโพด โดยใช้ผลผลิตของปีที่แล้วเป็นหลักว่า ควรเพิ่มหรือลดลงเท่าไร อย่างไรก็ตาม การพยากรณ์ด้วยวิธีนี้ แม้จะเป็นวิธีที่ง่าย แต่ก็มีโอกาสผิดพลาดได้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้พยากรณ์ไม่มีประสบการณ์ หรือขาดความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องที่จะทำการพยากรณ์

5.2 พยากรณ์โดยอาศัยเหตุการณ์และหลักฐานบางอย่าง การพยากรณ์ด้วยวิธีนี้ มักมีการอภิปรายประกอบหลักฐานกันอย่างกว้างขวางแล้วสรุปหาข้อยุติ หลักฐานเหล่านี้ อาจเป็นหลักฐานทางนิติศาสตร์ ทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ และสังคม ตัวอย่างเช่น เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองได้สิ้นสุดลง ก็มีผู้พยากรณ์ว่า จะเกิดภาวะข้าวยากหามาแพง โจรผู้ร้ายชุกชุม เช่นเดียวกับ

ที่เคยเกิดมาแล้ว ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง เป็นต้น การพยากรณ์แบบนี้อาจกล่าวในเชิงคณิตศาสตร์ได้ว่าตั้งอยู่บนรากฐานของ “ตัวแปรที่วัดค่าไม่ได้”

5.3 การพยากรณ์ทางสถิติ เป็นการพยากรณ์โดยใช้ข้อมูลสถิติประเภทนี้ เรียกว่า ข้อมูลอนุกรมเวลาเป็นเครื่องมือ การพยากรณ์โดยวิธีนี้จะต้องศึกษาถึงพฤติกรรมของเรื่องนั้น ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีตว่ามีลักษณะอย่างไรเสียก่อนแล้วจึงทำการพยากรณ์ ข้อมูลอนุกรมเวลาจะบอกให้ทราบถึงพฤติกรรมนั้น ๆ ตัวอย่างการพยากรณ์ทางสถิติในเรื่องที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและธุรกิจ ได้แก่ การพยากรณ์จำนวนประชากรของประเทศ การพยากรณ์ผลผลิตทางการเกษตร ปริมาณการขาย ระดับราคาสินค้า ฯลฯ เป็นต้น

การพยากรณ์ทางสถิติจะกระทำได้ต่อเมื่อพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในอดีตมีความแปรผันตามปกติ เช่น แต่ละปีที่ผ่านมา จำนวนประชากรของโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ หรืออัตราการตายของเด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี มีแนวโน้มลดลงอย่างสม่ำเสมอ หรือสินค้าเครื่องกันหนาวจะขายได้มากในฤดูหนาว แต่จะขายได้น้อยในฤดูอื่น ๆ เป็นต้น แต่ถ้าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในอดีตมีความแปรผันผิดปกติ เช่น สินค้าเครื่องกันหนาวแทนที่จะขายได้น้อยในฤดูอื่นนอกเหนือจากฤดูหนาวเป็นประจำทุกปี กลับกลายเป็นว่า บางปีขายได้มากบางปีก็ขายได้น้อย เอาแน่นอนอะไรไม่ได้ พฤติกรรมทำนองนี้การพยากรณ์ทางสถิติไม่สามารถทำได้

3.3 การวิเคราะห์งาน (Job Analysis)

นักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์งานไว้ดังนี้

กฤษฎา ผ่องพิทยา (สมโภชน์ ถิ่นปรุ. 2557 : 30 - 31 ; อ้างอิงมาจาก กฤษฎา ผ่องพิทยา. 2554) ได้นิยามไว้ว่า การวิเคราะห์งาน หมายถึง กระบวนการกำหนดลักษณะขอบเขตของงานต่าง ๆ (The Nature a Specific Job) ทั้งนี้โดยมีการสำรวจและศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานที่ผู้ทำงานจำต้องมีย่างครบถ้วน คือ ทั้งในแง่ความชำนาญที่ต้องการ (Skills) ความรู้ที่ต้องใช้ (Knowledge) ความสามารถที่ต้องมี (Abilities) และความรับผิดชอบที่ต้องมีอยู่ (Responsibilities) ซึ่งจะช่วยให้พนักงานสามารถทำงานจนสำเร็จผลลงได้ และข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ที่วิเคราะห์ขึ้นมาสำหรับแต่ละงาน ในที่สุดก็จะชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างงานต่าง ๆ ด้วย

สำหรับขอบเขตความหมายของคำว่า วิเคราะห์งาน ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้นั้น ได้มีการใช้กับการศึกษางานเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กัน เพื่องานทางด้านบริหารงานบุคคล กล่าวคือ เพื่อสำหรับการคัดเลือกพนักงาน การประเมินค่างาน การกำหนดค่าจ้าง การอบรม การป้องกันอุบัติเหตุและอื่น ๆ นอกจากนี้ในบางครั้งยังหมายรวมถึง การศึกษารายละเอียดของงานในเชิงปริมาณต่าง ๆ ในแง่ของการศึกษาเกี่ยวกับเวลาและการเคลื่อนไหวในการทำงาน (Time & Motion Study) เพื่อการปรับปรุงวิธีทำงานและการจัดการต่าง ๆ ของบุคลากรในองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุป การวิเคราะห์งานเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่กระทำขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงาน ดังนี้

1. รายละเอียดเนื้อหาของงาน (Job Entails)
2. ชนิดของบุคคล ซึ่งพิจารณาในเชิงของความชำนาญหรือประสบการณ์ที่จำเป็นเพื่อการทำงานนั้น ๆ

ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์งานนั้น จะมีการบันทึกในแบบฟอร์ม 2 ชนิดที่จะกลายเป็นหลักฐานสำคัญเพื่อการใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานทางด้านวิชาการบริหารงานบุคคลด้านต่าง ๆ ตามฟอร์มเอกสารบันทึกอันแรกคือ คำบรรยายลักษณะงาน (Job Description) และอีกอันหนึ่งคือคุณลักษณะของพนักงานที่ต้องการ (Job Specification)

การวิเคราะห์งานเมื่อทำเสร็จครบถ้วนแล้วจะเอื้ออำนวยให้ได้ความจริงเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งจำเป็นและเป็นเนื้อหาสาระสำคัญของงานนั้น ๆ ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่ใช้จัดทำคำอธิบายลักษณะงาน (Job Description) และคุณสมบัติของบุคคลที่จำเป็นสำหรับงาน (Job Specification)

ในการวิเคราะห์งานนั้น สิ่งที่บันทึกออกมาเป็นคำบรรยายลักษณะงานและคุณสมบัติของพนักงานที่ต้องการนั้น ส่วนประกอบและเนื้อหาของข้อมูลที่บันทึกหรือเขียนขึ้นมานั้น อาจจะแตกต่างกันไปในองค์การแต่ละแห่ง และโดยเฉพาะที่เป็นปัญหามากที่สุดก็คือ การไม่สามารถเขียนแยกมาให้ชัดเป็นข้อมูล 2 แบบที่ต่างกัน และมักจะสับสนแยกกันไม่ออก ซึ่งนับว่าจะเป็อุปสรรคสำคัญและยากที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน จึงเป็นเรื่องที่ต้องเข้าใจให้ถูกต้องชัดเจนว่าในเรื่อง “คำบรรยายลักษณะงาน” วัตถุประสงค์ คือ การมุ่งที่จะให้ได้เรื่องราวที่เกี่ยวกับงาน คือ ตำแหน่งงาน ส่วนประกอบเนื้อหาของงานโดยย่อและภารกิจหน้าที่งานต่าง ๆ ที่ต้องทำ แต่ในอีกแง่มุมหนึ่งคือ ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคุณสมบัติและคุณลักษณะของตัวพนักงานที่จำเป็นต้องมีสำหรับมาทำงานนั้น ๆ แล้ว จะหมายถึง “คุณลักษณะของพนักงานที่ต้องการ” และเพื่อป้องกันการสับสน มีข้อสังเกตที่ควรเข้าใจอย่างหนึ่งที่เป็นหลักการก็คือ คุณสมบัติของพนักงานที่ต้องการนั้น จะได้มาจากการแปลงความมาจากคำบรรยายลักษณะงานที่ได้มาจากการวิเคราะห์งาน หากแต่จะพยายามสรุปดูจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้ได้เป็นข้อมูลในแง่ของคนที่จะเป็นผู้ทำงานนั้น โดยพยายามชี้ให้เห็นเป็นคุณสมบัติประการต่าง ๆ ที่เป็นความชำนาญและความสามารถที่คนผู้ทำงานจะต้องมีอยู่เป็นอย่าง ๆ ไป ด้วยเหตุนี้การกำหนดเป็นคุณสมบัติขึ้นมานั้น การต้องใช้ดุลยพินิจแปลงความขมวดเข้ามาเป็นคุณสมบัติของคนเป็นข้อ ๆ จึงเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความพยายามเป็นพิเศษ นอกจากนี้ ในบางกรณีการกำหนดเป็นคุณสมบัติอย่างไรวินั้น การต้องพิจารณาถึงนโยบายและความต้องการของฝ่ายจัดการในองค์การแต่ละแห่งก็เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องนำมาประกอบการกำหนดด้วย

3.4 การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis)

นิภา ศรีไพโรจน์ (สมโภชน์ ถิ่นปฐ. 2557 : 31 - 32 ; อ้างอิงมาจาก นิภา ศรีไพโรจน์. 2551) ได้นิยามการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ไว้ว่า เป็นการสำรวจสภาพความเป็นจริงของเหตุการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยอาศัยเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เป็นหลักฐาน เป็นการวิจัยที่มุ่งสำรวจข้อบกพร่องของเนื้อหา กิจกรรม โครงสร้างของหลักสูตร บทเรียน ตำรา กฎหมาย ระเบียบราชการ คำสั่ง เป็นต้น เพื่อช่วยในการปรับปรุงให้เหมาะสมต่อไป ทั้งยังทำให้ทราบแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีกด้วย

ขั้นตอนในการวิเคราะห์เอกสาร

1. กำหนดเรื่องหรือหัวข้อที่จะทำการวิเคราะห์
2. กำหนดวัตถุประสงค์/จุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์
3. กำหนดขอบเขตของการวิเคราะห์
4. รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา คัดเลือกเอาเอกสารที่เชื่อถือได้

ที่มีความสมบูรณ์

5. ศึกษา/วิเคราะห์ตามหลักเกณฑ์แนวคิด ทฤษฎีเทคนิคของการวิเคราะห์
6. สรุปผลการศึกษา
7. เขียนรายงานการวิเคราะห์

3.5 การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis)

มีนักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายและรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ระบบไว้ดังนี้ (สมโภชน์ ถิ่นปฐ. 2557 : 32 - 33)

การวิเคราะห์ระบบ คือ การศึกษาวิถีทางหรือแนวทางการดำเนินงานเพื่อนำไปใช้ในการออกแบบและสร้างระบบงานสารสนเทศด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ นักวิเคราะห์ระบบ คือ ผู้ทำหน้าที่วิเคราะห์ ออกแบบ และบางครั้งเขียนโปรแกรม นักวิเคราะห์ระบบควรมีความรู้ด้านเทคนิค มีทักษะด้านการวิเคราะห์ ด้านการจัดการ และการสื่อสารระหว่างบุคคล การวิเคราะห์ระบบโดยวิธีวงจรพัฒนาระบบ เป็นวิธีการแบบเดิม ขั้นตอนของวงจร พัฒนาระบบ เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์ออกแบบและสร้างระบบสารสนเทศจนกระทั่งนำระบบไปใช้ ซึ่งแสดงขั้นตอนของกิจกรรมที่ต้องทำตามลำดับก่อนหลัง เหมาะสำหรับระบบงานใหญ่ที่มีข้อกำหนดและคุณสมบัติที่คงที่และมีโครงสร้างระบบงานซ้ำซ้อน

การวิเคราะห์ระบบสารสนเทศ ตามวิธีวงจรพัฒนาระบบ ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาสาเหตุและแนวทางในการแก้ไขปัญหา การศึกษาความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ทางเทคนิค ทางเศรษฐกิจ กำหนดเวลา และกลยุทธ์ขององค์กร การกำหนดความต้องการของระบบใหม่ และการวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจ เพื่อนำไปใช้สำหรับออกแบบระบบ

ขั้นตอนการวิเคราะห์ระบบสารสนเทศ (Systems Analysis Phase) ดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัญหา คือ การเข้าใจถึงปัญหาของระบบงานปัจจุบัน หรือการกำหนดปัญหาของระบบงานใหม่
2. การศึกษาความเป็นไปได้ คือ การศึกษาความเป็นไปได้ของระบบงานใหม่ ด้านเทคนิค ด้านการปฏิบัติงาน ด้านเศรษฐกิจหรือความคุ้มค่าของการลงทุน ด้านกำหนดระยะเวลา ด้านกลยุทธ์ ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อตัดสินใจว่าจะเปลี่ยนแปลงระบบหรือไม่
3. การวิเคราะห์ความต้องการ ผลจากการศึกษาความเป็นไปได้นำมาใช้พิจารณาว่าจะจัดทำระบบใหม่หรือไม่ เมื่อต้องการทำระบบใหม่จะต้องทำการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ความต้องการเพื่อหาข้อสรุปที่ชัดเจนของความต้องการระบบใหม่ระหว่างผู้ใช้และผู้พัฒนาระบบ
4. การวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจ คือ การนำข้อกำหนดความต้องการของระบบมาจัดทำแผนภาพช่วยการอธิบาย โดยใช้เครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์และออกแบบระบบที่แสดงแบบจำลองกระบวนการ แบบจำลองข้อมูล หรือแบบจำลองเชิงวัตถุ ขั้นตอนนี้อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการออกแบบเชิงตรรกะ
5. การออกแบบ คือ การออกแบบรายละเอียดหรือการออกแบบเชิงกายภาพ ประกอบด้วย การออกแบบผลลัพธ์ การออกแบบวิธีการนำข้อมูลเข้า การออกแบบส่วนต่อประสานกับผู้ใช้ การออกแบบแฟ้มข้อมูลและฐานข้อมูล การพิจารณาด้านฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และอุปกรณ์การสื่อสารที่ต้องใช้ในระบบ
6. การสร้างระบบ คือ การกำหนดความต้องการด้านซอฟต์แวร์ หมายถึง การนำระบบที่ได้ออกแบบไว้มาทบทวนเพื่อกำหนดการจัดทำซอฟต์แวร์ การออกแบบซอฟต์แวร์ การเขียนโปรแกรม และการทดสอบโปรแกรม
7. การนำระบบไปใช้ ประกอบด้วย ขั้นตอนการปรับเปลี่ยนระบบ การจัดทำเอกสารประกอบการฝึกอบรมผู้ใช้ ตลอดจนการบำรุงรักษาระบบ

3.6 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาผู้วิจัยจึงได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหา โดยมีผู้กล่าวถึงการวิเคราะห์เนื้อหาไว้ดังนี้

อุทุมพร จามรมาน (2531 : 9) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์เนื้อหาไว้ว่า การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นวิธีการวิจัยที่ใช้กระบวนการหลายแบบมาสรุปข้อวินิจฉัยที่ได้จากข้อความ ข้อสรุปจะเกี่ยวเนื่องกับผู้ส่งข้อความ หรือผู้รับข้อความ หลักการสำคัญของการวิเคราะห์เนื้อหา คือ การจำแนกคำ กลุ่มคำ หรือประโยคจากข้อความ จากนั้นจึงจัดกลุ่มนำเสนอข้อค้นพบพร้อมทั้งแปลความหมาย การวิเคราะห์เนื้อหามีลักษณะการวิเคราะห์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ โดยพัฒนาจากการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือพิมพ์ โฆษณา วรรณคดี

สุภางค์ จันทวานิช (2540 : 144) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์เนื้อหาไว้ว่า การวิเคราะห์เป็นกระบวนการที่รวมกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง ที่มุ่งไปสู่การทำความเข้าใจข้อมูลที่ผู้วิจัย ได้มา ได้แก่ การตีความสร้างข้อสรุป การจำแนกชนิดและการเปรียบเทียบลักษณะของข้อมูลการหา ความเกี่ยวข้องของปรากฏการณ์ต่าง ๆ การหาคำอธิบายและข้อสรุปทั้งหมดนี้ก็เพื่อตอบคำถามแก่ตัว ผู้วิจัย ว่าสามารถทำความเข้าใจสิ่งที่ปรากฏได้หรือไม่ การวิเคราะห์จึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารอาจทำได้โดยวิธีการเชิงปริมาณ และวิธีการเชิงคุณภาพ วิธีการเชิงปริมาณ คือ การทำให้ข้อมูลเอกสาร ได้แก่ ถ้อยคำ ประโยค หรือใจความในเอกสารเป็นจำนวนที่วัดได้ และแจกแจงจำนวนของถ้อยคำ ประโยค หรือใจความเหล่านั้น หรือเรียกว่า การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ส่วนวิธีการเชิงคุณภาพ คือ การตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) จากเอกสารดังกล่าวประกอบกับเอกสารอื่น ๆ โดยอาจมีการแบ่งประเภทตามเนื้อหาของเอกสารแล้ว เปรียบเทียบเนื้อหาประเภทต่าง ๆ

นัยนา ต้นติวิสุทธิ (2546 : 38) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์เนื้อหาไว้ว่า การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นการวิจัยเชิงบรรยายประเภทหนึ่งที่สำคัญมาก เพราะเป็นการศึกษาที่มุ่งค้นหา ลักษณะของการสื่อสารโดยเฉพาะ ซึ่งรวมทั้งที่เป็นเอกสารที่เขียนและที่พูดด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา มีลักษณะที่คล้ายกับการวิเคราะห์เอกสาร เพียงแต่จะมีขอบเขตแคบกว่า เพราะมุ่งวิเคราะห์เนื้อหา สารของเอกสารเป็นสำคัญ

Holsti (สโลพร ตรีพงษ์พันธ์. 2547 : 39 ; อ้างอิงมาจาก Holstr. 1969) ได้จำแนกการวิเคราะห์เนื้อหาออกเป็น 3 แบบ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์หาลักษณะของการสื่อ ความหมาย คือ วิเคราะห์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคำถามว่าในสาระต่าง ๆ ที่เป็นข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ เนื้อหาเป็นเรื่องอะไร มีความเป็นมาอย่างไรและเกี่ยวข้องกับใคร 2) การวิเคราะห์เชิงเหตุผล คือ วิเคราะห์หาเหตุผล ตลอดจนตรวจจากข้อมูล 3) การวิเคราะห์ผล คือ วิเคราะห์เฉพาะส่วนที่เป็นผล ของการสื่อความหมาย

Krippendorff (อุทุมพร จามรมาน. 2531 : 10 - 11 ; อ้างอิงมาจาก Krippendorff. 1980) เสนอการวิเคราะห์เนื้อหาเป็น 6 ประเภท คือ 1) การวิเคราะห์เนื้อหา ระบบ โดยคำนึงถึงว่า เนื้อหาสาระที่มุ่งวิเคราะห์นั้นมีองค์ประกอบอะไรบ้าง องค์ประกอบดังกล่าว มีความสัมพันธ์กันอย่างไร และมีการแปลงรูปแบบออกมาในรูปความสัมพันธ์อื่นได้บ้างหรือไม่ 2) วิเคราะห์เพื่อหามาตรฐาน เป็นการวิเคราะห์เพื่อประเมินคุณค่าของเนื้อหาสาระว่ามีคุณค่ามากน้อย เพียงใด หรือเพื่อวิเคราะห์ว่าเนื้อหาสาระแตกต่างไปจากมาตรฐานมากน้อยเพียงใด 3) การวิเคราะห์ เนื้อหาดัชนีบางอย่าง เช่น ความถี่ของคำสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นแรงจูงใจของผู้เขียน หรือหาดัชนี เพื่อชี้ให้เห็นความรู้สึกพอใจ ไม่พอใจต่อเหตุการณ์บางอย่าง 4) วิเคราะห์เนื้อหาเพื่อกลุ่มคำ แบบต่าง ๆ เช่น การอ้างอิงถึงนายกรัฐมนตรี อาจทำได้โดยตำแหน่ง ยศ ปี สถานที่ ชื่อ เป็นต้น 5) การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหาความหมาย เช่น การสรุปประเด็น การหาสาเหตุ และผลการอธิบาย

พฤติกรรม และ 6) การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหากระบวนการภายใน เช่น การวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อม ทำให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในแต่ละพื้นที่ต่อการทำนุบำรุงสภาวะแวดล้อมในพื้นที่ของตน

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าการวิเคราะห์เนื้อหาเป็นกระบวนการหรือวิธีการที่มีความสำคัญในการจำแนก แยกแยะ จัดประเภท หรือการตีความข้อมูลหรือเนื้อหาออกมาอย่างเป็นระบบ โดยใช้การจัดลำดับและแปรผลข้อมูลหรือเนื้อหาด้วยวิธีการเชิงปริมาณด้วยความเที่ยงตรง และเชื่อมั่นได้

3.6.1 ความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหา

มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาไว้ ดังนี้

สุภาค์ จันทวนิช (2540 : 144) ได้กล่าวถึงความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหาว่าเป็นเทคนิคการวิจัยที่พยายามจะบรรยายเนื้อหาของข้อความหรือเอกสาร โดยใช้วิธีการเชิงปริมาณอย่างเป็นระบบและเน้นสภาพวัตถุวิสัย (Objective) การบรรยายเน้นที่เนื้อหา ตามที่ปรากฏในข้อความ พิจารณาจากเนื้อหา โดยผู้วิจัยไม่มีกติกา หรือความรู้สึกของตัวเอง ไม่เน้นตีความหรือหาความหมายที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง ซึ่งสรุปได้ว่าการวิเคราะห์เนื้อหาจะต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ ความเป็นระบบ ความเป็นสภาพวัตถุวิสัย และอิงกรอบแนวคิดทฤษฎี

มนตรี วงษ์สะพาน (2544 : 13) ได้สรุปความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหา หมายถึง การแยกแยะสภาพของเนื้อหาออกจากเอกสาร ให้มีความกระชับ ชัดเจน และเป็นจริงนำไปสู่การบรรยายสารสนเทศที่ปรากฏอย่างเป็นระบบ

กษกรณ์ เอกกิตติ (2545 : 12) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์เนื้อหาไว้ว่าเป็นกระบวนการที่มุ่งไปสู่การทำความเข้าใจในข้อมูลที่นักวิจัยได้มา โดยการจำแนกประเภทของข้อมูล เปรียบเทียบลักษณะของข้อมูล ความเกี่ยวข้องของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของข้อมูล และอธิบายเพื่อให้ได้ข้อมูลโดยสรุปและนำไปสู่การตอบคำถามของปัญหาในการวิจัย การวิเคราะห์เนื้อหาส่วนประกอบที่สำคัญคือ ตัวข้อมูล การจัดประเภทของข้อมูล การวางระบบข้อมูล การวางแนวความคิดในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้วิจัยแต่ละคน

กิตติชัย แสนสุวรรณ (2551 : 43) ได้สรุปความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ว่า การวิเคราะห์เนื้อหา หมายถึง การแยกแยะ จัดประเภทและตีความ ข้อมูลหรือเนื้อหาในงานวิจัย ออกมาอย่างเป็นระบบและใช้การจัดลำดับและแปรผลข้อมูลหรือเนื้อหา ด้วยวิธีการเชิงปริมาณ ด้วยความเที่ยงตรง และเชื่อมั่นได้

Kerlinger (1973 : 603 - 604) ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ว่า คือ การจัดระเบียบ การแยกประเภทข้อมูลออกเป็นส่วน ๆ เพื่อให้ได้คำตอบในปัญหาที่วิจัย

จากความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปได้ว่า การวิเคราะห์เนื้อหา หมายถึง การจำแนก แยกแยะ จัดประเภท และการตีความข้อมูลหรือเนื้อหาออกมาอย่างเป็นระบบ

โดยใช้การจัดลำดับและแปรผลข้อมูลหรือเนื้อหาด้วยวิธีการเชิงปริมาณ ด้วยความเที่ยงตรง และเชื่อมั่นได้

3.6.2 วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์เนื้อหา

มีผู้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์เนื้อหาไว้ ดังนี้

อุทุมพร จามรมาน (2531 : 11) ได้กล่าวว่า การวิเคราะห์เนื้อหา มีวัตถุประสงค์ใหญ่ 3 ประการ ดังนี้

1. เพื่อสรุปข้อมูล
2. เพื่อหารูปแบบหรือความสัมพันธ์ภายใน
3. เพื่อหารูปแบบหรือความสัมพันธ์ภายนอก

Best และ Jam (1998 : 129 - 130) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์เนื้อหาดังนี้

1. เพื่ออธิบายสภาพของเนื้อหา
2. เพื่อศึกษาความสำคัญหรือความสนใจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องหรือปัญหาเฉพาะ
3. เพื่อศึกษาระดับความยากง่ายของการเสนอเนื้อหาในตำราเรียน หนังสือ สิ่งพิมพ์อื่น ๆ
4. เพื่อวิเคราะห์ความผิดพลาดแบบต่าง ๆ ในงานของนักศึกษา
5. เพื่อประเมินอคติ หรือการโฆษณาชวนเชื่อของการศึกษาเนื้อหา
6. เพื่อวิเคราะห์การใช้สัญลักษณ์ ที่แสดงถึงบุคคล พรรคการเมือง สถาบันหรือความคิดเห็นต่าง ๆ

3.6.3 เกณฑ์ในการจำแนกการวิเคราะห์เนื้อหา

มีผู้ให้เกณฑ์ในการจำแนกการวิเคราะห์เนื้อหาไว้ ดังนี้

Krippendorff (พรชูลี อาชวอำรุง. 2543 : 5 ; อ้างอิงมาจาก Krippendorff. 1980) เสนอการวิเคราะห์เนื้อหาออกเป็น 6 ประเภทดังนี้

1. วิเคราะห์เนื้อหาแบบ โดยคำนึงถึงว่าเนื้อหาสาระที่มุ่งวิเคราะห์นั้นมีองค์ประกอบอะไรบ้าง องค์ประกอบดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันอย่างไร และมีการแปลงรูปแบบออกมาในรูปความสัมพันธ์อื่นได้บ้างหรือไม่
2. วิเคราะห์เพื่อหามาตรฐาน เป็นการวิเคราะห์ว่าเนื้อหาสาระแตกต่างไปจากมาตรฐานมากน้อยเพียงใด
3. วิเคราะห์เนื้อหาดัชนีบางอย่าง เช่น ความถี่ของคำ สัญลักษณ์ ที่แสดงให้เห็นแรงจูงใจของผู้เขียน หรือดัชนีเพื่อชี้ให้เห็นความรู้สึกพอใจ ไม่พอใจต่อเหตุการณ์บางอย่าง

4. วิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหากลุ่มคำแบบต่าง ๆ เช่น การอ้างอิงถึง นายกรัฐมนตรีอาจทำได้โดยใช้ตำแหน่ง ยศ ปี สถานที่ ชื่อ เป็นต้น

5. วิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหาความหมาย เช่น การสรุปประเด็น การหาสาเหตุ และผลการอธิบายพฤติกรรม

6. วิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหากระบวนการภายใน เช่น การวิเคราะห์เอกสาร เกี่ยวกับสภาวะแวดล้อม ทำให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของคน ในแต่ละพื้นที่ต่อการทำนุบำรุงสภาวะแวดล้อมในพื้นที่ของตน

Holsti (อุทุมพร จามรมาน. 2531 : 6 ; อ้างอิงมาจาก Holsti. 1969) ได้จำแนกการวิเคราะห์เนื้อหาออกเป็น 3 แบบ ดังนี้

1. วิเคราะห์หลักขณะของการสื่อความหมาย นั่นคือวิเคราะห์ในประเด็น ที่เกี่ยวข้องกับคำถามว่า ในสาระต่าง ๆ ที่เป็นข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์เนื้อหานี้เป็นเรื่องอะไร มีความเป็นมาอย่างไร และเกี่ยวข้องกับใคร

2. การวิเคราะห์เชิงเหตุผล นั่นคือวิเคราะห์หาเหตุผล ตลอดจนผลจากข้อมูล

3. การวิเคราะห์ผล นั่นคือ วิเคราะห์เฉพาะส่วนที่เป็นผลของการสื่อความหมายแม้ว่าการวิเคราะห์เนื้อหาเป็นงานของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ ก็ตาม แต่การวิเคราะห์ จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบอื่นนอกจากผู้เชี่ยวชาญ (อุทุมพร จามรมาน. 2531 : 11 - 12) ดังนี้

4. เนื้อหาที่จะวิเคราะห์ เนื้อหาในที่นี้ไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปเอกสาร สิ่งพิมพ์ เสมอไป อยู่ในรูปอื่นก็ได้ เช่น รูปภาพ การ์ตูน ละคร เพลง การโฆษณา ฟิล์มภาพยนตร์ บท คำพูด คำกล่าว หลักฐานทางประวัติศาสตร์ การสนทนา

5. วัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์เนื้อหามีวัตถุประสงค์ใหญ่ ๆ 3 ประการ คือ

5.1 เพื่อสรุปข้อมูล

5.2 เพื่อหารูปแบบหรือความสัมพันธ์ภายใน

5.3 เพื่อหารูปแบบหรือความสัมพันธ์ภายนอก

6. หน่วยในการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิเคราะห์ต้องมีความกระจ่างในเรื่องหน่วย ที่วิเคราะห์ว่าเป็นหน่วยแบบใด โดยปกติหน่วยในการวิเคราะห์เนื้อหามีดังนี้

หน่วยจากการสุ่ม ได้มาจากการสังเกต หรือการสัมผัส แต่ละหน่วย นั้นมีลักษณะที่เป็นอิสระต่อกัน เช่น ประโยคแต่ละประโยคถือเป็น 1 หน่วย

หน่วยจากการบันทึกเป็นการจัดกระทำข้อมูลจากการสุ่มมาอยู่ เป็นกลุ่มเป็นพวกหน่วยจากเนื้อหา เป็นการรวบรวมหน่วยจากการบันทึกมาจัดกลุ่มอีกทีหนึ่ง

3.6.4 องค์ประกอบในการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นงานของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์เนื้อหาจะต้องมีองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย (อุทุมพร จามรมาน. 2531 : 11 - 13) กล่าวถึงองค์ประกอบของเนื้อหา ดังนี้

1. เนื้อหาที่จะวิเคราะห์ เนื้อหาที่ใช้ในการวิเคราะห์อาจเป็นข้อความในตำรา บทความหนังสือ เอกสาร สิ่งตีพิมพ์ หรืองานวิจัยต่าง ๆ ที่ต้องการศึกษาหาข้อสรุปข้อมูล ความสัมพันธ์หรือองค์ประกอบ
2. วัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์เนื้อหา มีวัตถุประสงค์ใหญ่ ๆ 3 ประการ คือ เพื่อสรุปข้อมูล เพื่อหารูปแบบหรือความสัมพันธ์ภายใน และเพื่อหารูปแบบหรือความสัมพันธ์ ภายนอก
3. หน่วยในการวิเคราะห์ โดยปกติหน่วยในการวิเคราะห์มี 3 ประการ คือ
 - 3.1 หน่วยจากการสุ่ม จากการสังเกต หรือการสัมผัส แต่ละหน่วยนั้น มีลักษณะที่เป็นอิสระต่อกัน เช่น ประโยคแต่ละประโยค ถือเป็น 1 หน่วย
 - 3.2 หน่วยจากการบันทึก จัดทำข้อมูลจากการสุ่ม มาย่อยเป็นกลุ่มเป็นพวก
 - 3.3 หน่วยจากเนื้อหา รวบรวมหน่วยจากการบันทึกมาจัดกลุ่มอีกครั้งหนึ่ง
 เกณฑ์ในการสร้างหน่วยอาจทำได้จากการพิจารณาลักษณะทั่วไปทางกายภาพ เช่น จำนวนเล่ม ของรายงาน การพิจารณาภาษา ได้แก่ การแจງน้บคำ การพิจารณาอ้างอิง เช่น จากวัตถุ บุคคล หรือ การกระทำจากโครงสร้าง เช่น ทางด้านความรู้สึก ภาษาละความหมาย และการพิจารณา จากความหมาย โดยอาศัยความหมายของภาษาสู่ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง เช่น เป็นการขอร้อง หรือบังคับ หรือให้ โดยอาศัยการวิเคราะห์เนื้อหา
4. การวิเคราะห์เอกสารต้องเกี่ยวข้องกับปริมาณของสิ่งที่นำมาวิเคราะห์ มากมาย ผู้วิเคราะห์ต้องสามารถจำแนกสิ่งที่เกี่ยวข้องที่จะวิเคราะห์ออกจากสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้อง หลังจากได้ปริมาณสิ่งที่จะวิเคราะห์ออกมาแล้ว ต้องทำการสุ่มเนื้อหาสาระสิ่งที่จะวิเคราะห์ออกมา ตามความต้องการ

3.6.5 วิธีวิเคราะห์เนื้อหา

อุทุมพร จามรมาน (2531 : 13 - 15) ได้แบ่งวิธีวิเคราะห์เนื้อหาออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1. การแปลภาษาเป็นข้อมูล กระทำได้เมื่อผู้วิเคราะห์จับประเด็นที่ซ่อน อยู่ในเนื้อหาสาระได้อย่างชัดเจนก่อนแล้วแยกเนื้อหาสาระออกเป็นส่วนย่อย ๆ ซึ่งมีหลายแบบ เช่น การแยกเป็นสาย เช่น เนื้อหาสาระที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต นำมาจัดเรียงเป็นเส้น เดียวกัน หรือเนื้อหาสาระที่รุนแรงต่างกัน ก็นำมาจัดเรียงกันตามความรุนแรงมากจนถึงน้อย การแยก เป็นวงกลมย่อย เนื้อหาสาระใดที่นำมาจัดพวกเข้าด้วยกันเป็นวง ๆ การแยกตามมิติ (มิติเดียวหรือ

มากกว่าหนึ่งมิติ) เช่น จัดกลุ่มตัวแปรตามบุคลิกของคน 5 แบบ จะได้ 5 มิติ การจัดทำเป็นกิ่งก้านของต้นไม้ ได้แก่ การจัดทำเป็นระเบียบแยกย่อยเป็นสาย ๆ เหมือนรากต้นไม้ เช่น การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเครือญาติ

2. การแปลงข้อมูลออกเป็นตัวเลข หลังจากการแปลงเนื้อหาออกเป็นส่วนย่อยแล้ว การแปลงข้อมูลจากส่วนย่อยเป็นตัวเลขสามารถทำได้ 2 แบบ คือ แปลเป็นจำนวนหรือความถี่ และแปลเป็นค่าหรือคะแนน

Hayman (นัยนา ตันติวิสุทธิ. 2546 : 40 ; อ้างอิงมาจาก Hayman. 1968 : 80 - 81) การวิเคราะห์เนื้อหาที่มีลักษณะและขั้นตอนคล้ายกับการวิเคราะห์เอกสาร แต่มีขอบเขตแคบกว่าเพราะมุ่งวิเคราะห์เนื้อหาสาระของเอกสารเป็นสำคัญ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

1. การกำหนดหน่วยวิเคราะห์ เมื่อเลือกเอกสารที่จะวิเคราะห์ได้แล้ว ขั้นแรกของการวิเคราะห์จะต้องกำหนดหน่วยวิเคราะห์ให้ชัดเจนว่าจะใช้หน่วยอะไรเป็นตัวกำหนดนับ เช่น กำหนดหน่วยเป็นคำ ๆ เดียว เป็นวลี เป็นประโยคสมบูรณ์ เป็นย่อหน้า เป็นบทความ 1 บท เป็นหนังสือที่สมบูรณ์ 1 เล่ม แต่ละหน่วยวิเคราะห์จะต้องกำหนดให้แน่นอน ชัดเจน และบอกลักษณะให้สามารถวัดได้

2. การนับความถี่ จดนับความถี่ของเนื้อหาเป็นจำนวนหน่วยวิเคราะห์ จำแนกตามประเภทของเนื้อหาที่ต้องการ

3. การระบุทิศทางและปริมาณ เช่น ชอบ ไม่ชอบ หรือเฉย ๆ หรือเป็นเนื้อหาที่น่าสนใจ ไม่น่าสนใจ หรือเฉย ๆ ส่วนปริมาณ หมายถึง ปริมาณมาก หรือน้อย ทิศทาง เช่น ชอบมาก ชอบน้อย ไม่ชอบเลย เป็นต้น

4. การแจกแจงความถี่ แยกเป็นรายประเภท ทำให้เห็นว่าเป็นเนื้อหาที่ชอบมากที่สุด ไม่ชอบเลย เป็นจำนวนมากน้อยเท่าใด

5. การสุ่มตัวอย่าง หน่วยการวิเคราะห์ที่กำหนดต้องเป็นตัวแทนของเนื้อหาทั้งหมด เพราะผลที่ได้สรุปอ้างอิงจะเป็นผลการวิเคราะห์ทั้งหมด

6. การสร้างเครื่องมือบันทึก โดยจัดทำเป็นแบบฟอร์มสำหรับใช้จดบันทึกผลการวิเคราะห์ ซึ่งต้องจัดทำแบบฟอร์มและจดบันทึกอย่างระมัดระวัง เพื่อให้ผลการวิเคราะห์ที่ได้ถูกต้องและเชื่อถือได้มากที่สุด

ความเชื่อถือได้ของผลการวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์เนื้อหา มักอิงกับผู้วิเคราะห์ เนื้อหาเป็นส่วนใหญ่ จะเห็นได้ว่าผลการวิเคราะห์เนื้อหาเดียวกันแต่ต่างกันที่คนวิเคราะห์ มักให้คำตอบแตกต่างกัน ทั้งนี้มาจากแหล่งความคาดเคลื่อนหลายอย่าง เช่น ลักษณะและความสามารถของผู้วิเคราะห์ ความสมบูรณ์ของข้อมูล การสุ่มข้อมูลมาวิเคราะห์ วิธีการวิเคราะห์ และการจัดทำรายงาน ความเชื่อถือได้ในที่นี้ จำแนกเป็นความเที่ยงกับความตรง ดังนี้ (อุทุมพร จามรมาน. 2531 : 14 - 15)

ความเที่ยงของผลการวิเคราะห์เนื้อหา มีความหมาย 3 อย่าง คือ ความคงที่ ความเหมือนเดิม และความแม่นยำ มีวิธีการตรวจสอบที่แตกต่างกัน คือ

1. ความคงที่ การตรวจสอบความคงที่ทำได้โดยการวิเคราะห์ซ้ำแล้ว เปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ทั้งสองครั้งว่าแตกต่างกันหรือเหมือนกัน

2. ความเหมือนเดิม การตรวจสอบความเที่ยงแบบนี้ทำได้โดยการตรวจสอบทุกขั้นตอน

3. ความแม่นยำ การตรวจสอบเกี่ยวกับเกณฑ์หรือมาตรฐานทุก ๆ ขั้นตอน ความตรงของผลการวิเคราะห์เนื้อหา หมายถึง ผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับความเป็นจริง มากน้อยเพียงใด ความตรงของผลการวิเคราะห์เนื้อหา มี 5 ประเภท คือ

3.1 ความตรงที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล หมายความว่า ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ สอดคล้องกับข้อเท็จจริงเพียงใด

3.2 ความตรงตามความหมาย หมายความว่า มีการวิเคราะห์เนื้อหา จัดกลุ่มเนื้อหา ให้คำจำกัดความของคำตรงตามความหมายหรือไม่ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

3.3 ความตรงตามการสุ่ม หมายถึง เนื้อหาสาระที่จะนำมาวิเคราะห์นี้ มีปริมาณมากจำเป็นต้องมีการสุ่มออกมา การอธิบายการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการตรวจสอบความตรงแบบนี้

3.4 ความตรงตามวิธีการ หมายถึง ผลการวิเคราะห์ที่ใช้วิธีการ

2 อย่างน่าจะให้วิธีการวิเคราะห์ออกมาเหมือนกัน

3.5 ความตรงตามทฤษฎี หมายถึง ผลการวิเคราะห์ที่น่าจะสอดคล้องกับทฤษฎีหลักการหรือข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง

3.6.6 เทคนิคในการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์เนื้อหาทางวิจัยที่ให้ความแม่นยำ ถูกต้อง มีเทคนิควิธีที่ควรคำนึงถึง ดังนี้ (อุทุมพร จามรมาน. 2531 : 21 - 22)

1. การกำหนดแนวความคิดในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.1 การกระทำ (Acts) เป็นเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ หรือพฤติกรรม ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยไม่ยาวนานหรือต่อเนื่อง

1.2 กิจกรรม (Activities) เป็นเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ หรือขนบธรรมเนียมประเพณี และพิธีกรรมที่เกิดขึ้นในลักษณะต่อเนื่อง และมีความสัมพันธ์กับบุคคลบางคนหรือบางกลุ่ม

1.3 ความหมาย (Meanings) เป็นเรื่องที่บุคคลอธิบายให้ความหมาย เกี่ยวกับการกระทำและหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับโลกทัศน์ ความเชื่อ ค่านิยม และบรรทัดฐาน

1.4 ความสัมพันธ์ (Relationship) เป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหลายคนในสังคมที่ศึกษา อาจมีความร่วมมือหรือขัดแย้งกัน

1.5 การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการเข้าร่วมกิจกรรมหรือการปรับตัวของบุคคลในสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

1.6 สภาพสังคม (Setting) เป็นสถานการณ์หรือกิจกรรมที่ทำการศึกษาที่ต้องศึกษาทั้งหมด

2. การกำหนดแนวทางของทฤษฎีในการวิเคราะห์ข้อมูล

โดยทั่วไปการวิจัยเชิงคุณภาพมักจะไม่นิยมนำทฤษฎีมาวิเคราะห์ข้อมูลหรือการกำหนดทฤษฎีไว้แล้วจึงทำการรวบรวมข้อมูล ในที่นี้เป็นแนวทางของทฤษฎีในการวิเคราะห์ข้อมูลไม่ใช่เน้นเฉพาะการใช้ทฤษฎีในการวิเคราะห์ข้อมูล แต่มีทฤษฎีอยู่เบื้องหลังเป็นกรอบความคิดในการวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูล และมีลักษณะของความยืดหยุ่นโดยนักวิจัยจะพิจารณาข้อมูลเป็นสำคัญ เนื่องจากบางทฤษฎีไม่สามารถจะอธิบายพฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้ทั้งหมด จึงมีลักษณะนักวิจัยจะต้องพยายามค้นหาความรู้ใหม่ จากการวิเคราะห์ข้อมูล ทฤษฎีจึงเป็นเพียงแนวทางหรือเป็นการช่วยเหลือหรือเสนอแนะ เพื่อให้เกิดความกระจ่างในข้อมูลนั้น อนึ่ง แนวทางของทฤษฎีที่นักวิจัยใช้มักจะแตกต่างกันไปตามการศึกษา และความถนัดของนักวิจัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากทัศนคติของคนในการวิจัยเชิงคุณภาพเน้นในเรื่องการศึกษาทัศนคติ ความคิดเห็น ค่านิยมของบุคคลภายในชุมชนวิเคราะห์และตีความหมาย นักวิจัยเป็นเพียงการประมวลและสรุปผลของการศึกษา ก็อาจถือว่าการวิเคราะห์ข้อมูลจากทัศนคติของคนในเรื่องการวิเคราะห์นี้มีความสำคัญมากต่อการวิจัยเชิงคุณภาพ นักวิจัยจะต้องมีความรู้ความสามารถที่จะทำอย่างไรให้บุคคลในชุมชนได้บอกข้อเท็จจริงมากที่สุดโดยไม่ปิดบัง นักวิจัยจึงต้องอาศัยในชุมชนเพื่อเข้าไปสังเกตการณ์เป็นระยะเวลาาน จึงจะให้ข้อมูลที่นักวิจัยได้รับเป็นข้อมูลในทัศนะของคนอย่างแท้จริง

4. การร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างนักวิจัยและผู้ถูกวิจัยการวิจัยเชิงคุณภาพได้มีการพัฒนาไปอย่างมาก โดยเฉพาะการวิจัยติดตามประเมินผลงานพัฒนา ซึ่งจะต้องอาศัยเทคนิควิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วมระหว่างนักวิจัยและผู้ถูกวิจัย โดยผู้ถูกวิจัยหรือชาวบ้านช่วยกันวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลของการวิจัย อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการวิจัยที่ผู้ถูกวิจัยได้รับข้อมูลทันที และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้

สุภางค์ จันทวานิช (2540 : 148) ได้กล่าวถึงเทคนิคที่เป็นหัวใจของการวิเคราะห์เนื้อหาไว้ว่า เทคนิคสำคัญที่สุดในการวิเคราะห์เนื้อหา คือ การวางระบบข้อมูลโดยการจัดประเภทของคำและข้อความที่จะวิเคราะห์ เมื่อได้เอกสารมาแล้ว ผู้วิจัยจะจัดจำแนกประเภท (Categories) ของคำและข้อความอย่างไรจึงจะได้ประเภทที่ดี ครอบคลุม ตรงตามปัญหาของการวิจัย

วิธีจัดประเภทจะต้องดำเนินเป็น 3 ขั้นตอน ซึ่งเกี่ยวพันกันไปมา ดังนี้

ในขั้นแรก ผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึงปัญหาของการวิจัยว่าอาจครอบคลุมประเภทของคำหรือข้อความอะไรบ้าง เช่น ในการวิเคราะห์เนื้อหาของความรุนแรงทางร่างกายที่ปรากฏในภาพยนตร์โทรทัศน์ ผู้วิจัยจะต้องแยกแยะว่าแนวคิดเรื่องความรุนแรงทางร่างกาย อาจจำแนกเป็นประเภทย่อย ๆ อะไรบ้าง เช่น การทรมานร่างกาย การลอบสังหาร การทำร้าย ฯลฯ เมื่อได้ประเภทย่อยของแนวคิดแล้ว ผู้วิจัย จะต้องกำหนดในขั้นต่อไปว่าหน่วย (Unit) ของเนื้อหาที่จะลงมือจำแนกและแ่งนั้นได้แก่อะไรบ้าง ถ้าเป็นข้อความในลักษณะวลีหรือประโยค ได้แก่ ข้อความอะไรบ้าง และในขั้นสุดท้าย ผู้วิจัยจะต้องกำหนดว่าวิธีการแ่งนับที่จะใช้คือวิธีใดการทำระบบจำแนกประเภทที่ดีในการวิเคราะห์เนื้อหาควรมีลักษณะ ดังนี้

1. ระบบจำแนกประเภทควรสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย นั่นคือตรงกับนิยามกรอบแนวคิด นิยามตัวแปร และนิยามเชิงปฏิบัติการในการวิจัยนั้น ๆ นิยามเชิงปฏิบัติการของการวิจัยถือเป็นตัวบ่งชี้ของประเภทที่เหมาะสมมากกว่าอย่างหนึ่งที่นักวิจัยควรใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกประเภท
2. ระบบจำแนกประเภทควรมีความครอบคลุม นั่นคือ สามารถรองรับคำและข้อความที่จะถูกแ่งนับได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยสร้างคุณลักษณะครอบคลุมนี้ได้โดยการระบุรายละเอียดของแนวคิดย่อยและตัวแปรของการวิจัยให้ชัดเจนที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้แ่งนับหรือผู้ลงทะเบียนไม่ประสบความสำเร็จในการตัดสินใจในการตัดสินว่าคำใดควรจัดอยู่ในประเภทใด นอกจากนั้นผู้วิจัยควรจะได้อ่านเอกสารอย่างละเอียดจนจบ เพื่อจะได้ทราบว่ามีคำศัพท์หรือเอกสารที่วิเคราะห์มีคำสำคัญใดบ้างที่ตรงกับปัญหาของการวิจัยและแนวคิดย่อย ๆ ที่แตกออกจากปัญหานั้น มิฉะนั้นจะต้องมีการสร้างประเภทของคำและข้อความใหม่เพิ่มขึ้นอยู่เรื่อย เพราะระบบจำแนกประเภทที่สร้างไว้ไม่ครอบคลุมการลงทะเบียนก็จะวุ่นวายเพราะต้องย้อนกลับไปนำข้อมูลส่วนที่วิเคราะห์แล้วมาวิเคราะห์เพิ่มเติมเพื่อหาคำตอบและข้อความในประเภทที่สร้างขึ้นใหม่
3. ระบบจำแนกประเภทควรมีความเด่นชัดในตัวเอง เพื่อให้การจำแนกข้อมูลทำได้โดยสะดวก ไม่เกิดปัญหาว่าคำหรือข้อความสามารถถูกจำแนกเข้าได้หลายประเภทพร้อม ๆ กัน
4. ระบบจำแนกประเภท ไม่ควรมีความซับซ้อนเหลือเกิน นั่นคือ ไม่ควรมีประเภทที่คล้ายคลึงกันในบางส่วน เช่น การจำแนกประเภท เป็นสถาบันชาติกับสถาบันพระมหากษัตริย์ การจำแนกเป็นสองประเภทเช่นนี้อาจเหลือเกินได้บ้าง ทำให้คำและข้อความบางอย่างอยู่ได้ทั้งสองประเภทเช่นกัน เช่น คำว่าสิ้นแผ่นดิน อาจสื่อความหมายของชาติหรือสถาบันกษัตริย์ก็ได้
5. ผู้สร้างระบบจำแนกประเภทควรใช้หลักการเดียวกันในการจัดประเภทต่าง ๆ ไม่ใช่มิติของเวลาบ้าง ใช้สถานที่บ้าง ใช้ตึกหรือความรู้สึกบ้าง จะทำให้ประเภท

ที่จัดขาดเอกภาพไม่อาจนำมาเทียบเคียงกันได้ ข้อจำเป็นจะต้องจำแนกประเภทข้อมูลเหล่านั้น ออกจากกัน ประเด็นนี้รวมถึงการแยกข้อมูลเป็นข้อมูลที่ปรากฏและข้อมูลที่แฝงอยู่ด้วย ผู้วิจัย ไม่ควรนำข้อมูลสองระดับนี้มาเปรียบเทียบกัน

3.6.7 ขั้นตอนในการวิเคราะห์เนื้อหา

ในการวิเคราะห์เนื้อหา อาจประมวลขั้นตอนหลัก ๆ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลได้ 5 ขั้น ดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช. 2540 : 17)

1. การใช้แนวคิดทฤษฎีและการสร้างกรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์
2. การตรวจสอบข้อมูล
3. การจัดบันทึกและทำดัชนีข้อมูล
4. การทำข้อสรุปชั่วคราวและการกำจัดข้อมูล
5. การสร้างข้อสรุปและการพิสูจน์ข้อสรุป

อุทุมพร จามรมาน (2531 : 13) ได้อธิบายขั้นตอนการวิเคราะห์เนื้อหาออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การแปลภาษาเป็นข้อมูล

การแปลภาษาเป็นข้อมูลนี้จะทำได้ก็ต่อเมื่อผู้วิเคราะห์จับประเด็นที่ซ่อน อยู่ในเนื้อหาสาระได้อย่างชัดเจนเสียก่อน แล้วแยกเนื้อหาสาระออกเป็นส่วนย่อย ๆ การแยกเนื้อหา สาระออกเป็นส่วนย่อย ๆ มีหลายแบบ เช่น

1.1 แยกเป็นกลุ่มตามเนื้อหาหรือตัวแปร

1.2 แยกเป็นสาย (Chain) เช่น เนื้อหาสาระที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบัน

และอนาคต นำมาจัดเรียงบนเส้นเดียวกัน หรือเนื้อหาสาระที่รุนแรงแตกต่างกันก็นำมาจัดเรียงกัน ตามความรุนแรงมากจนถึงความรุนแรงน้อย

1.3 แยกเป็นวงกลมย่อย (Loop) เนื้อหาสาระใดที่นำมาจัดพวก

เข้าด้วยกันเป็นวง ๆ

1.4 แยกตามมิติ (Dimension) (มิติเดียวหรือมากกว่าหนึ่งมิติ) เช่น

จัดกลุ่มตัวแปรตามบุคลิกของคน 5 แบบ ก็จะได้ 5 มิติ

1.5 จัดทำเป็นกิ่งก้านของต้นไม้ (Trees) ซึ่งได้แก่ การจัดทำเป็น

ระเบียบแยกย่อยเป็นสาย ๆ เหมือนรากต้นไม้ เช่น การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเครือญาติ

2. การแปลข้อมูลออกเป็นตัวเลข

หลังจากที่วิเคราะห์เนื้อหาออกเป็นส่วนย่อยแล้ว การแปลงข้อมูล จากส่วนย่อยเป็นตัวเลขสามารถทำได้ 2 แบบ คือ แปลเป็นจำนวน (หรือความถี่) กับแปลเป็นค่า หรือคะแนน

สุภางค์ จันทวานิช (2540 : 146 - 148) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

1. ผู้วิจัยต้องตั้งเกณฑ์ขึ้นสำหรับการคัดเลือกเอกสาร และหัวข้อที่จะทำการวิเคราะห์ ใครก็ตามที่มาเป็นผู้วิเคราะห์เนื้อหาต่อไป จะได้มีเกณฑ์และระเบียบเดียวกันในการคัดเลือก ไม่ใช่ผู้วิเคราะห์แต่ละคนต่างก็มีเกณฑ์ของตนและรับช่วงงานต่อกันไม่ได้
2. ผู้วิจัยต้องวางเค้าโครงของข้อมูล โดยการทำรายชื่อคำหรือข้อความในเอกสารที่จะถูกนำมาวิเคราะห์แล้วแบ่งไว้เป็นประเภท (Categories) การทำเช่นนี้จะช่วยให้การวิเคราะห์มีความสม่ำเสมอ ผู้วิเคราะห์สามารถตัดสินใจได้ว่าคำหรือข้อความใดออกมาจากเอกสารหรือตัวบท (Text) และจะทิ้งคำหรือข้อความใดออกไป
3. ผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูลเอกสารที่นำมาวิเคราะห์ด้วย ดังที่ได้กล่าวแล้วในเรื่องวิธีใช้ข้อมูลเอกสาร ผู้วิจัยควรตั้งคำถามเกี่ยวกับเอกสารที่นำมาวิเคราะห์ เช่น ใครเป็นผู้เขียน เขียนให้ใครอ่าน ช่วงเวลาที่เขียนเป็นอย่างไร ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้การวิเคราะห์เป็นไปอย่างลึกซึ้งขึ้น การพิจารณาเอกสารในสภาพที่เป็นองค์ประกอบจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น การบรรยายคุณลักษณะเฉพาะของเนื้อหา โดยไม่โยงไปสู่ลักษณะของเอกสารของผู้ส่งสาร และผู้รับสาร จะทำให้ผลการวิเคราะห์มีคุณค่าน้อย แต่ถ้าได้มีการเปรียบเทียบคุณลักษณะของเนื้อหาเข้ากับบริบทของเอกสารและมีการโยงคุณลักษณะดังกล่าวเข้ากับกรอบแนวคิดทฤษฎีที่เหมาะสมที่ผู้วิจัยเลือกมาเปรียบเทียบจะทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความกว้างขึ้น และนำไปสู่การอ้างใช้กับข้อมูลอื่น ๆ ได้
4. โดยปกติการวิเคราะห์เนื้อหาจะกระทำกับเนื้อหาตามที่ปรากฏ (Manifest Content) ในเอกสารมากกว่ากระทำกับเนื้อหาที่ซ่อนอยู่ (Latent Content) การวัดความถี่ของคำหรือข้อความในเอกสารก็หมายถึงคำหรือข้อความที่มีอยู่ ไม่ใช่คำหรือข้อความที่ผู้วิจัยตีความได้ การตีความข้อความจะกระทำในอีกขั้นตอนหนึ่งภายหลัง เมื่อผู้วิจัยจะสรุปข้อมูลความเชื่อถือได้ในการวิเคราะห์เนื้อหา

อุทุมพร จามรมาน (2531 : 14 - 15) ได้อธิบายถึงความเชื่อถือได้ของผลการวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

การวิเคราะห์เนื้อหามักอิงกับผู้วิเคราะห์เป็นส่วนใหญ่ จะเห็นได้ว่าผลการวิเคราะห์เนื้อหาเดียวกัน แต่ต่างที่คนวิเคราะห์มักให้คำตอบแตกต่างกัน ทั้งนี้มาจากแหล่งความคลาดเคลื่อนหลายอย่าง เช่น ลักษณะและความสามารถของผู้วิเคราะห์ ความสมบูรณ์ของข้อมูล การสุ่มข้อมูลมาวิเคราะห์ วิธีการวิเคราะห์ และการจัดทำรายงานความเชื่อถือได้ในที่นี้จำแนกออกเป็นความเที่ยง (Reliability) กับความตรง (Validity) ความเที่ยงของผลการวิเคราะห์เนื้อหา มีความหมาย 3 อย่าง คือ

1. ความคงที่ แหล่งความคลาดเคลื่อนมาจากผู้วิเคราะห์ มีความไม่แน่นอนในการพิจารณา วิเคราะห์ และสรุปความหมาย การตรวจสอบความคงที่ ทำได้โดยการวิเคราะห์ซ้ำแล้วเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ทั้งสองครั้งว่าแตกต่างกันหรือเหมือนกัน

2. ความเหมือนเดิม แหล่งความคลาดเคลื่อนมาจากความไม่คงเส้นคงวาของผู้วิเคราะห์แต่ละคน และความไม่สอดคล้องของผลการวิเคราะห์หลายคน เช่น ผู้วิเคราะห์ให้รหัสแตกต่างกันออกไปทั้ง ๆ ที่เห็นเรื่องเดียวกัน หรือผู้วิเคราะห์สองคนแปลเนื้อหาต่างกัน การตรวจสอบความเที่ยงแบบนี้ได้โดยการตรวจสอบทุกขั้นตอน

3. ความแม่นยำ แหล่งความคลาดเคลื่อนมาจากความไม่คงเส้นคงวาของผู้วิเคราะห์แต่ละคน ความไม่สอดคล้องของผลการวิเคราะห์ด้วยตนเองและผลการวิเคราะห์แตกต่างจากมาตรฐาน หรือเกณฑ์ที่ยอมรับกัน วิธีตรวจสอบความเที่ยงแบบนี่คือการตรวจสอบเกี่ยวกับเกณฑ์หรือมาตรฐานทุก ๆ ขั้นตอน

3.6.7 ความตรงของผลการวิเคราะห์เนื้อหา

มีความหมายว่าผลวิเคราะห์สอดคล้องกับความเป็นจริงมากน้อยเพียงใด ความตรงของผลวิเคราะห์เนื้อหามี 5 ประเภท คือ

1. ความตรงที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล หมายความว่า ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์สอดคล้องกับข้อเท็จจริงมากน้อยเพียงใด หรืออีกนัยหนึ่งคือ นำเนื้อหาที่ถูกต้องมาวิเคราะห์หรือไม่

2. ความตรงตามความหมาย หมายความว่ามีการวิเคราะห์เนื้อหาจัดกลุ่มเนื้อหาให้คำจำกัดความของคำตรงตามความหมายหรือไม่ วิธีการตรวจสอบความตรงแบบนี้ได้โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญอื่นมาตรวจสอบ

3. ความตรงตามการสุ่ม ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าเอกสารสิ่งพิมพ์เนื้อหาสาระที่จะนำมาวิเคราะห์นี้มีปริมาณมาก จำเป็นต้องมีการสุ่มออกมา เช่น การวิเคราะห์โปรแกรมทางโทรทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน การสุ่มโปรแกรมจึงมีความสำคัญมาก การระบุประชากรของเนื้อหาจึงมีความจำเป็น การอธิบายการสุ่มตัวอย่างอย่างไม่ลำเอียงเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการตรวจสอบความตรงแบบนี้

4. ความตรงตามวิธีการ ผลการวิเคราะห์น่าจะสอดคล้องกับทฤษฎีหลักการวิเคราะห์ออกมาเหมือนกัน

5. ความตรงตามทฤษฎี ผลการวิเคราะห์น่าจะสอดคล้องกับทฤษฎีหลักการหรือข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง

3.6.8 ประโยชน์ของการวิเคราะห์เนื้อหา

อุทุมพร จามรมาน (2531 : 34 - 35) ได้สรุปประโยชน์ของการวิเคราะห์เอกสารไว้ ดังนี้

1. ทำให้ทราบสภาพปัจจุบันของสิ่งที่ศึกษา
2. ทำให้ทราบแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้
3. เพื่อสำรวจจุดอ่อนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน
4. ใช้เป็นเทคนิคหนึ่งในการศึกษาพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลง
5. เป็นแนวทางในการค้นหาข้อแตกต่างระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในเชิงปฏิบัติ ซึ่งอาจเปรียบเทียบลักษณะและผลของการปฏิบัติงานได้
6. ใช้ประเมินผลงานว่าสอดคล้องตามเป้าหมายหรือทฤษฎีที่ตั้งไว้หรือไม่
7. ใช้สำรวจความลำเอียง ทศนคติ หรือความคิดเห็นอื่น ๆ ที่สอดแทรกอยู่ในการปฏิบัติงาน

สุรเดช พันธุ์วิเศษ (2532 : 32) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

การวิเคราะห์เนื้อหาได้เปรียบการวิจัยประเภทอื่น ๆ คือ ประหยัดค่าใช้จ่าย และเวลาไม่จำเป็นต้องใช้นักวิจัยหลายคน ไม่ต้องใช้เครื่องมือมากมาย การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นระเบียบวิธีที่มีความสะดวกต่อการดำเนินงานวิจัย ข้อดีอีกประการหนึ่ง คือ การวิเคราะห์เนื้อหา มีลักษณะของความไม่สอดใส่ นั่นคือ การที่นักวิจัยไม่เข้าไปยุ่งย่ำและสอดแนมเกี่ยวกับพฤติกรรม การดำเนินชีวิตและความรู้สึกนึกคิดของประชากร เพราะสิ่งที่ศึกษาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว เอกสาร และสิ่งต่าง ๆ ไม่มีชีวิตจิตใจ และไม่ทำให้นักวิจัยต้องวิตกกังวลต่อการยุ่งเกี่ยวในเรื่องราวของผู้อื่น

ประโยชน์ของการวิเคราะห์เนื้อหา สามารถสรุปได้ว่า เป็นการศึกษาวิจัย จากเอกสารที่มีผู้ได้ทำไว้แล้ว เพื่อจะได้ทราบสภาพปัจจุบัน รวมทั้งแนวโน้มในอนาคต และได้เห็น จุดอ่อนต่าง ๆ เพื่อเป็นสารสนเทศครั้งต่อไป

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป การวิเคราะห์ข้อมูลแบบนี้มีอยู่ด้วยกัน 3 ชนิด ดังนี้ (สมโภชน์ ถิ่นปฐุ 2557 : 34 - 37)

3.7.1 การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) คือ การตีความสร้างข้อสรุป ข้อมูลจากสิ่งที่เป็นรูปธรรม หรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น เช่น พิธีกรรม การดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ การทำงาน ฯลฯ เมื่อผู้วิจัยได้เห็นหรือสังเกตหลาย ๆ เหตุการณ์ต่าง ๆ แล้วจึงลงมือสรุป แต่หาก ข้อมูลนั้นยังไม่ได้รับการตรวจสอบอื่น ๆ ก็ถือว่า ผลที่ได้เป็นสมมุติฐาน หากได้รับการยืนยันก็ถือว่าเป็นข้อสรุปได้ ในการที่ข้อสรุปไม่ได้รับการยืนยันนั้น เรียกว่าสมมุติฐานชั่วคราว เช่น สมมุติฐาน ที่อาจตั้งขึ้นจากการพิจารณาข้อมูลเบื้องต้น จากนั้นจึงศึกษารวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม ดังนั้น ตลอดเวลาที่ นักวิจัยทำการวิจัย และลงมือวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น มีการบันทึกโดยจำแนกออกเป็น 6 ขั้นตอน ในหนึ่งเหตุการณ์ได้แก่ใคร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร อะไร มีความหมายอย่างไรในการทำสิ่งเหล่านี้ นักวิจัยจะต้องหัดสนใจ และมีวุฒิภาวะ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งโดยปกติแล้วจะทำได้โดยการบันทึก ซึ่งเป็นการบังคับให้ผู้วิจัยวิเคราะห์ในระดับหนึ่ง และสร้างเป็นข้อสรุปในการพิสูจน์สมมุติฐานนั้น

การวิจัยเชิงคุณภาพแตกต่างจากการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีการตีกรอบทฤษฎีแต่ผู้วิจัยจะไม่กำหนดสมมุติฐานจากการรอบแนวคิดอันใดอันหนึ่งได้โดยเฉพาะ ตรงกับผู้วิจัยจะปรับและเปลี่ยนสมมุติฐานอยู่เสมอโดยการพิสูจน์สมมุติฐานเหล่านั้นตลอดเวลา สมมุติฐานอาจถูกหรือผิดก็ได้ เมื่อสมมุติฐานนี้ถูกพิสูจน์และตรวจสอบแล้ว จึงจะเป็นข้อสรุป ซึ่งจะเห็นได้ว่าการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ หัวใจสำคัญอยู่ที่การสร้างสมมุติฐาน

3.7.2 การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิด คำว่า Typologies หมายถึง ขั้นตอนของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง วิธีการวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูลมีอยู่ 2 วิธี คือแบบใช้ทฤษฎีและแบบไม่ใช้ทฤษฎี ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะวิธีแบบใช้ทฤษฎี ซึ่งเป็นการแยกชนิดในเหตุการณ์นั้น ๆ โดยการยึดแนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบ ซึ่งสามารถแยกชนิดออกได้ ดังนี้

3.7.2.1 การกระทำ คือ เหตุการณ์หรือสถานการณ์หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง

3.7.2.2 กิจกรรม คือ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ชนบประเพณีที่เกิดขึ้นในลักษณะต่อเนื่อง มีความผูกพันกับคนบางกลุ่ม

3.7.2.3 ความหมาย คือ การที่บุคคลอธิบายหรือสื่อสารในความหมายเกี่ยวกับการกระทำหรือกิจกรรมอาจเป็นการให้ความหมายในลักษณะเกี่ยวกับโลกทัศน์

3.7.2.4 ความสัมพันธ์ คือ ความเกี่ยวข้องระหว่างบุคคลหลาย ๆ คน ในสังคมที่ศึกษาในรูปแบบหนึ่ง อาจเป็นการให้ความหมายในลักษณะเกี่ยวกับโลกทัศน์

3.7.2.5 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม คือ การที่บุคคลมีความผูกพัน และเข้าร่วมกิจกรรมหรือปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์

3.7.2.6 สภาพหรือเหตุการณ์ คือ สภาพการณ์ที่การกระทำ หรือกิจกรรมเกิดขึ้นจริง ผู้วิจัยจะต้องแยกออกเป็นขั้นตอน เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ และตรวจสอบ ซึ่งในการวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยจะต้องพยายามตอบคำถามว่าสิ่งที่วิเคราะห์นั้น มีรูปแบบอย่างไร เกิดขึ้นอย่างไร ซึ่งการตอบคำถามเหล่านั้นจะต้องอาศัยการเก็บข้อมูลหลายอย่าง หลายวิธี ผู้วิจัยเองจะต้องวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง และรอบคอบ เพราะเหตุที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดขึ้นจากเรื่อง ๆ เดียว ดังนั้นจึงมีผลกระทบ และเรื่องอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งสาเหตุต่าง ๆ นั้น อาจแบ่งออกได้เป็น

- 1) เกิดขึ้นจากสาเหตุเดียว
- 2) หลายสาเหตุแต่ไม่ซับซ้อน
- 3) หลายสาเหตุ ซึ่งพอกพูนทำให้ซับซ้อน ซึ่งโดยปกติแล้ว กรอบทฤษฎี

ที่นิยม ผู้วิจัยจะได้กำหนดหน่วยวิเคราะห์ให้แก่ข้อมูลด้วย

3.7.3 การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) คือ การใช้วิธีการเปรียบเทียบโดยการนำข้อมูลมาเทียบเป็นปรากฏการณ์ มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น

สามารถทำได้โดยการที่ผู้วิจัยสังเกต หรือรวบรวมข้อมูลได้หลาย ๆ อย่าง แล้วนำมาแยกตามชนิด นำมาเปรียบเทียบกันโดยทำตารางหาความสัมพันธ์จากสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น และสรุปผลออกมา

ขั้นตอนในการวิเคราะห์แบบเปรียบเทียบมี 4 ขั้นตอน คือ

1. เปรียบเทียบเหตุการณ์ โดยการแยกเหตุการณ์ออกเป็นประเภท
2. ประมวลประเภทของข้อมูลและคุณลักษณะของประเภทเข้าด้วยกัน

เป็นการสังสมข้อค้นพบ หรือข้อสรุปย่อย ๆ จากการเปรียบเทียบประเภทของข้อมูล และคุณลักษณะของประเภทซึ่งกันและกัน เมื่อเปรียบเทียบแล้ว ผู้วิจัยก็จะเริ่มเชื่อมโยงข้อมูลเหล่านั้น ทำให้เกิดความสัมพันธ์และเกิดเป็นแนวคิดย่อย ๆ ขึ้น

3. ขยายวงของการเปรียบเทียบแล้ว เลือกเฟ้นเป็นเหตุการณ์ที่เป็นกุญแจสำคัญ ผู้วิจัยจะใช้กรอบแนวคิดที่ได้จากการสรุปลักษณะความสัมพันธ์ของข้อมูลในเหตุการณ์ต่าง ๆ มาพิจารณาเหตุการณ์อื่น ๆ ที่มีอยู่ เมื่อขยายวงของการเปรียบเทียบออกไป คุณสมบัติที่ได้คล้ายคลึงและที่แตกต่างกันของข้อมูลก็ยิ่งมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งทำให้ผู้วิจัยพบข้อสรุปได้

4. สร้างข้อสรุป เมื่อผู้วิจัยได้เปรียบเทียบจนข้อมูลอิมตัวแล้ว สิ่งที่ผู้วิจัยจะต้องทำต่อ คือ การตัดทอนคุณลักษณะของข้อมูลที่เปรียบเทียบกันจนเหลือแต่คุณลักษณะร่วมที่มีความหมายและมีความสัมพันธ์แล้ว นักวิจัยก็จะสร้างข้อสรุปจากข้อมูลนั้น ๆ

โดยสรุป การวิเคราะห์เป็นกระบวนการที่รวมถึงกิจกรรมหลายอย่างที่มีมุ่งไปสู่การทำ ความเข้าใจ ข้อมูลที่ได้มา ได้แก่ การตีความสร้างข้อสรุป การจำแนกชนิด และการเปรียบเทียบ ข้อมูล การเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ เพื่อหาคำอธิบายและข้อสรุปทั้งหมดเพื่อหาคำตอบภายใต้กรอบความคิด หรือทฤษฎี เพื่อให้ได้คำตอบที่น่าเชื่อถือและแม่นยำที่สุด

งานวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิเคราะห์ในประเทศ

พัฒนา จันทนา และคณะ (2551 : บทคัดย่อ) ได้วิเคราะห์หลักสูตรการผลิตครู การศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ หลักสูตรการผลิตครูขั้นพื้นฐานในด้านโครงสร้างหลักสูตร เนื้อหากระบวนวิชา กระบวนการจัดการเรียน การสอน การวัดและประเมินผล และเพื่อพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชากร ในการวิจัย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาสังคมศึกษา จำนวน 19 คน วิทยาศาสตร์ จำนวน 15 คน คณิตศาสตร์ จำนวน 22 คน ภาษาไทย จำนวน 16 คน และภาษาอังกฤษ จำนวน 26 คน อาจารย์ผู้สอนวิชาแกน จำนวน 7 คน อาจารย์ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องกับหลักสูตร จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์หลักสูตร และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ หลักสูตรการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ด้านโครงสร้างหลักสูตร นักศึกษา อาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร วิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตร จำนวน 174 - 176 หน่วยกิต ว่ามีความเพียงพอ ในส่วนของ ความเหมาะสมอาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิเคราะห์ว่าหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชา เฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรีมีความเหมาะสม แต่นักศึกษาวิเคราะห์ว่าหมวดวิชาเฉพาะกลุ่มวิชาเอก ไม่เหมาะสม

2. ด้านเนื้อหากระบวนวิชา

2.1 เนื้อหากระบวนวิชาแกน นักศึกษาวิเคราะห์ว่าเนื้อหากระบวนวิชาแกน นำไปใช้ประโยชน์ได้มากในการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาตนเอง การศึกษาต่อ และนำไปใช้ประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพอื่น ๆ ได้ปานกลาง ส่วนอาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร วิเคราะห์ว่านำไปใช้ประโยชน์ได้มากทุกด้าน นอกจากนี้ นักศึกษาวิเคราะห์ว่า เนื้อหากระบวนวิชาแกน ทุกกระบวนวิชามีความน่าสนใจ ความทันสมัย ความเหมาะสมกับจำนวนหน่วยกิต ความสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ ความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ความเหมาะสมกับการวัดและ ประเมินผลปานกลาง แต่อาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิเคราะห์ว่ามาก

2.2 เนื้อหากระบวนวิชาเอก อาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิเคราะห์ว่า เนื้อหากระบวนวิชาเอกบังคับและเลือกบังคับของทั้ง 5 สาขาวิชา นักศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ในการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาตนเอง การศึกษาต่อ การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และการประกอบ อาชีพอื่น ๆ ได้มากเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังมีความน่าสนใจ ความทันสมัย ความเหมาะสม กับจำนวนหน่วยกิต ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลมากด้วย

3. กระบวนการจัดการเรียนการสอน

3.1 กระบวนการจัดการเรียนการสอนกระบวนวิชาแกน นักศึกษา ทั้ง 5 สาขาวิชาวิเคราะห์ว่า ผู้สอนปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ ทั้งมากและปานกลาง ส่วนอาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิเคราะห์ว่ากิจกรรมการเรียนการสอนที่ปฏิบัติมีทั้งมาก และปานกลาง

3.2 กระบวนการจัดการเรียนการสอนกระบวนวิชาเอก นักศึกษา ทั้ง 5 สาขาวิชาวิเคราะห์ว่า กระบวนวิชาเอกทางการศึกษาทั้งวิชาบังคับและบังคับเลือก ผู้สอน ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ มาก ส่วนกระบวนวิชาเอกทางด้านเนื้อหาทั้งวิชาบังคับ และบังคับเลือก ผู้สอนปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ มากและปานกลาง

4. ด้านการวัดและประเมินผล นักศึกษาทั้ง 5 สาขาวิชาวิเคราะห์ว่า ระเบียบ การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนมีความเหมาะสมมาก ส่วนอาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้อง กับหลักสูตรวิเคราะห์ว่ามีความเหมาะสมมากทุก ๆ ด้าน

ส่วนการพัฒนาหลักสูตรนั้น โครงสร้างหลักสูตรในหมวดเฉพาะ กลุ่มวิชาเอก
ทางการศึกษาควรเพิ่มกระบวนวิชาให้มากขึ้น และปรับลดกลุ่มวิชาเอกทางด้านเนื้อหา ในส่วนของ
เนื้อหากระบวนวิชาโดยเฉพาะหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มวิชาแกน กระบวนวิชา 100200 ควรปรับเนื้อหา
ให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพครูได้มากยิ่งขึ้น และควรปรับเนื้อหากระบวนวิชา 100201
ให้ทันสมัย ตลอดจนปรับจำนวนหน่วยกิตให้เหมาะสมกับเนื้อหากระบวนวิชา 100204 และ 100400
สำหรับกระบวนจัดการเรียนการสอน อาจารย์ผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการทดสอบก่อนเรียน
การจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม
และการกำหนดเกณฑ์การวัดประเมินผล

สมโภชน์ ถิ่นปรุ (2557 : 114 - 115) ได้วิเคราะห์การจัดการศึกษาภาคการศึกษา
ฤดูร้อน ระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2553 - 2555 มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิเคราะห์
ปรากฏ ดังนี้

1. ด้านการเปิดรายวิชา พบว่า มหาวิทยาลัยเปิดรายวิชาให้นักศึกษาได้สำเร็จ
ในระดับสูงมาก คือ เกินกว่าร้อยละ 90 ในทุกปีการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นการขอเปิดรายวิชา
เพิ่มเติม เฉลี่ย 3 ปีการศึกษา เท่ากับร้อยละ 61.08 ส่วนใหญ่เปิดรายวิชาให้กับนักศึกษาภาคปกติ
เฉลี่ย 3 ปีการศึกษา เท่ากับร้อยละ 60.24 ส่วนใหญ่เปิดรายวิชาแบบมีเงื่อนไข
เฉลี่ย 3 ปีการศึกษา เท่ากับร้อยละ 75.16 รายวิชาที่เปิดส่วนใหญ่อยู่ในหมวดวิชาเฉพาะด้าน
เฉลี่ย 3 ปีการศึกษา เท่ากับร้อยละ 70.53 และมีการจำกัดจำนวนนักศึกษาที่จะลงทะเบียนเรียน
เฉลี่ย 3 ปีการศึกษา เท่ากับร้อยละ 97.19

2. ด้านการลงทะเบียนเรียนของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 2
ลงทะเบียนเรียนภาคการศึกษาฤดูร้อนมากที่สุด เฉลี่ย 3 ปีการศึกษา เท่ากับร้อยละ 31.24
และชั้นปีที่ 4 ลงทะเบียนเรียนน้อยที่สุด เฉลี่ย 3 ปีการศึกษา เท่ากับร้อยละ 13.21
ส่วนใหญ่เป็นการลงทะเบียนเรียนปกติ เฉลี่ย 3 ปีการศึกษา เท่ากับร้อยละ 89.72 นักศึกษา
ที่ลงทะเบียนเรียนที่มีเงื่อนไขเพื่อแก้ F เฉลี่ย 3 ปีการศึกษา เท่ากับร้อยละ 39.14 นักศึกษา
ที่ลงทะเบียนเรียนที่มีเงื่อนไขอื่น อาทิ Regrade, สะสมหน่วยกิตเพื่อให้จบการศึกษาที่กำหนด
หรือจบตามแผนการศึกษา เฉลี่ย 3 ปีการศึกษา เท่ากับร้อยละ 60.86 และจำนวนหน่วยกิต
ที่นักศึกษาลงทะเบียนเรียน เฉลี่ย 3 ปีการศึกษาเท่ากับ 6.4 หน่วยกิต

3. ด้านผลการเรียน พบว่า เฉลี่ย 3 ปีการศึกษา นักศึกษาได้คะแนนระดับ A
ร้อยละ 56.83 ระดับคะแนน B+ ร้อยละ 17.73 ระดับคะแนน B ร้อยละ 10.43 ระดับคะแนน
C+ ร้อยละ 5.83 ระดับคะแนน C ร้อยละ 3.60 ระดับคะแนน D+ ร้อยละ 1.97 ระดับคะแนน
D ร้อยละ 1.84 ระดับคะแนน F ร้อยละ 1.57

4. ค่าธรรมเนียมการศึกษาที่นักศึกษาต้องจ่าย เฉลี่ย 3 ปีการศึกษา เท่ากับ
57,154,666 บาท

2. งานวิเคราะห์ต่างประเทศ

Pacheco, Victor Michale (2003 : 3878-A) ได้วิเคราะห์นโยบายที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในนิวเม็กซิโก การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับบริบททั่วไปและสถานะของการศึกษาระดับอุดมศึกษาในนิวเม็กซิโกเพื่อระบุว่ามีความสัมพันธ์ของนโยบายของรัฐที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือไม่ ผลการวิเคราะห์ที่ได้จะนำมาวิเคราะห์กับโมเดลเชิงแนวคิด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาให้เห็นผลกระทบของนโยบายที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา วัตถุประสงค์ของการศึกษาเชิงคุณภาพ คือ เพื่อทดสอบโมเดลเชิงแนวคิดเพื่อหาข้อยืนยัน กลั่นกรอง และปรับปรุง โดยอยู่บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ในกรณีของนิวเม็กซิโก ข้อมูลปฐมภูมิของการศึกษาค้นคว้านี้เก็บรวบรวมโดยการสัมภาษณ์ผู้นำของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในนิวเม็กซิโก องค์กรที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหาร และผู้กำหนดนโยบาย โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย หรือเอกสารตีพิมพ์ของรัฐ รวมถึงการสังเกตจากสถานที่จริง มีการนำระบบการสร้างดัชนีหรือรหัสมาใช้เพื่อวิเคราะห์โดยโปรแกรมข้อมูลเชิงคุณภาพ รวบรวม คัดแยก และเก็บข้อมูล เมื่อข้อมูลถูกคัดแยกและกำหนดรหัสการวิเคราะห์เชิงแมทริกซ์แล้ว จะถูกนำมาใช้เพื่อสรุปผลและวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บในนิวเม็กซิโกแสดงให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายและการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ไม่ได้กล่าวไว้ในโมเดลเชิงความคิดที่นำมาทดสอบ มีความชัดเจนและยืนยันได้ว่าผลกระทบของนโยบายที่มีต่อการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาไม่ได้กล่าวไว้ในโมเดลเชิงวิเคราะห์ที่นำมาทดสอบ โดยการวิเคราะห์ที่นิวเม็กซิโกนั้นไม่สามารถบรรยายได้แน่ชัดว่าสอดคล้องกับโมเดลเชิงความคิดที่นำมาทดสอบเช่นเดียวกันที่การวิเคราะห์แสดงให้เห็นชัดเจนว่าการขาดอิทธิพลของนโยบายที่มีต่อผลของการดำเนินงานของรัฐทางใดทางหนึ่งนั้นยังไม่สามารถนำมากล่าวถึงได้อย่างชัดเจนในโมเดลเชิงความคิดที่นำมาทดสอบได้ ดังนั้น จึงเป็นผลที่ว่าโมเดลเชิงความคิดที่ได้จะสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบจากนโยบายที่มีต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษาในนิวเม็กซิโก นอกจากนั้น จากผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าตัวแปรของการสร้างนโยบายมีดังนี้ คือ

- 1) มีระดับของอิทธิพลที่แตกต่างกันต่อผลการดำเนินงาน
- 2) อาจจะมีผลกระทบที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับตัวแปรของนโยบายอื่น ๆ
- 3) ดำเนินการเป็นอิสระ และ
- 4) ดำเนินการในทิศทางตรงกันข้ามกับตัวแปรของนโยบาย

Mills, Leslie S. (2015 : unpagged-E) ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระเบียบวิธีการลงทะเบียน การคงอยู่ของนักศึกษา และการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา ตัวแปรส่วนบุคคลและตัวแปรของสถาบันถูกระบุว่ามีความสัมพันธ์กับการคงอยู่ของนักศึกษา ข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา พื้นฐานความรู้เดิม ความตั้งใจเล่าเรียน และความมุ่งมั่นถูกบูรณาการร่วมกันเข้าสู่สถาบันและเป็นตัวแปรเชิงสถาบันที่งานวิจัยต่าง ๆ ได้ระบุว่าเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการคงอยู่ของนักศึกษา การศึกษาค้นคว้านี้เน้นถึงปัจจัยเชิงสถาบันเกี่ยวกับระเบียบวิธีการลงทะเบียนที่ได้ระบุไว้

ตามระยะเวลาในการลงทะเบียน และความสัมพันธ์ที่มีต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา และการคงอยู่ การศึกษาครั้งนี้มีสมมุติฐานการวิจัย คือ 1) มีความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการลงทะเบียนและการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาโดยวัดจากเกรดเฉลี่ยปลายเทอมจริงหรือไม่ 2) มีความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการลงทะเบียนและการคงอยู่ของนักศึกษาโดยวัดจากการลงทะเบียนในภาคการศึกษาถัดไปจริงหรือไม่ และ 3) มีความแตกต่างกันเกิดขึ้นหรือไม่ระหว่างนักศึกษาที่มีเพศ อายุ สถานะแรกเข้า การได้รับทุนสนับสนุนการศึกษา และระเบียบวิธีการลงทะเบียนแตกต่างกัน ตัวแปรอิสระถูกทดสอบโดย t-test และ Chi-square เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งกำหนดระดับนัยสำคัญที่ .05 การทดสอบด้วย t-test ถูกนำมาใช้เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของเกรดเฉลี่ยระหว่างผู้ลงทะเบียนล่วงหน้า ผู้ลงทะเบียนตามระยะเวลา และผู้ลงทะเบียนช้ากว่าเวลาที่กำหนดไว้ ความแตกต่างของเกรดเฉลี่ยระหว่างผู้ลงทะเบียนล่วงหน้าหรือผู้ลงทะเบียนตามระยะเวลาและผู้ลงทะเบียนช้ากว่าเวลาที่กำหนดไว้ พบว่า มีความแตกต่างทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ การทดสอบโดย Chi-square ได้นำมาทดสอบความเป็นอิสระในการระบุความแตกต่างที่มีนัยสำคัญนั้นเกิดขึ้นหรือไม่ระหว่างผู้ลงทะเบียนล่วงหน้า ผู้ลงทะเบียนตามระยะเวลา และผู้ลงทะเบียนช้ากว่าเวลาที่กำหนดไว้ รวมถึงความถี่ของการลงทะเบียนในภาคการศึกษาถัดไปได้ พบว่า ผู้ที่ลงทะเบียนล่าช้ากว่าเวลาที่กำหนดไว้ จะกลับมาลงทะเบียนซ้ำในภาคการศึกษาถัดไปในอัตราที่ต่ำกว่าผู้ลงทะเบียนล่วงหน้าหรือผู้ลงทะเบียนตามระยะเวลา ทั้งนี้ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างระเบียบวิธีการลงทะเบียนและอายุ อย่างไรก็ตาม พบความแตกต่างทางสถิติระหว่างกลุ่มเพศและระเบียบวิธีการลงทะเบียน การศึกษานี้พบว่านักศึกษาชายจะลงทะเบียนล่าช้ากว่านักศึกษาหญิง โดยที่สถานะแรกเข้าและนักศึกษาที่ได้รับทุนสนับสนุนไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระเบียบวิธีการลงทะเบียน ผลของการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยทางสถิติเกิดขึ้นระหว่างระยะเวลาของการลงทะเบียนของนักเรียนและความสำเร็จของนักศึกษา รวมทั้งอัตราคงอยู่ของนักศึกษา และนักศึกษาที่ลงทะเบียนล่าช้าจะแสดงให้เห็นถึงความคงอยู่ในเทอมต่อไปน้อยลงและแสดงความสำเร็จทางวิชาการน้อยด้วย

Weiyi, Wang (2015 : 183 - 200) ได้วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างชนชั้นในโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาตั้งแต่ ปี 1982 ถึง 2010 จากการสำรวจเชิงประจักษ์ในมหาวิทยาลัย 16 แห่ง ของประเทศจีน ผลจากการสำรวจเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นว่าใน 30 ปีที่ผ่านมา มีการขยายโอกาสทางการศึกษาเพียงเล็กน้อยในช่วงตอนต้นปี 1990 ความแตกต่างโดยรวมของโอกาสในการศึกษาระดับอุดมศึกษาของเด็กทุกชนชั้นของประเทศจีนมีอัตราลดลง ส่วนด้านเพศที่ต่างกันส่งผลให้โอกาสทางการศึกษาในระดับประถมศึกษามีความแตกต่างกัน สำหรับการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยชั้นนำได้มีการขยายพื้นที่และลดความแตกต่างในการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาทั่ว ๆ ไปและสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ลดลงตั้งแต่ปี 1983 จากการศึกษาพบว่า สอดคล้องกับทฤษฎี MMI และ MEI ทั้งนี้ เหนือกว่าวัดหรือการประเมิน

ต่าง ๆ ได้ถูกนำมาใช้เพื่อเพิ่มคุณภาพในการเข้าศึกษาในสถานศึกษาระดับปริญญาตรีทั่ว ๆ ไป และสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการให้โอกาสในการเข้าสู่สถาบันอุดมศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกันในสังคมทุกชนชั้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สุทัศน์ ชันเลข (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสาเหตุการลาออกและการฟื้นสภาพการเป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสาเหตุการลาออกและการฟื้นสภาพการเป็นนักศึกษาในลักษณะต่าง ๆ และเปรียบเทียบความแตกต่างการฟื้นสภาพการเป็นนักศึกษาระหว่างนักศึกษากาคปกติและนักศึกษากาพิเศษ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาการฟื้นสภาพการเป็นนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ จำนวนนักศึกษาที่ฟื้นสภาพการเป็นนักศึกษาแล้วกลับเข้ามาศึกษาใหม่ในคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ข้อมูลลักษณะการฟื้นสภาพการเป็นนักศึกษาจากประกาศของมหาวิทยาลัยและฐานข้อมูลของหน่วยทะเบียนคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุของการลาออกของนักศึกษาส่วนใหญ่เนื่องมาจากนักศึกษาต้องการสมัครสอบเข้าใหม่ในสาขาวิชาที่ต้องการ ส่วนการฟื้นสภาพการเป็นนักศึกษาเนื่องมาจากผลการเรียนและกลับเข้ามาศึกษาใหม่ในคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีสาเหตุจากนักศึกษามีความรู้พื้นฐานไม่ดีพอ ขาดความขยัน ไม่ชอบสาขาที่ได้รับการคัดเลือก ทำกิจกรรมมากเกินไป และขาดผู้แนะนำด้านการวางแผนการเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้นักศึกษาต้องฟื้นสภาพการเป็นนักศึกษา เนื่องมาจากผลการเรียนประการหนึ่ง คือ ประกาศ เรื่อง แนวปฏิบัติในการโอนหน่วยกิตจากสถาบันอุดมศึกษา และจากการเปรียบเทียบความแตกต่างการฟื้นสภาพการเป็นนักศึกษาโดยการทดสอบทางสถิติพบว่านักศึกษากาปกติและนักศึกษากาพิเศษไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

กฤติกา สุ่มโยง และคณะ (2552 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลหลักสูตรระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลหลักสูตรระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามสภาพปัญหาของข้อมูลหลักสูตรระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร แบบสอบถามแนวทางแก้ไขปัญหาของข้อมูลหลักสูตร และแบบประเมินความพึงพอใจการใช้ระบบฐานข้อมูลหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ให้บริการ และผู้ใช้บริการ ซึ่งได้แก่ อาจารย์ นักวิชาการศึกษาคณะ และนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยนเรศวร ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันของระบบฐานข้อมูลหลักสูตรระดับปริญญาตรีการทำงานระบบเดิมมีความล่าช้า ต้องผ่านขั้นตอนหลายขั้นตอน และยังมีข้อมูลไม่ครบถ้วนหรือไม่ครอบคลุมความต้องการ

ของผู้ใช้ สภาพปัญหาของข้อมูลหลักสูตรระดับปริญญาตรี ผู้บริหารมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ผู้ให้บริการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก และผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และการออกแบบระบบฐานข้อมูลหลักสูตรมีแนวทางแก้ไขปัญหาของข้อมูลหลักสูตรระดับปริญญาตรี ผู้ใช้มีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด คือ การนำระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาพัฒนาระบบฐานข้อมูลหลักสูตร จัดสรรงบประมาณในการจัดทำหลักสูตรให้เพิ่มขึ้น และควรพัฒนาบุคลากรผู้ให้บริการแทนให้มีความเข้าใจในข้อมูลหลักสูตรที่ให้บริการ และผลการประเมินความพึงพอใจการใช้ระบบฐานข้อมูลหลักสูตรระดับปริญญาตรี มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

เชมิกา แสนโสม และคณะ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทัศนคติและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเลือกสาขาวิชาเรียนในสังกัดคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเลือกสาขาวิชาเรียนในสังกัดคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีการศึกษา 2551 และวิเคราะห์องค์ประกอบในการตัดสินใจเลือกสาขาวิชาเรียนในสังกัดคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อนำผลที่ได้ไปพัฒนาหลักสูตรและระบบการเรียนการสอนต่อไป กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2551 จำนวน 450 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีทัศนคติและความพึงพอใจต่อการเลือกสาขาวิชาเรียนในสังกัดคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทัศนคติของนักศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติและความพึงพอใจต่อการเลือกสาขาวิชาเรียนในสังกัดคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านการพัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.34 ปัญหาและข้อเสนอแนะ พบว่า นักศึกษาต้องการให้คณะวิทยาการจัดการจัดหาเพิ่มกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาหรือกองทุนอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อให้ นักศึกษาสามารถกู้ยืมได้ทุกคน คณะวิทยาการจัดการควรจัดฝึกอบรมวิชาชีพในสาขาวิชาที่เรียนให้มีความรู้ที่พร้อมสามารถปฏิบัติงานได้จริง เช่น การฝึกอบรมคอมพิวเตอร์โปรแกรมต่าง ๆ ฝึกอบรมวิชาชีพทางการบัญชีเพิ่มเติม และวิชาอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับสาขาวิชาที่เรียนให้เป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงาน คณะวิทยาการจัดการควรจัดหาตลาดแรงงานที่รองรับนักศึกษาหลังสำเร็จการศึกษาให้นักศึกษามีความมั่นใจว่า หลังสำเร็จการศึกษาแล้วมีงานรองรับ และต้องการให้คณะวิทยาการจัดการจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์เพิ่มเติมและซ่อมบำรุงเครื่องเก่าให้ใช้งานได้ตามปกติ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และฝึกประสบการณ์ในด้านไอทีและข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของนักศึกษา และควรจัดหาน้ำดื่มที่สะอาดและเพียงพอต่อนักศึกษา ซึ่งมีนักศึกษาเป็นจำนวนมาก คณะวิทยาการจัดการควรจัดอบรมบุคลิกภาพ มารยาทการใช้ชีวิตร่วมกับสังคมได้อย่างถูกต้อง

ชัคตตรีย ระยะสวัสดิ์ และคณะ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสถานภาพนักศึกษาใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ปีการศึกษา 2552 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูล

ของนักศึกษาใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ปีการศึกษา 2552 สำหรับประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาที่เข้ารับการศึกษานอกระบบในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ปีการศึกษา 2552 ทั้งภาคปกติและภาค กศ.ปช. จำนวน 11 หลักสูตร ได้แก่ วิศวกรรมบัณฑิต วิทยาศาสตร์บัณฑิต ศิลปศาสตรบัณฑิต บริหารธุรกิจบัณฑิต นิติศาสตรบัณฑิต รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต เศรษฐศาสตรบัณฑิต อุตสาหกรรมศาสตรบัณฑิต นิเทศศาสตรบัณฑิต ศิลปะกรรมศาสตรบัณฑิต และสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต รวมทั้งสิ้น 6,523 คน ในการวิจัยครั้งนี้มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 4,932 คน คิดเป็นร้อยละ 75.61 ของจำนวนนักศึกษาใหม่ แบ่งออกเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยภาค กศ.ปช. จำนวน 3,720 คน และนักศึกษาภาค กศ.ปช. จำนวน 1,212 คน ด้วยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1. ข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา

นักศึกษาใหม่ภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ปีการศึกษา 2552 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 74.57 มีอายุระหว่าง 19 - 20 ปี ร้อยละ 57.93 ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา ร้อยละ 74.41 และอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ร้อยละ 66.53 ส่วนนักศึกษาใหม่ภาค กศ.ปช. ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 61.72 อายุอยู่ระหว่าง 21 - 25 ปี ร้อยละ 51.07 โดยมากนักศึกษามีสถานะโสด ร้อยละ 80.53 ซึ่งส่วนมากประกอบอาชีพลูกจ้าง/พนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุด ร้อยละ 24.01 และมีเงินเดือนต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน มากที่สุด ร้อยละ 44.22 สำหรับภูมิลำเนาของนักศึกษาส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา คิดเป็นร้อยละ 80.12 และตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 51.32

2. ข้อมูลการศึกษาของนักศึกษา

นักศึกษาใหม่ภาคปกติ ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดก่อนเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา คือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (จากระบบโรงเรียน) ร้อยละ 72.98 โดยมีผลการเรียนเฉลี่ยอยู่ที่เกรด 2.51 - 2.99 ร้อยละ 37.20 โดยส่วนใหญ่จบการศึกษาจากสถานศึกษาสังกัดของรัฐบาล คิดเป็นร้อยละ 91.94 โดยปีที่จบการศึกษามากที่สุด คือ ปีการศึกษา 2551 ร้อยละ 79.09 ส่วนนักศึกษาใหม่ภาค กศ.ปช. ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดก่อนเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา คือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ร้อยละ 46.62 โดยมีผลการเรียนเฉลี่ยอยู่ที่เกรด 2.00 - 2.50 ร้อยละ 38.20 โดยนักศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาจากสถานศึกษาสังกัดของรัฐบาล คิดเป็นร้อยละ 73.60 โดยปีที่จบการศึกษามากที่สุด คือ ปีการศึกษา 2550 - 2551 ร้อยละ 52.23

3. ข้อมูลการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

นักศึกษาใหม่ภาคปกติ ส่วนใหญ่เข้ารับการศึกษาดังกล่าวโดยวิธีการสอบคัดเลือกทั่วไป ร้อยละ 69.54 หลักสูตรที่นักศึกษาเข้าเรียนโดยมากเป็นหลักสูตรประเภทปริญญาตรี 4 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.88 เมื่อพิจารณาถึงเหตุผลในการเลือกโปรแกรมวิชาที่ศึกษา นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าตรง

กับความต้องการในการประกอบอาชีพมากที่สุด ร้อยละ 71.91 เมื่อพิจารณาเหตุผลในการเลือกเรียนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นักศึกษาเห็นว่ามิโปรแกรมวิชาที่ตรงกับความต้องการมากที่สุด ร้อยละ 35.24 ทั้งนี้ นักศึกษาได้วางแผนด้านการศึกษาในปีการศึกษาหน้าด้วยการเรียนต่อในสาขาวิชาเดิมที่มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา คิดเป็นร้อยละ 95.51 ส่วนนักศึกษาภาค กศ.ปช. ส่วนใหญ่เข้าศึกษาด้วยเหตุผลว่าเวลาเรียนไม่กระทบกับการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 79.87 โดยส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรประเภทปริญญาตรี 4 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.03 สำหรับเหตุผลในการเลือกโปรแกรมวิชาที่ศึกษาพบว่า นักศึกษาให้เหตุผลว่าตรงกับความต้องการในการประกอบอาชีพมากที่สุด ร้อยละ 60.07 ส่วนเหตุผลในการเลือกเรียนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พบว่า นักศึกษาเลือกเรียนเพราะมีโปรแกรมวิชาที่ตรงกับความต้องการมากที่สุด ร้อยละ 35.51

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ติดตามผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2551 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผู้สำเร็จการศึกษาในประเด็น ภาวะการมีงานทำและคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ประชากร ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2551 จำนวน 2,192 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2551 ที่มารายงานตัวเพื่อขอเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ และผู้บันทึกข้อมูลในฐานข้อมูลภาวะมีงานทำของบัณฑิต จำนวน 1,938 คน เครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามการติดตามผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2551 ผลการวิจัยพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาจากคณะวิทยาการจัดการ ร้อยละ 43.00 และสำเร็จการศึกษาจากสาขาศิลปศาสตรบัณฑิต ร้อยละ 34.40 ไม่มีงานทำประจำก่อนเข้าศึกษาจากคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร้อยละ 50.60 ศึกษาต่อระดับบัณฑิตวิทยาลัยจากคณะวิทยาการจัดการ ร้อยละ 43.30 มีงานทำก่อนเข้าศึกษาจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ร้อยละ 63.00 ไม่มีงานทำก่อนเข้าศึกษาและได้ทำงานหรือประกอบอาชีพอิสระ หลังสำเร็จการศึกษาจากคณะวิทยาการจัดการ ร้อยละ 58.80 สถานภาพการทำงาน พบว่า ทำงานแล้ว ร้อยละ 67.30 บัณฑิตที่ไม่มีงานทำประจำก่อนเข้าศึกษา และได้ทำงานหรือประกอบอาชีพ อิสระที่ได้รับเงินเดือน สูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 49.50 ได้รับเงินเดือนตามเกณฑ์ สูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 61.40 ประเภทงานที่ทำ ส่วนใหญ่พนักงานบริษัท/องค์กรธุรกิจเอกชน ร้อยละ 39.30 ความรู้ ความสามารถพิเศษที่ช่วยให้ได้ทำงาน ด้านการใช้คอมพิวเตอร์ ร้อยละ 54.20 ร้อยละ 61.80 ความรู้ลึกพอใจต่องานที่ทำ พอใจ ร้อยละ 81.50 ระยะเวลาที่ได้งานทำหลังสำเร็จการศึกษา ได้งาน ระหว่างศึกษา ร้อยละ 43.30 งานที่ทำตรงกับสาขาที่เรียน ร้อยละ 57.10 การนำความรู้จากสาขาที่เรียนมาประยุกต์ใช้กับหน้าที่การงานที่ทำอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 37.50 สาเหตุที่ยังไม่ได้งานทำ เพราะรอฟังคำตอบจากหน่วยงาน ร้อยละ 39.80

ไม่มีปัญหาในการหางานทำ ร้อยละ 59.60 ความ ต้องการศึกษาต่อ ส่วนใหญ่ ไม่ต้องการศึกษาต่อ ร้อยละ 62.70 ระดับการศึกษาที่ต้องการศึกษาต่อ ระดับปริญญาโท ร้อยละ 79.20 สาขาวิชาที่ต้องการศึกษาต่อ สาขาวิชาเดิม ร้อยละ 54.10 สถาบัน ที่ต้องการศึกษาต่อ รัฐบาล ร้อยละ 93.20 เหตุผลที่ศึกษาต่อ คือ งานที่ต้องการต้องใช้วุฒิสูงกว่า ปริญญาตรี ร้อยละ 40.30 ส่วนใหญ่ มีปัญหาในการศึกษาต่อ ร้อยละ 51.80 รายวิชาที่ควรเพิ่มใน หลักสูตรของมหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์ คือ คอมพิวเตอร์ ร้อยละ 50.50

พอตา วิทยารุ่งเรืองศรี (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพ การลงทะเบียนเรียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการลงทะเบียนเรียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2) เพื่อนำข้อผิดพลาดในการลงทะเบียนเรียนของนักศึกษาไปแก้ไขปรับปรุงการลงทะเบียนเรียน ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย มี 2 กลุ่ม คือ แบบสัมภาษณ์ ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ลงทะเบียนเรียน ในภาคการศึกษาที่ 1/2552 จำนวน 48 คน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การเพิ่มประสิทธิภาพการลงทะเบียนเรียนของนักศึกษา ผลการวิเคราะห์ การเพิ่มประสิทธิภาพการลงทะเบียนเรียนของนักศึกษา ภาพโดยรวม พบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นอันดับที่ 1 คือ ด้านมหาวิทยาลัย/เจ้าหน้าที่ สาเหตุด้านบุคคล รองลงมาคือ ด้านมหาวิทยาลัย/เจ้าหน้าที่ สาเหตุ ด้านอุปกรณ์ และด้านที่มีความคิดเห็นต่ำที่สุด คือ ด้านนักศึกษา

2. ข้อผิดพลาดในการลงทะเบียนเรียนของนักศึกษา นำไปแก้ไขปรับปรุง ด้านนักศึกษา ควรมีการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาเอง ก่อนที่จะมาลงทะเบียน ด้านมหาวิทยาลัย ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับวัน เวลา ลงทะเบียนเรียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ด้านเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานลงทะเบียน ในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานให้เพียงพอต่อนักศึกษา และด้านสถานที่ ควรขยายให้กว้างขวาง สะดวก เพียงพอ สำหรับการลงทะเบียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง และควรมีโต๊ะเก้าอี้ เนื้อที่สำหรับให้นักศึกษานั่งรอและกรอกข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมบ้างไม่ต้องนั่งหรือก้มเขียน

นพวรรณ ศรีฮาด (2553 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนาการบริการส่งข้อความสั้นสำหรับการ ประกาศวิชาเรียนและผลการเรียนของนักศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีเว็บเซอร์วิส ในแต่ละ ภาคการศึกษานักศึกษาจำเป็นต้องมีการลงทะเบียนเรียนตามหลักสูตรที่เปิดสอนซึ่งมีอย่างต่ำ 9 หน่วยกิต หรือ 3 รายวิชาเป็นอย่างน้อย และแต่ละรายวิชาที่มีการเรียนการสอนยังมีการแจ้งข่าว ประกาศให้นักศึกษาได้รับทราบทุกสัปดาห์ทั้งในชั่วโมงเรียนและในเว็บไซต์ประจำรายวิชาซึ่งนักศึกษา บางส่วนอาจมีข้อจำกัดในการเข้าใช้อินเทอร์เน็ตจึงทำให้นักศึกษาเหล่านั้นไม่ได้รับข่าวประกาศได้ อย่างทันท่วงที การศึกษาอิสระเล่มนี้ได้นำเสนอระบบบริการส่งข้อความสั้นสำหรับการประกาศวิชาเรียน

และผลการเรียนของนักศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีเว็บเซอร์วิส ซึ่งเป็นระบบที่สามารถส่งข้อความประกาศไปยังนักศึกษาได้อย่างอัตโนมัติหากมีการแจ้งประกาศที่แต่ละหน้าเว็บเซอร์วิสประจำรายวิชา และนอกจากนี้ยังสามารถเข้าถึงข้อมูลเว็บเซอร์วิสประจำรายวิชาที่มีโครงสร้างการจัดเก็บข้อมูลที่แตกต่างกันหรือถูกสร้างขึ้นด้วยภาษาโปรแกรมที่แตกต่างกันได้ โดยอาศัยการให้บริการจากเว็บไซต์เมสเสจดีดีดอทคอม เป็นผู้ให้บริการส่งข้อความสั้นผ่านเว็บไซต์ไปยังโทรศัพท์เคลื่อนที่ของนักศึกษา สำหรับการประเมินประสิทธิภาพของการพัฒนาระบบนั้น พบว่าระบบสามารถเข้าถึงข้อมูลประกาศจากเว็บเซอร์วิสประจำรายวิชาได้อย่างถูกต้อง นั้นหมายความว่าระบบสามารถแก้ปัญหาด้านการเข้าถึงข้อมูลที่มีโครงสร้างการจัดเก็บข้อมูลที่แตกต่างกันหรือทำงานบนแพลตฟอร์มที่มีความแตกต่างกันได้ การศึกษานี้ได้สร้างข้อความสั้นเพื่อทดลองส่งไปยังผู้รับจำนวน 500 ข้อความ ผลปรากฏว่าข้อความถูกส่งไปถึงผู้รับร้อยละ 99.4 ของข้อความสั้นทั้งหมดและเวลาที่ใช้ตั้งแต่เริ่มส่งข้อความจนกระทั่งผู้รับได้รับข้อความคิดเวลาเฉลี่ยในการส่งต่อ 1 ข้อความคือ 3.52 วินาที โดยทั้งนี้ ร้อยละ 93.2 ของผู้รับข้อความทั้งหมดได้รับข้อความภายในเวลา 10 วินาที ทำให้สามารถสรุปได้ว่า ระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถแจ้งข่าวประกาศให้แก่นักศึกษาทราบในเวลาอันรวดเร็วนอกจากนั้นการสูญหายของข้อความยังมีน้อย จึงทำให้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถนำมาช่วยในการเสริมประสิทธิภาพเกี่ยวกับการแจ้งประกาศการเรียนการสอนให้ได้รับประสิทธิผลมากขึ้น

กัญจนา ลินทรตันศิริกุล และคณะ (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการลงทะเบียนเรียนในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยมีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคและจุดเด่นจุดด้อยของการลงทะเบียนเรียนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2) ศึกษารูปแบบการลงทะเบียนเรียนของมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ และ 3) ศึกษารูปแบบการลงทะเบียนเรียนที่เหมาะสมกับการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการลงทะเบียนเรียนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มีหลายช่องทางให้นักศึกษาสามารถลงทะเบียนเรียนได้ คือ ที่เคาน์เตอร์ธนาคารทางโทรศัพท์ ณ ที่ทำการไปรษณีย์ผ่าน Pay at Post และทางอินเทอร์เน็ต จากช่องทางลงทะเบียนเรียนดังกล่าว นักศึกษาลงทะเบียนเรียน ณ ที่ทำการไปรษณีย์ผ่าน Pay at Post มากที่สุด (ร้อยละ 62.9) สำหรับปัญหาอุปสรรคของการลงทะเบียนเรียนพบว่า มีปัญหาอุปสรรคจากแต่ละช่องทางการลงทะเบียนเรียน ปัญหาอุปสรรคจากการประมวลผลข้อมูล และปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ส่วนจุดเด่นของการลงทะเบียนเรียนพบว่า มีช่องทางการลงทะเบียนเรียนหลายช่องทาง ส่วนจุดด้อยของการลงทะเบียนเรียน คือ ในแต่ละช่องทางยังมีความไม่สมบูรณ์ในตนเอง 2) รูปแบบการลงทะเบียนเรียนของมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศพบว่า ส่วนมากใช้การลงทะเบียนเรียนทางอินเทอร์เน็ตผ่านระบบออนไลน์ และบางมหาวิทยาลัยมีการลงทะเบียนเรียนโดยใช้ช่องทางอื่นที่มีเจ้าหน้าที่ช่วยดำเนินการให้ 3) รูปแบบการลงทะเบียนเรียนที่เหมาะสมกับการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พบว่า การลงทะเบียนเรียน

ของนักศึกษาที่มี 2 ลักษณะ คือ ลงทะเบียนเรียนด้วยตนเองผ่านระบบออนไลน์ และเจ้าหน้าที่ดำเนินการลงทะเบียนเรียนให้ซึ่งต้องพัฒนาปัจจัยนำเข้า คือ มีเว็บไซต์การลงทะเบียนเรียน และเว็บไซต์การชำระเงิน สำหรับกระบวนการต้องพัฒนาระบบเตรียมข้อมูลทะเบียน ระบบแก้ปัญหาการลงทะเบียนเรียนและระบบประมวลผลข้อมูลทะเบียน ส่วนผลลัพธ์เป็นการจัดพิมพ์รายงานในลักษณะต่าง ๆ

กานต์พิชชา กระป๋นน้อย และคณะ (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสาเหตุการสละสิทธิ์ของผู้มีสิทธิ์เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระดับปริญญาตรีปีการศึกษา 2554 โดยมีความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อค้นหาปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการตัดสินใจเลือกสละสิทธิ์ของผู้มีสิทธิ์เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และเหตุผลของการเลือกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอื่นเพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินการรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรีเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ให้มีประสิทธิภาพและเพื่อให้การรับนักศึกษาเป็นไปตามแผนพัฒนาการศึกษาประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นผู้ที่สละสิทธิ์การเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2554 จำนวน 1,008 คน โดยรวบรวมข้อมูลจากการกรอกแบบสอบถามบนระบบ Internet เว็บไซต์ <http://www3.reg.cmu.ac.th/survey54> ซึ่งมีผู้สละสิทธิ์ที่ Login เข้าระบบเพื่อกรอกข้อมูล แบบสอบถามจำนวน 636 คน ผลการศึกษาพบว่าคณะที่มีผู้สละสิทธิ์มากที่สุด คือ คณะวิทยาศาสตร์ รองลงมา คือ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ และคณะเศรษฐศาสตร์ ตามลำดับ ผู้สละสิทธิ์ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในเขตภาคเหนือ รองลงมาคือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก และภาคใต้ ตามลำดับ สำหรับผลการศึกษาตัวแปรตามวัตถุประสงค์ปรากฏผลดังนี้

1. สาเหตุการสละสิทธิ์ของผู้มีสิทธิ์เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระดับปริญญาตรีปีการศึกษา 2554 พบว่าสาเหตุสำคัญเนื่องจากการขาดทุนทรัพย์ในการศึกษา รองลงมาคือ ผู้สละสิทธิ์คิดว่าคณะ หรือสาขาวิชาที่สอบได้เมื่อเรียนจบแล้วหางานทำยาก
2. การเปรียบเทียบสาเหตุการสละสิทธิ์ของผู้มีสิทธิ์เข้าศึกษาจำแนกตามคณะที่สอบได้พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มี 2 สาเหตุ คือ สาเหตุที่ผู้สละสิทธิ์ต้องการเปิดโอกาสให้พี่หรือน้องได้เรียนมากกว่า และสาเหตุต้องการทดสอบความรู้ ไม่สนใจที่จะเข้าศึกษาจริงๆ
3. การเปรียบเทียบสาเหตุการสละสิทธิ์ของผู้มีสิทธิ์เข้าศึกษาจำแนกตามภูมิภาคพบว่า มี 1 สาเหตุ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ สาเหตุที่ผู้สละสิทธิ์คิดว่าคณะหรือสาขาวิชาที่สอบได้ เมื่อเรียนจบแล้วหางานทำยาก และยังพบอีกว่า มี 3 สาเหตุที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ สาเหตุเนื่องจากขาดทุนทรัพย์ในการศึกษา, สาเหตุที่ผู้สละสิทธิ์ไม่ชอบคณะ/สาขาวิชาที่สอบได้ และสาเหตุที่ผู้สละสิทธิ์ไม่ชอบระบบการรับน้อง

4. การศึกษาเหตุผลในการเลือกเรียนสถาบันอุดมศึกษาอื่นของผู้สละสิทธิ์จำแนกตามสถาบัน พบว่าผู้สละสิทธิ์ส่วนใหญ่เลือกมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล, มหาวิทยาลัยนเรศวร, มหาวิทยาลัยศิลปากร, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และมหาวิทยาลัยราชภัฏ

5. บุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจสละสิทธิ์ของผู้มีสิทธิ์เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ตัวนักศึกษาเองมีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด รองลงมา คือ บิดามารดา หรือผู้ปกครองรองถัดลงมาคือ บุคคลที่ผู้สละสิทธิ์สนิท หรือให้ความเคารพนับถือ ส่วนบุคคลที่ไม่มีผลต่อการตัดสินใจสละสิทธิ์ของผู้มีสิทธิ์เข้าศึกษา คือ เพื่อน

พจนีย์ ราชญา (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการคืนเงินค่าเล่าเรียน กรณีสำรองจ่ายเงินค่าเล่าเรียนของนักศึกษากองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการคืนเงินค่าเล่าเรียน กรณีสำรองจ่ายเงินค่าเล่าเรียนของนักศึกษากองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่ ตลอดจนแนวทางการแก้ไขรวมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นผลทำให้เกิดปัญหาในขั้นตอนการคืนเงินค่าเล่าเรียน การประชาสัมพันธ์ การติดต่อประสานงานทั้งทางด้านนักศึกษา เจ้าหน้าที่และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ นักศึกษากองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน ปัญหาเกี่ยวกับการคืนเงินค่าเล่าเรียน กรณีสำรองจ่ายเงินค่าเล่าเรียนของนักศึกษากองทุนฯ พบว่าส่วนใหญ่เกิดจากปัญหา 4 ด้านใหญ่ๆ คือ ด้านการบริหารจัดการของทางธนาคาร กรุงไทย จำกัด (มหาชน) ด้านการบริหารจัดการภายในมหาวิทยาลัยฯ ด้านส่วนตัวนักศึกษา และปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ แนวทางการแก้ไขปัญหามีเกี่ยวกับการคืนเงินค่าเล่าเรียน กรณีสำรองจ่ายเงินค่าเล่าเรียนของนักศึกษากองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่ พบว่า ควรมีการสร้างความเข้าใจให้กับผู้กู้ยืมเงินกองทุนฯ เกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการตรวจสอบภายในมหาวิทยาลัยก่อนการคืนเงินให้กับนักศึกษาผู้กู้ยืมประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับความคืบหน้าในขั้นตอนต่างๆ เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์งานกองทุนไปยังคณะต่างๆ และจัดอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ในแผนกกองทุนฯ และเจ้าหน้าที่แผนกอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจที่ตรงกัน

ยุพดี หัตถสิน และคณะ (2554 : 59 - 60) ได้ศึกษาระบบสนับสนุนการตัดสินใจสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาในการแนะแนวทางเพิ่ม - ลดวิชาเรียนแก่นักศึกษาปริญญาตรีในหลักสูตรที่มีวิชาเทียบโอน พบว่า ตัวแบบสำหรับการวิเคราะห์สถานภาพวิชาเรียนของนักศึกษา เป็นส่วนหนึ่ง

ของระบบสนับสนุนการตัดสินใจ เพราะเป็นการนำเสนอให้ตัวผู้เรียนและอาจารย์ที่ปรึกษาได้ทราบถึงเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้ ผลจากการทดสอบกับข้อมูลจริงในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จนถึงภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 มีวิชาพื้นฐานวิชาชีพ คือ วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นตัวแปรต้นเพื่อให้นักศึกษาหรือตัวผู้เรียนในสาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต เทียบกับค่าพยากรณ์จากตัวแบบได้ โดยนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ชั้นสูงเพราะคาดหวังว่าจะขอเทียบวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ผ่านนั้น ครั้นพอเข้าเรียนวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ชั้นสูงไปได้ถึงกลางเทอม ก็จะมีขอยกถอนวิชาเรียนนี้ สาเหตุเพราะไม่สามารถจะเข้าใจเนื้อหาวิชานี้ได้ จึงต้องรอในภาคเรียนถัดไปเพื่อที่ลงทะเบียนเรียนปรับพื้นฐานของตนเองในวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้ผ่านเสียก่อน ด้วยเหตุนี้ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษาที่ 2 จึงยังมีทั้งนักศึกษาที่ลงทะเบียนวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในห้องเรียนที่มีครูผู้สอน และยังมีอีกบางส่วนที่พยายามจะศึกษาด้วยตนเองแล้วยื่นขอสอบเทียบอีกครั้ง ในภาคเรียนนี้ส่วนนักศึกษาที่สามารถเรียนผ่านวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ชั้นสูงจากภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษาที่ 1 ก็จะสามารถลงทะเบียนเรียนวิชาชีพเลือกการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ชั้นสูง ซึ่งเป็นวิชาโครงสร้างข้อมูลและขั้นตอนวิธี ต่อไปได้เลย ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษาที่ 2 ในขณะที่นักศึกษาบางคนยังพยายามที่จะเข้าเรียนวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ชั้นสูง ต่อไปในช่วงที่กำลังรอฟังผลการสอบเทียบ ซึ่งผลลัพธ์ส่วนมากจะทำให้สอบตก (ได้เกรด F) ในปลายภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษาที่ 2 การขาดความรู้ในการตัดสินใจเพื่อลงทะเบียนเรียน และความกระวนกระวายใจที่จำเป็นต้องรอฟังผลการสอบเทียบโอนรายวิชาของนักศึกษา เป็นเหตุให้เกิดความไม่รอบคอบตามมา จนส่งผลให้ระดับการเรียนของนักศึกษาค่อนข้างเสี่ยงต่อการสอบตกให้ออกในอนาคต ดังนั้น เมื่อมีการใช้ระบบการตัดสินใจเข้ามาช่วย จะทำให้อาจารย์ที่ปรึกษาและตัวนักศึกษาเองได้มีสติ มีความสุขุม มีความคิดวางแผนการเรียนให้รัดกุมยิ่งขึ้น เพื่อป้องกันมิให้ระดับการศึกษาหรือเกรดเฉลี่ยของนักศึกษาลดลงมากไปกว่านี้

สาวิตรี อดกลั่น (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาที่มีต่อการลงทะเบียนเรียนเพิ่ม - ถอนรายวิชา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและระดับความพึงพอใจของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาที่มีต่อการลงทะเบียนเรียนเพิ่ม - ถอนรายวิชา ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านขั้นตอนการดำเนินการลงทะเบียนเรียนเพิ่ม - ถอนรายวิชา และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาที่มีต่อการลงทะเบียนเรียนเพิ่ม - ถอนรายวิชา ความพึงพอใจในด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านขั้นตอนการดำเนินการลงทะเบียนเรียนเพิ่ม - ถอนรายวิชา และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง

สุนิสา จั๋ยม่วงศรี (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการลงทะเบียนเรียนในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหา อุปสรรค และจุดเด่นจุดด้อยของการลงทะเบียนเรียนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2) ศึกษารูปแบบการลงทะเบียนเรียนของมหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ 3) ศึกษารูปแบบการลงทะเบียนเรียนที่เหมาะสมกับการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย 1) นักศึกษาภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จากทุกสาขาวิชาจำนวน 1,797 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน 2) บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการลงทะเบียน จำนวน 43 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. สภาพการลงทะเบียนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีหลายช่องทางให้นักศึกษาสามารถลงทะเบียนได้ คือ ที่เคาน์เตอร์ธนาคาร ทางโทรศัพท์ ณ ที่ทำการไปรษณีย์ผ่าน Pay at Post และทางอินเทอร์เน็ต จากช่องทางการลงทะเบียนดังกล่าว นักศึกษาลงทะเบียน ณ ที่ทำการไปรษณีย์ผ่าน Pay at Post มากที่สุด (ร้อยละ 62.9) สำหรับปัญหาอุปสรรคของการลงทะเบียนพบว่า มีปัญหา อุปสรรคจากแต่ละช่องทางการลงทะเบียน ปัญหาอุปสรรคจากการประมวลผลข้อมูล และปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ส่วนจุดเด่นของการลงทะเบียนพบว่า มีช่องทางการลงทะเบียนหลายช่องทาง ส่วนจุดด้อยของการลงทะเบียนคือ ในแต่ละช่องทางยังมีความไม่สมบูรณ์ในตัวเอง

2. รูปแบบการลงทะเบียนของมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ พบว่า ส่วนมากใช้การลงทะเบียนทางอินเทอร์เน็ตผ่านระบบออนไลน์ และบางมหาวิทยาลัยมีการลงทะเบียนโดยใช้ช่องทางอื่นที่มีเจ้าหน้าที่ช่วยดำเนินการให้

3. รูปแบบการลงทะเบียนที่เหมาะสมกับการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พบว่าการลงทะเบียนของนักศึกษามี 2 ลักษณะ คือ ลงทะเบียนด้วยตนเองผ่านระบบออนไลน์ และเจ้าหน้าที่ดำเนินการลงทะเบียนให้ซึ่งต้องพัฒนาปัจจัยนำเข้า คือ มีเว็บไซต์การลงทะเบียน และเว็บไซต์การชำระเงิน สำหรับกระบวนการต้องพัฒนาระบบเตรียมข้อมูลทะเบียนระบบแก้ปัญหาการลงทะเบียน และระบบประมวลผลข้อมูลทะเบียน ส่วนผลลัพธ์เป็นการจัดพิมพ์รายงานในลักษณะต่าง ๆ

ภาณุวัฒน์ สว่างแสง และนุชชานา เหลืองอังกูร (2555 : 172) ได้ศึกษาแรงจูงใจในการตัดสินใจเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรี ระบบรับตรง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2554 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการตัดสินใจเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรี ระบบรับตรง ประจำปีการศึกษา 2554 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยภาพรวมและการแยกตามคณะ และเพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการตัดสินใจในการสมัครเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรี ระบบรับตรง ประจำปีการศึกษา 2554 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เมื่อจำแนกตามคณะ

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนที่รายงานตัวเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรี ระบบรับตรง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2554 จำนวน 485 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแรงจูงใจในการตัดสินใจเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรี ระบบรับตรง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ชนิดมาตราส่วน 5 ระดับ จำนวน 48 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตที่ตัดสินใจเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรี ระบบรับตรง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2554 มีแรงจูงใจในการเข้าศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ด้านเหตุผลส่วนตัว ด้านหลักสูตร ด้านค่าใช้จ่าย ด้านชื่อเสียงสถาบัน และด้านอิทธิพลบุคคลและสื่อ นิสิตที่เข้าศึกษาในระดับปริญญาตรี ระบบรับตรง ในคณะต่างกัน มีแรงจูงใจในการเข้าศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

สวัสดี วิชระโกชน์ (2555 : 123 - 127) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาระบบการลงทะเบียนเรียน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาของระบบการลงทะเบียนเรียนในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 381 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาของระบบการลงทะเบียนเรียน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1) นิสิตส่วนใหญ่ทราบวารหัสผ่านเข้าสู่ระบบการลงทะเบียนเรียนมีความสำคัญและเก็บรักษาไม่ให้ผู้อื่นรู้ ข้อมูลการลงทะเบียนเรียนนิสิตรับทราบจากปฏิทินการศึกษา การลงทะเบียนเรียนนิสิตดำเนินการลงทะเบียนเรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์ที่บ้าน การลงทะเบียนเรียนนิสิตดำเนินการด้วยตนเองสามารถลงทะเบียนเสร็จสมบูรณ์ในช่วงที่ 1 (ก่อนเปิดภาคเรียน) การชำระเงินค่าหน่วยกิต และค่าธรรมเนียมการศึกษาดำเนินการในช่วงที่ 2 (เปิดภาคเรียน 14 วัน) โดยชำระผ่านธนาคาร และนิสิตแก้ไขปัญหาในการลงทะเบียนเรียนโดยการปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา 2) นิสิตมีปัญหาในการลงทะเบียนเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านอาจารย์ที่ปรึกษา และ 3) แนวทางการพัฒนาระบบการลงทะเบียนเรียน ได้แก่ ควรมีการกำกับ ติดตาม ควบคุมดูแล และเฝ้าระวังระบบการลงทะเบียนเรียนไม่ให้ล้มบ่อยครั้ง มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ควรแบ่งช่วงการลงทะเบียนให้เหมาะสม ควรพัฒนาเว็บไซต์รวมถึงระบบไม่ให้ขัดข้องและมีความรวดเร็ว ควรกำหนดให้มีการลงทะเบียนเรียนทีละชั้นปี และควรเพิ่มความสามารถของ Server ให้สามารถรองรับผู้ใช้บริการจำนวนมากได้

สุพัสรี อังคสุวรรณ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสัมฤทธิ์ผลของการผลิตบัณฑิตปริญญาตรีที่รับตามโครงการพิเศษของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ระหว่างปีการศึกษา 2533 - 2543 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสัมฤทธิ์ผลของการผลิตบัณฑิตปริญญาตรีที่รับตามโครงการพิเศษของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งการรับเข้าศึกษาโดยคณะเป็นผู้คัดเลือก นักศึกษาที่มีความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ งานวิจัยนี้วิเคราะห์การสำเร็จการศึกษา การออกกลางคัน

ผลิตภาพของการผลิตบัณฑิต อัตราการสูญเสีย จำนวนปีเฉลี่ยในการศึกษาและดัชนีสะสมเฉลี่ย จำแนกตามคณะ รุ่นปีการศึกษา และโครงการพิเศษต่าง ๆ ประชากร คือ นักศึกษาโครงการพิเศษ ระดับปริญญาตรี วิทยาเขตหาดใหญ่ ตั้งแต่รุ่นปีการศึกษา 2533 - 2543 จำนวน 11 รุ่นปี การศึกษา รวมจำนวน 456 คน วิจัยดำเนินการวิจัย โดยการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ นักศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละและค่าคำนวณด้วยสูตรดัชนีสัมฤทธิ์ผล การผลิตบัณฑิต แล้วเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผล การผลิตบัณฑิต ตามคณะ รุ่นปีการศึกษา และโครงการที่รับเข้าศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวม 11 รุ่นปีการศึกษา มหาวิทยาลัย มีผลิตภาพการผลิตบัณฑิตโครงการพิเศษ ร้อยละ 95.67 อัตราการสูญเสีย ร้อยละ 80.70 อัตรา การออกกลางคัน ร้อยละ 19.30 ดัชนีสะสมเฉลี่ย 2.75 และจำนวนปีเฉลี่ยในการศึกษา หลักสูตร 4 ปี 4.06 ปี คณะวิศวกรรมศาสตร์ มากที่สุด 4.14 ปี คณะพยาบาลศาสตร์ น้อยที่สุด 4.00 ปี หลักสูตร 5 ปี 5.04 ปี หลักสูตร 6 ปี 6.47 ปี ผลิตภาพการผลิตบัณฑิต จำแนกตามรุ่น ปีการศึกษา พบว่า มีผลิตภาพการผลิตบัณฑิตระหว่างร้อยละ 92.06 - 100.00 อัตราการสูญเสีย ระหว่างร้อยละ 0.00 - 7.94 อัตราการสำเร็จการศึกษาของทุกรุ่นปีการศึกษาไม่แตกต่างกันมาก ยกเว้นรุ่นปีการศึกษา 2542 ที่มีผลิตภาพการผลิตบัณฑิตร้อยละ 100.00 อัตราการสูญเสียร้อยละ 0.00 เนื่องจากมีผู้สำเร็จการศึกษาตามกำหนดทั้งหมด การออกกลางคัน พบว่า สาเหตุส่วนใหญ่ คือ ไม่รายงานตัวและไม่ลงทะเบียน สำหรับรุ่นปีการศึกษา 2542 ไม่มีนักศึกษาออกกลางคัน เนื่องจาก นักศึกษาสำเร็จการศึกษาทั้งหมด จำแนกเป็นคณะ พบว่า หลักสูตร 4 ปี มีผลิตภาพการผลิตบัณฑิต โดยเฉลี่ยร้อยละ 94.72 อัตราการสูญเสียร้อยละ 5.28 หลักสูตร 5 ปี มีผลิตภาพการผลิตบัณฑิต โดยเฉลี่ยร้อยละ 99.22 อัตราการสูญเสียร้อยละ 0.78 หลักสูตร 6 ปี มีผลิตภาพการผลิตบัณฑิต โดยเฉลี่ยร้อยละ 93.08 อัตราการสูญเสียร้อยละ 6.92 จากการศึกษาเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลการผลิต บัณฑิตโครงการพิเศษ ตั้งแต่รุ่นปีการศึกษา 2533 - 2543 จำนวน 13 โครงการ จำแนกตามหลักสูตร พบว่า หลักสูตร 4 ปี จำนวน 3 โครงการที่มีสัมฤทธิ์ผลในการผลิตบัณฑิตสูงสุดและอัตราการสูญเสีย ต่ำสุด อัตราร้อยละ 100.00 และ 0.00 เท่ากัน คือ โครงการโอลิมปิกวิชาการ โครงการโควตาพิเศษ และโครงการทักษะ - วิทย์ รองลงมาคือ โครงการวิษณุพิเศษ และโครงการมหาดไทย มีสัมฤทธิ์ผล ในการผลิตบัณฑิตและอัตราการสูญเสีย ร้อยละ 99.49, 0.51 และ 98.63, 1.37 ตามลำดับ ต่ำสุด คือ โครงการวิทยาลัยชุมชนศึกษาต่อหลักสูตรวาริชศาสตร์ (วชภ.ต่อวาริช) มีสัมฤทธิ์ผลในการผลิตบัณฑิต และอัตราการสูญเสีย 76.92 และ 23.08 เนื่องจากนักศึกษาที่รับเข้าตามโครงการพิเศษส่วนใหญ่ เป็นนักศึกษาที่มีผลการเรียนดี บางโครงการรับนักศึกษาที่มีความสามารถพิเศษด้านอื่น ๆ ด้วย จากการศึกษาพบว่า โครงการที่รับนักศึกษาที่มีความสามารถด้านผลการเรียนดี จะมีสัมฤทธิ์ผล ในการผลิตบัณฑิตสูงกว่าอัตราสูญเสียต่ำกว่าโครงการที่รับนักศึกษาด้วยความสามารถด้านอื่น ๆ โดยสำเร็จการศึกษาภายในเวลาที่หลักสูตรกำหนดเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น ผลการวิจัยนี้ เป็นข้อมูลสำคัญ ที่นำไปเป็นแนวทางประกอบการพิจารณาวางแผน ปรับปรุงพัฒนาการรับนักศึกษาโครงการพิเศษต่าง ๆ

และคณะใช้ประโยชน์ในการศึกษาติดตาม พัฒนาระบบการเรียนการสอน แก้ไขปัญหาการออกกลางคัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตบัณฑิตโครงการพิเศษ และเพิ่มผลิตภาพการผลิตบัณฑิตในภาพรวมของมหาวิทยาลัยให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น

อนุทิตา เล็กเพชร (2556 : บทคัดย่อ) ได้พยากรณ์การฟื้นสภาพของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติกเปรียบเทียบกับวิธีตรรกศาสตร์คลุมเครือ นำเสนอการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการฟื้นสภาพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้ข้อมูลส่วนตัว ข้อมูลผลการเรียนสถานศึกษาเดิม และข้อมูลผลการเรียนในภาคการศึกษาที่ 1 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปี พ.ศ. 2548 - 2551 สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี จำนวน 199 คน ทั้งสิ้น 34 ตัวแปร และนำข้อมูลการฟื้นสภาพนักศึกษาทุกสาเหตุมาจัดเป็นกลุ่มเดียวกัน ซึ่งมีความเป็นไปได้เพียงสองทาง คือ การฟื้นสภาพนักศึกษากับการคงสภาพนักศึกษา ทำให้สามารถคัดแยกข้อมูลได้ง่ายขึ้น โดยได้ทำการวิเคราะห์หาปัจจัยที่ส่งผลต่อการฟื้นสภาพและพยากรณ์การฟื้นสภาพโดยใช้วิธีวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติกเปรียบเทียบกับวิธีตรรกศาสตร์คลุมเครือ เพื่อเปรียบเทียบวิธีที่ดีกว่า เพื่อสร้างระบบพยากรณ์การฟื้นสภาพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการทดลองพบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญ 2 ปัจจัย คือ ระดับคะแนนวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับคะแนนวิชาการงานอาชีพ และเทคโนโลยี และได้พยากรณ์ผลการฟื้นสภาพโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก พยากรณ์ถูกต้องมากกว่าที่ร้อยละ 97 และใช้เพียง 1 สมการในการพยากรณ์ ส่วนวิธีตรรกศาสตร์คลุมเครือ พยากรณ์ถูกต้องที่ร้อยละ 94 และใช้ 7 กฎ ในการพยากรณ์

อนุชิต ยอดใจยา (2557 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาตัวแบบกฎความสัมพันธ์ระหว่างวิชา สำหรับการแนะนำการลงทะเบียนชุดวิชาเรียนภาคการศึกษาถัดไปในคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนชั่น โดยมีวัตถุประสงค์ของการค้นคว้าแบบอิสระนี้คือ การพัฒนาตัวแบบกฎความสัมพันธ์ เพื่อใช้แนะนำการลงทะเบียนในภาคการศึกษาถัดไปของคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนชั่น โดยใช้เครื่องมือการประยุกต์กฎความสัมพันธ์ที่เรียนรู้จากรายวิชา ที่นักศึกษาลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาก่อนหน้า เพื่อทำนายชุดวิชาที่เหมาะสมที่จะลงทะเบียนในภาคการศึกษาถัดไป โดยพิจารณาความเป็นไปได้ของผลการเรียนจากตัวอย่างข้อมูลนักศึกษาจำนวน 301 คน ที่ศึกษาอยู่สาขาวิชาการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนชั่น ตั้งแต่ปีการศึกษา 2548 ถึงปี 2556 โดยแบ่งข้อมูลการเรียนรู้ และชุดข้อมูลในการทดสอบในอัตราส่วน 80 ต่อ 20 โดยผลการศึกษาพบว่าค่าความแม่นยำของตัวแบบที่สร้างด้วยเทคนิคการค้นหากฎความสัมพันธ์เท่ากับร้อยละ 78.33

สวัสดี วิชระโกชน์ (2559 : บทคัดย่อ) ได้การศึกษารูปแบบการให้บริการ ด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษารูปแบบการให้บริการ

ด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนและปัญหาการลงทะเบียนเรียนของบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการลงทะเบียนเรียนที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ด้านการลงทะเบียนเรียนแตกต่างกัน และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ ผลการวิจัยพบว่า 1) มหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้กำหนดรูปแบบการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีเป็นไปตามข้อบังคับ ระเบียบ หรือประกาศของมหาวิทยาลัย โดยกำหนดให้นิสิตนักศึกษาลงทะเบียนเรียนด้วยตนเองผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถเลือกลงทะเบียนรายวิชาตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดและเลือกรายวิชาโดยอิสระตามความต้องการ ซึ่งมีระยะเวลาในการลงทะเบียนเรียน ประมาณ 7 - 14 วัน และกำหนดให้ชำระเงินค่าลงทะเบียนผ่านธนาคาร 2) บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการลงทะเบียนเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการลงทะเบียนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) แนวทางการพัฒนาการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียน มหาวิทยาลัยควรพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศการลงทะเบียนเรียนให้สามารถรองรับการเข้าใช้งานของผู้รับบริการที่มีจำนวนมากได้ ควรพัฒนาฐานข้อมูลด้านหลักสูตรหรือฐานข้อมูลรายวิชาเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการตรวจสอบเงื่อนไขรายวิชา ควรพัฒนาระบบการชำระเงินค่าลงทะเบียนเรียนที่หลากหลายช่องทาง และสามารถตัดยอดหนี้ผ่านระบบทันที และควรมีการลดขั้นตอนและวิธีการในการติดต่อหรือการดำเนินการในด้านการลงทะเบียนเรียน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Sullivan - Ham, Katheryn (2011 : unpagged) ได้ศึกษาผลกระทบของการเข้าเรียนในโปรแกรมการเรียนควบกับเกรดเฉลี่ยของภาคการศึกษาแรกในมหาวิทยาลัย มีนักศึกษาจำนวนมากในวิทยาลัยที่มีเกรดเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้ต้องมีการลงเรียนแก้รายวิชาให้มีความสมบูรณ์ ซึ่งจะต้องใช้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจำนวนมาก ในส่วนของเกรดเฉลี่ย (GPA) ที่มีค่าต่ำกว่า 2.0 นั้นมีความเกี่ยวข้องกับการลดลงของอัตราการคงอยู่และอัตราการสำเร็จการศึกษา การวิจัยในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการลงเรียนควบเพิ่มอัตราการสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและมีแนวโน้มที่จะมีการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา จากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่ามีช่องว่างระหว่างโอกาสในการลงเรียนควบ ซึ่งมีผลกระทบต่อ GPA ของภาคการศึกษาแรกในวิทยาลัย ตามทฤษฎีการรับรู้และทฤษฎีโครงสร้างทางสังคม การศึกษาเชิงปริมาณในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่าการเข้าเรียนในโปรแกรมการเรียนควบมีผลกระทบต่อเกรดเฉลี่ยของภาคการศึกษาแรกในวิทยาลัยของนักศึกษาหรือไม่ รวมถึงเพศ เชื้อชาติ สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ (SES) และจำนวนของรายวิชาที่เรียนควบ มีความเกี่ยวข้องกันกับเกรดเฉลี่ยของภาคการศึกษาแรกในวิทยาลัยหรือไม่ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนใช้ข้อมูลจากผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 464 คน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของผลการเรียน (GPA) เทอมแรกของนักศึกษาที่เรียนควบและไม่ได้เรียนควบ

ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนรายวิชาที่นักศึกษาผ่านการลงเรียนควบ สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ และเกรดเฉลี่ยของภาคการศึกษาแรกในวิทยาลัย พบว่า มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ การวิเคราะห์การถดถอยก่อให้เกิดตัวแปรที่สามารถอธิบายความแปรปรวนต่อเกรดเฉลี่ยของภาคการศึกษาแรกในวิทยาลัยอย่างมีนัยสำคัญ การวิจัยในครั้งนี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเชิงบวก โดยสามารถชี้ให้เห็นได้ว่าการเรียนในโปรแกรมการเรียนควบจะนำไปสู่ความสำเร็จทางวิชาการของแต่ละคนในวิทยาลัย ซึ่งนำไปสู่อัตราการสำเร็จการศึกษาที่สูงกว่าเดิม มีโอกาสการจ้างงาน รายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ชุมชนได้รับประโยชน์จากการใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น และรายได้ที่เกิดจากการจัดเก็บภาษี และจำนวนคนที่ต้องพึ่งพาความช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐบาลที่น้อยลง

Hartunian, Vaughn (2012 : unpagged) ได้ศึกษาการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ของการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีที่มีประสิทธิภาพ : ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ของการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ กรณีศึกษาในครั้งนี้มุ่งตรวจสอบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการเชิงกลยุทธ์ของการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งมีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และการศึกษาจากเอกสาร ข้อมูลที่ได้แสดงหลักฐานที่เกิดขึ้นทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการเชิงกลยุทธ์ของการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี รวมถึงบทบาทของอธิการบดีและผู้บริหารระดับสูงในกระบวนการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ของการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีที่ประสบผลสำเร็จ จากการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วม และการสื่อสาร การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การวิเคราะห์ข้อมูล และการเฝ้าสังเกต เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดการเชิงกลยุทธ์ของการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี การศึกษานี้ได้ช่วยให้สถาบันอุดมศึกษาเข้าใจกระบวนการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ของการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีและช่วยให้สถาบันเหล่านั้นพัฒนาโอกาสที่จะบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ของการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี

Wolter, Stefan C. และคณะ (2014 : 471 - 483) ได้ศึกษาการลาออกในมหาวิทยาลัยของสวิสเซอร์แลนด์ : การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ของนักศึกษาทั้งหมดระหว่างปี 1975 - 2008 การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงการวิเคราะห์เชิงประจักษ์เกี่ยวกับอัตราการลาออกจากทุกมหาวิทยาลัยของสวิสเซอร์แลนด์ โดยใช้ประชากรเป็นนักศึกษาทั้งหมดระหว่างปี 1975 ถึง 2008 ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรที่สามารถระบุให้เห็นได้ชัดเจนว่าสอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของความเป็นไปได้ที่จะลาออกนั้น เป็นตัวแปรอันเดียวกันกับค้นพบในบทวิเคราะห์ Systematic Review ของ Larson และคณะ เมื่อปี 2013 การค้นพบหลัก คือ 1) ตั้งแต่ปี 1970 มีแนวโน้มอัตราการการลาออกลดลง เนื่องจากนักศึกษาหญิงมีอัตราการลาออกลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับนักศึกษาชาย 2) ไม่เพียงแต่การยุติการเรียนลดลงแต่พบความแตกต่างไปจนถึง

การศึกษาในระดับปริญญาตรีด้วย ซึ่งบ่งชี้ว่าทักษะที่จำเป็นก่อนการเข้ามหาวิทยาลัยนั้นมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเรียน และ 3) นักศึกษาที่เปลี่ยนวิชาเอกมักจะเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการลาออก

Adaboh, Samuel (2015 : unpagged-E) ได้ประเมินการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาบัญชีของมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศกานา โดยเป็นความมุ่งหวังของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยต่าง ๆ ในการเตรียมบัณฑิตของแต่ละสถาบันการศึกษาในช่วงศตวรรษที่ 21 ซึ่งความท้าทายหรือความมุ่งหวังเหล่านั้นทำให้เกิดความสนใจที่จะมีการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุกแง่มุมของระดับวิทยาลัย รวมถึงมีการเรียกร้องให้เกิดนวัตกรรมทางการสอนที่จะช่วยพัฒนาและปรับปรุงการเรียนรู้ของนักศึกษาในระดับวิทยาลัยด้วย เพื่อเป็นการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของบัณฑิตในระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยและวิทยาลัยต่าง ๆ จำเป็นต้องมีข้อมูลที่เชื่อถือได้ ข้อมูลเหล่านั้นสามารถนำไปจัดทำเนื้อหาสำหรับการเรียนการสอนได้ด้วยกระบวนการประเมินที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถทำให้เกิดการตรวจสอบตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนขึ้นเกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตรและผลการเรียนของนักศึกษาด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิดของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญต่าง ๆ ในการประเมินผลการดำเนินงานของหลักสูตรวิชาการบัญชีระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยเอกชนประเทศกานา กระบวนการวิจัยการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 4 ชุด ที่ถูกพัฒนาและนำมาใช้ในการประเมินแนวคิดของนักศึกษาปัจจุบัน ศิษย์เก่า ผู้ที่สำเร็จการศึกษา รวมถึงอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ของสาขาวิชาบัญชีในระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยเอกชนประเทศกานา การศึกษาครั้งนี้ใช้แนวคิด CIPP Model ในการประเมินผลรวมทั้งข้อคำถามทางวิจัย ข้อคำถามทางวิจัยที่เกี่ยวข้องและสมมติฐานจะถูกวิเคราะห์และอภิปรายตามรูปแบบที่กำหนด การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาแนวคิดของนักเรียน อาจารย์ บัณฑิต และผู้บริหารในหลักสูตรสาขาวิชาการจัดการธุรกิจ สาขาวิชาบัญชีในมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศกานา เนื่องจากสาขาวิชาดังกล่าวได้รับการยอมรับเกี่ยวกับบริบทและคุณภาพของบัณฑิต แต่ทางด้านการรับนักศึกษาเข้าศึกษาและกระบวนการจัดการเรียนการสอนได้รับการยอมรับในระดับรองลงมา นอกจากนี้ การศึกษาครั้งนี้ยังชี้ให้เห็นถึงแนวคิดของนักศึกษา บัณฑิต อาจารย์ และผู้บริหารของหลักสูตรนี้ไม่แตกต่างกัน นอกเหนือไปจากนี้ยังคงมีบางแง่มุมที่จำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น รวมถึงห้องสมุด การพัฒนาหน่วยสนับสนุน การพัฒนาการสนับสนุนเฉพาะในห้องเรียน วัสดุในการเรียนการสอน โอกาสในการพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาและปรับปรุงเกี่ยวกับการให้การสนับสนุนของผู้บริหาร โดยสรุป การประเมินส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนเป็นที่ยอมรับได้ของสาขาวิชานั้น อาจจะเป็นที่จำเป็นที่จะต้องมีการหาค่าความเชื่อมั่นของคำตอบในการสำรวจนี้ รวมถึงอาจจะต้องเพิ่มการสัมภาษณ์กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง การสังเกตการณ์ร่วมและการศึกษาหลักสูตร และเอกสารของสถาบัน

Bombaugh, Michelle D. (2015 : unpagged) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของช่วงเวลาในการคงอยู่ก่อนการเข้าเรียนและระยะเวลาที่ใช้เวลาในการศึกษาระดับปริญญาตรีของนักศึกษาที่โอนย้ายของมหาวิทยาลัย Metropolitan การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เกี่ยวกับปัจจัยก่อนการเข้าเรียนในการรับสมัครเข้าศึกษาและช่วงเวลาการปฐมนิเทศในการเข้าเรียนของนักศึกษาโอนย้าย ซึ่งความสำเร็จวัดจากการคงอยู่และระยะเวลาที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี การศึกษาเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลขั้นหัตถิกรรม (N = 357) ที่มีขนาดใหญ่โดยมีระยะเวลา 4 ปี โดยสถาบันการวิจัยของรัฐในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของสหรัฐอเมริกา การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกถูกนำมาใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างช่วงเวลาก่อนการเข้าเรียนและการคงอยู่ ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงเวลาการรับสมัครการเข้าเรียนและการคงอยู่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ช่วงเวลาในการปฐมนิเทศในการเข้าเรียน มีความสัมพันธ์กับการคงอยู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่มีช่วงเวลาในการปฐมนิเทศในการเข้าเรียนเพิ่มขึ้น มีแนวโน้มที่จะยังคงอยู่ในการสำรวจความสัมพันธ์นี้ วิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโลจิสติก โดยการกำหนดกลุ่มผู้สนใจจากภายนอกก่อนการเข้าเรียนและตัวแปรการเข้าเรียน ความสัมพันธ์ของช่วงเวลาการปฐมนิเทศในการเข้าเรียนและการคงอยู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การใช้เทคนิคโลจิสติกถูกนำมาใช้ในการสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างการสมัครและช่วงเวลาการปฐมนิเทศในการเข้าเรียนและระยะเวลาในการสำเร็จการศึกษา ซึ่งพบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระยะเวลาในการสำเร็จการศึกษา ไม่มีการอภิปรายการนำไปประยุกต์ใช้ในส่วนหนึ่งของระยะเวลาในการสมัครหรือการปฐมนิเทศต่อการช่วยในการเปลี่ยนผ่านระหว่างนักศึกษาโอนย้าย

จากการศึกษาเอกสาร งานวิเคราะห์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การวิเคราะห์การจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษาระดับปริญญาตรี และข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี ระเบียบ หรือประกาศที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมหาวิทยาลัยได้ให้ความสำคัญและดำเนินการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ภายใต้การเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถเป็นหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในระดับภูมิภาค และมีมาตรฐานด้านการดำเนินการตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ดังนั้น ผู้วิเคราะห์จึงได้วิเคราะห์การจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2553 - 2557 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนา ปรับปรุง และวางแผนเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาสารคามให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีและข้อบังคับของมหาวิทยาลัยมหาสารคามต่อไป